

Probatio palam

Autor Wladislaw Jan

Regis Poloniarum

IOA.

N

Scriptum

Jo. Lachowicz

XIV. 55.

Jo. X. 55.

A T O M I

MINORES

In sydera eloquentiae

ACCENSI

Primò prima principis lucu-
brationis Oratoriae

Sub auspicijs

ILLVSTRISSIMI DOMINI

D. SEVERINI

Comitis in Rozdof & Resowiec

R Z E W V S K I,

Capitanei Chełmensis, Lubomiersis, &c.

Illuſtriffimi Palatini Podlach & Campi-

ductoris Regni Heredis digniffimi,

Ad usum Rhetoricae Juventutis

operâ & Studio

P. JOANNIS DAMASCENI a M. D.

Scholarum Piarum Sacerdotis publicae luc.

CONSECRATA

LIBER PRIMUS.

VARSAVIAE Typis S. R. M. Scholarum

Piarum. Anno Dni 1718.

In Arma

Illustrissimæ Domûs

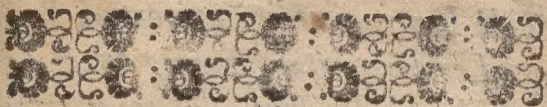
RZEWUSCIORUM.

51365

Quantus honos? illo distingvi Scēmate Ceras,
Quo fruitur Numen; Crux ab utrinq; placet.
In o Crucis mediū, quod desuper occupat Ar-
Cum Superis aliquid strictiq. esse notat. (ma
O! nimium dilectæ Deo cui pignoris instar
Dimidiet propriam Conditor ipse Crucem.

PRÆFATIO.

 D frenissima æquè,
ac Illustrissima Aviti
Tui Sanguinis Phe-
nomena, & Te, inter
Oratores Solem, minores Elequen-
tie Atomis collimant; an? trabun-
tur Tue sereno benevolentie IL-
LUSTRISSIME DNE. Zodiacum
apello, quem nuper Illustrissimo Pa-
renti Tuo, Sipioni in castris, in
Curia Fabio, Lyricâ Pœsi adum-
bratum sacravi, ut quantorum sy-
derum Te veneremur Heredem,
inde noscas. In VISIMIRO ex
Revinisj Polonie Principe, quod
(1) Tibi

Tibi lumen accedit? qui ortum Re-
gni Lechici partis è Dania & Bal-
tici littoris Regibus illustravit tro-
pheis, ut Tibi, meridiem gloriæ ac-
cendisset. In JOANNE III. ex
Zakievij's Atavo Tuo, quod sy-
dus? ad cujus nutum ivere Orbis
victorie, Vienna & Imperium oc-
cidentis jugo exemptum, Sarmatia
non occubitu ro respplenduit astro, ut
Tue suffragaretur luci. In tot ga-
leatis Jazygarum Ducibus, concate-
natâ serie aliquot secula Armis im-
perantibus, que Luminaria? quo-
rum suppetijs in Æmatio cespite
Pompejum Cæsar triumphavit, ut
Te quesita in exoticis regionibus
coronarent ferta. Avô Tuo Thesau-
rario Regni, Parēi, Podlachie Pala-
tino & Cāpiductori, ac Patruo Castel-
lano Podlachie, quātos debes splen-
dore?

dores? qui *Asiam, Pannoniam, Daciam*, triumphalibus incenderunt flammis, ut *Tu*, inter Regni purpuras, & *Aquilas belli* exorereris dignus.

- - longo Tibi murice floret
Nobiliras; & utroq; Jovem de san-
(guine ducis.

Non minùs tamen ipse è *Tuo*,
Aboriginum famæ contribuis, quàm
accepisti. Phæbum *Te Musæ in Parnasso* colunt, *Solem suum Rhetores*,
olim castra *Martem, Curie, Tullium* venerabuntur; Imò jàm *Tuam*
Equestris Ordo admiratus facundi-
am, *Te interpretem cordium ad Augusti*
Majestatem sibi elegit, dum *O-*
ratorem ad Comitia Regni è *Czer-*
niechowienfi Palatinatu destinavit,
ut quasi *Gallicanus Hercules* aure-
is, aurei oris, torquibus, & cor Re-
(2) gium

gii & Procerum sensus, Tibi & Rei
publice obligares; unde eadem mihi,
que Chironi ab Achille, Aristoteli
ab Alexandro, Arsenio ab Honorio,
& Arcadio, Professori Tuo, à Te
suo grandi Alumno, expectatur glo-
ria. Tue igitur ut Originis, ita
eruditionis promicantes in apricum
publice lucis, & Patrie felicitatis
decus, radij, Atomos oratorie lucu-
brationis ad sudum melioris spei ele-
vant, ut quas ex Atticis noctibus
contraxere umbras, ad Tui Nomi-
nis & Honoris exonerent augem,
quas ubi benevolo susceperis animo,
in sydera exardescunt. Noto jam
in Aulam Vestram deferor tramite,
ubi toties comparui, tum cum ZO-
DIACO, quem Illustrissimo Paren-
ti Tuo litavi, tum cum VIENNI-
DE quam Illustrissime Koniecpol-
scio-

*sciorum Prosapia, Vobis nexu perenni
fœderate in Illustrissima Amitta
Tua ELIZABETHA FEBRO-
NIA RZEWUSKA Palatina Sy-
radie, presentavi, adedq̃ domesti-
cum Vobis me esse gloriôr. Gau-
deat suo Horatius Mecenatē, Ovi-
dius Augusto, Stilicone Claudianus,
ego RZEWUSCIORUM dici, in
laude non communi ponam.*

ILLVSTRISSIMÆ
DOMINATIONIS
VESTRÆ

devinctissimûs

Servus.

I. D.

EGo infra scriptus Religionis
Scholarum Piarum per Po-
loniam & Lithvaniam Præ-
positus Provincialis, datâ mihi po-
testate ab Admodum Reverendo
Patre Nostro Andréâ à Sancto Se-
bastiano Præposito Generali, facul-
tatem, concedo, ut Tres Libelli Rhe-
toricorum quos Pater Joan-
nes Damascenus Religionis Nostræ
Sacerdos conscripsit, ac designati
Examinatores recognoverunt, typis
mandentur si ijs ad quos pertinet vi-
debitur. In cuius rei fidem præsen-
tes Sigillo, munitas & manu nostrâ
Subscriptas dedimus. Podolinij die
2da. Februarij. Anno 1718.

Cyprianus à S. Laurentio Præpos.
Provincialis mp.

Angelus à S. Catharina V. M.
Assistens Provincialis.
mp.

ATOMVS PRIMA

ihil in altum prospero eni-
titur successu, quod ab imo
nō incipiat. Ab infima mōtis
cujusq; radice, in eminen-
torem eluctamur clivum,
é clivo in conterminum nubibus col-
lem, ut é colle, ultra nubes, cum sum-
mo fastigij apice, evadamus. Quan-
tum Ilij bellum ab ovo cæpit? unde &
ego, é minimis quibusq; athomis, Phæ-
nomena eloquentiæ accendere præsu-
mo, *non vi, sed superæ conditionis ope*. Ad
ima igitur Rhetoricæ institutionis me-
cum descende, quisquis in summam
rarioris facundiæ augem provehi aspi-
ras. In brevi compendio, omnem præ-
ceptorum farraginem, quam alias tot
Rhetorum tibi offerunt volumina, vi-
debis. Sit itaq; Atomus primæ

A

ME.

METHODUS PRIMA.

De primo fundamento eloquentiæ, ex consideratione substantivi.

NON pudeat Rhetorem Studere Substantivo, & Adjectivo, quæ præter Grammaticâ concordiam, aliquid suavis harmoniæ, imò inexhaustâ amplificationis, argutiarum, sensuum, argumentorum præferunt, & aperiunt fontem. In hac Methodo agemus de substantivo, in aliis de Adjectivo & verbo. Quoties igitur proponis tibi aliquid amplificandum, aut argutè dicendum, aut in propositionem, seu argumentum orationis majoris vel minoris sumendum, totis indagare viribus debes naturâ rei per substantivam significatæ, quæ breviter sequentibus ex primitur:

*Res, substantivum quâ denotat, opio, probetur,
Sive creatâ potens vel quam subit
ipse Creator?*

Spiritus? an corpus? quæ corporis incluta floret

Materies? quæ forma rei? quæ causâ labore?

*Ac in quem finem? corrumpi necesse: vel mox
Fecerit ac usum, quovis variabilis est?*

Mixta-

Liber Primus

3

Mixta ne? vel simplex? animata? vel in-
scia. vitæ?

Omnis an est sensus expertus? vel prædita
sensu?

Quæ ratio? vel nulli? sibi? species? ne? genus? ne?
Aut individuum? de illi? scripte? et sensu.

Hæc ita intelligi debent assumpto in-
amplificatione substantivo, quæretur

1. *Estne res creata, vel increata?*
2. *Si est creata, estne spiritualis vel corporea?*
3. *Quæ est corporeæ rei materia? forma tam accidentalis quam substantialis? quæ causa efficiens tam principalis, quam instrumentalis? quis finis?*
4. *Estne corruptibilis, ut sublunaria, aut incorruptibilis? ut cæli, astra, sphaeræ, poli &c.*
5. *Si est res sublunaris estne simplex? ut elementa; vel Mixta, ut omnia composita?*
6. *Si est mixta, estne animata, aut inanimata.*
7. *Animata, estne sensibilis? ut omnia animalia; aut insensibilis ut plantæ?*

A 2. 8. Sen-

Rhetoricorum.

8. Sensibilis, estne rationalis, aut irrationalis?

9. Ad quod genus, vel speciem pertinet? Estne res ejusmodi in individuo.

Notandum hic, quod licet aliqua ex his punctis non convenient directè substantivo, quod assumpsisti in amplificationem, aut argutias, aut argumenta, nihilominus flecti debet indirectè per ingeniosam intellectûs combinationē, vel ut contrarium, vel ut sympaticum, simile, dissimile, copulando diversissima, separando unita, augendo, vel minuendo, aliud ex alio deducendo, aliud per aliud exprimendo, unum pro altero ponendo; negando, quod alicui propriè convenit, affirmando, quod disconvenit. &c. Et hoc summâ ingenij perspicaciâ fieri oportet.

Notandum 2do. quod non solum his terminis insistendum sit, qui in aliquo puncto continētur, sed occasione illorū quidquid in longum, & latum, ex omnibus circumstantijs inveniri potest, id substantivo, per omnia hæc pūcta ducendo, applicari debet, ut in exemplo præfenti patebit.

EX-

EXEMPNUM I.

Assumatur pro amplificatione, substantivū, Eucharistia, & statim quæ-
ratur, ex primo puncto, significatne hoc
substantivum Rem creatam, an increa-
tam? reperietur utrumq; significare.
Hinc dices: *Homo Deus Eucharistici pa-
nis celum inhabitat, ut terræ pignore astra
homini, terram Deo obstringat.* Tunc
quidquid creaturæ generaliter cōvenit,
ingeniosè reducēdū in amplificationis
stadiū. vg. Deus est increatus, diceres:
*Obrigesce natura! dum vides increata mi-
sceri creatis, DEVM Homini, Hominem,
DEO, utrumq; velo Eucharistica Cereris te-
gi.* Ex circumstantia creaturæ, sit nihi-
lum, unde educitur creatura, unde di-
ceres. *Nihilumnè creaturæ ita fertile, ut
DEO in Eucharistica Cerere fecundetur? &
sic consequenter, ex parte Increati, as-
sumeres substantivū, creatrix virtus; hoc
ita applicares: Illimitata creatrix Dei vir-
tus, orbis Eucharistici limitatur angustijs,
cū Principe Eucharistico nihil dignius pro-
ducere possit. vel. Creator Deus. hinc. Crea-
torem Deum extra mundum aliquanda
fuisse, mundi incunabula docent, nun-*

6 *Rhetoricorum.*

quam extra mundum Eucharistici panis. Vel
 Sator Cæli & Terræ; hinc: Terrarum Cæ-
 liq; Sator, ipse est & beata in farre Eucha-
 ristico sementis; an frumentum et florum?
 vel Deus infinitus; hinc: Infinita Dei
 Majestas specierum Eucharstiarum finibus
 clausa, ut infinitos sui efficiat cultores. vel
 Deus æterneus, hinc. Aternitatis Symbo-
 lum orbis Eucharisticus, qui tot eternita-
 ti parit nomina. vel Deus omnipotens,
 hinc: Quantum in aulis Regum, panem
 posse exstumas? si in aris, panis regiam O-
 mnipotentia incolit. vel. Conditor
 orbis. hinc. Conditor orbis Deus, in or-
 be Eucharistico se condit, ut amatores terre
 condiat, amoribus celi. &c. &c. Ex par-
 te creaturæ, in genere. creatura dici-
 tur esse producta ex nihilo; nihil autem
 vocatur etiam cyfra; hinc. Quantum
 valet sanctior hæc panis cyfra? quæ Deo
 constat. Quid sunt magna principum cal-
 mina? si huic Eucharistice Nullitati non sub-
 jacent. Imò ex hoc Eucharistice spheræ mibi-
 li, celi sidera nascuntur, cum in ciues Em-
 pyrei pascuntur. Ex unitate Dei, ad quod
 cretium ascendit Eucharistica hæc cyfra? vel
 preaturæ sunt Idææ mētis Divinæ. Idæas
 hinc

hinc: *Specialis Divinæ mentis Idæa*, species *Eucharistica*, Deum circumferunt, cum *Idæas* creaturarum Deus in sinu mentis circumferat. vel. creaturæ vocantur etiam figmenta manûs Domini: hinc: *Nobilissimum dexteræ Excelsi figmentum*, *Eucharistica Ceres*. Si dici figmentum potest: *æternæ Veritatis effigies*. vel. *opifex cæli*, & *terre Deus*, omne suum artificium in opere, & ope *Eucharistici orbis* absolvit. &c. &c.

Quærat ex secundo puncto, *Eucharistia*, denotatne aliquid spiritualis? aut corporei? Invenies utrumq; hinc quidquid de spiritibus, Angelis, thronis, virtutibus, &c. asseritur, artificio sublimi rationis, applicabis tuo sensui; pariter, quidquid corpori accidit, huc trahendum. Hinc diceres: *Heu! quæ mensæ Eucharistica lautitia*, ubi panis Angelicus fit cibus hominum? Quid? spiritualis hæc mensa, spiritibus vetita, solos admittit mortales convivæ. Exertant insuetas aliâs spiritibus linguas Seraphim, & veji hac ejcâ nequeunt. Homo spiritu plenus, Divinos spiritus superat. vel. *Virtutum chori* in spheram *Eucharisticam* egere colantur.

vel. *Linea cujuscunq; spiritualitatis in circulo Eucharistico terminatur. &c. &c. Ex parte corporei. Admirare! spirituales animæ incorporantur Eucharistico principi. Imò, ab omni aliâs cibo abstemiæ, quo plûs Divinâ carne pascantur, plus semper sunt jejunæ. &c. &c.*

Quærat^{ur} ex tertio puncto, cujus materiæ sit Eucharistia? invenies quod intuitu, specierum, sit panis azymus, tritico originem debet. hinc quidquid tritico, pani, frugibus servit, ingeniosè applicabis Eucharistiæ. v.g. *Maximæ frugi Ceres Eucharistica in messem gratiarum exuberat. vel. sementis optima beatitudinis granum Eucharisticum, quæ florem Electorum cælo educat. vel. Triticea hac corona, quid non Regij expectos? vel. Adipe frumenti Eucharistici nihil pinguius. vel. frumentum hoc electorum, rigatum illuvie oculi cordis contriti exigit agrum, ut in segetem gratiarum exuberet. vel. Annona hæc cælestis, non annorum tantum, sed & æternitatis spatium sufficit. Intuitu Xsti latentis, materia Eucharistiæ, est corpus, sanguis. v.g. Frugalemne hanc dixeris mensam? quæ fruge penitus absumptâ, sangu-*

circ. Ex
uales
cipi.
plus
sunt
j
us
uod
us,
uid
io-
xi-
gra-
ea-
rem
co-
ldi-
us.
ga-
u,
n-
ed
sti
r-
i-
s,

sanguinem Domini sui propinat, corpus in
offam ponit. vel. Quis regnare Panem Eu-
charistic: ambigat? quem niveæ species can-
didatum, Sanguinis purpura regem asseve-
rant. vel. Procul hinc Tbreijcij Busiridis
jumenta! carne Divina homines vescuntur:
nisi homo quoq; insipiens, comparetur à Sacra
litera, jumento. &c. &c.

Deinde quærat^rur cujus formæ seu
substantialis, seu accidentalis? Forma
substant: sunt verba consecrationis;
hinc diceres: Verbo cæli firmati sunt,
verbo & cælum Eucharisticum, ubi Deus
includi voluit vel! Apum examina ad tinni-
tum æris, Apis cæli nectarea, Christus,
ad sonum oris, in Cereris confidet cella. vel
Potens sanè linguæ Mystalis suada, quæ
Deum ex astris, in aras pertrahit. vel. Ex
tra Sacrificium Mercurij, Verbo æterno
lingua Mystarum Sacra, Deo oneratur, quæ
species Eucharisticas Deo onerat. &c.

A forma accidentali dices Hostiam
Eucharisticam rotundam, sphæricam,
orbe vinctam, orbis capacem, hinc:
In hac Eucharistica rota, Regiæ fortunæ ro-
tam adoraveris. vel. Sphæra hæc cælestis,
primum gratiarum mobile, quod non ab intelli-

gentiâ creata, sed Deo ipso regitur, quem circûfert. vel. extra Orbem Eucharistia, quid quaeris? quam cæcum chaos. vel. orbe capitur, quem orbis non capit. &c.

Quæ causa efficiens Eucharistiæ? Christus, Deus & Homo, Sacerdos. Mysta, &c. hinc. Post Regium ceroma suum adipe frumenti Christusungi voluit, ut terræ filios, celi heredes redderet. vel. Quis Deum pius sipit? quàm Ceres Eucharistica? vel. Obstupesce natura! Deum, & Hominem eodem tegi sipario. vel. Sanctus hic panis Sanctos Mystas exigit &c. A causa efficiente instrumentali; quod igne pinfitur, ferro exprimitur hostia. &c. unde diceret. In foco amoris Divini prius quàm in furno ignibus exocta, celi pro terris, hostia. vel. astu salutis humane petrus quàm Multiberejs testum ignibus ferculum Eucharisticum. vel. Complexu bifancis ferri expressa, ut faucibus inferni hominem extrahat hostia. vel. Piasue lac Eucharisticum flammis focorum adurit, ut orbis incedium præferat. &c.

A causa finali diceret, Eucharistiam esse à Xto institutam, ut inde opem, ferant mortales; ut salutem & vitam æternam

quem
quid
orbe
stia?
My-
suum
ter-
Quis-
tica?
on-
hic
au-
in-
un-
rius
ter-
us
m
er-
em
a-
bis
s-
a,
m

æternam ipsam paciscat, ut homines
reddat Sanctos, Angelos, Virgines.
&c. opis filiam, Cererem fixere vates
eterna veritas Eucharistiam Cererem opis
humana Matrem formavit. vel. Virgineæ
speciei Eucharistice, quidni Virgines proge-
nerent mentes? vel. Salus mundi, in mun-
do Eucharistico habetur. vel. Cælum Eucha-
risticum, quos non invenit fecit Angelos. &c.

Quærat ex pando quarto, estne
superlunaris, an sublunaris, corruptibi-
lis, an incorruptibilis Eucharistia, &
utrumq; ingeniosè applicandum: vg.
superlunaria sunt astra, cæli, Sol, Pol-
lux & Castor amica navibus sidera,
poli, spææ, axis, convexum &c. hinc
diceres: Solem Eucharisticum maculas in-
constantis Lunæ, (hominem intelligo nam
& homo lunæ ingenio fruitur, cum mu-
tatur ut luna.) quis non despiciere ambigat?
quas radijs sue clementiæ offundit. vel. o!
quos astra terrarum, cælo divinæ Cereris de-
bemus? vel. Igneum solem vocent Astro-
nomi niveum in sphaera Eucharistica adora-
mus, sed qui orbis incendium spirat, vel.
In convexo Eucharistici panis, quid aliud,
quam sidera spectaveris. vel. o! quam sa-
lutare

latare & amicum sidus Eucharisticum, periclitantibus in hoc mundi pelago mortalibus. vel. extra omnem corruptelam Eucharistica Ceres, sit necesse, quæ ex corrupta vitæ hominibus, incorruptos, ideoq; calo idoneos reddit. &c. &c.

Ex circumstantia sublunarium posset ad multa comparari Eucharistia, cum omne id, quod sub sphaera lunæ reperitur, sublunare dicatur, sed hoc potius ad alium modum amplificandi referimus, modo satis dicere, fruges, in specie triticum, herbas, & quæ frugibus conveniunt, esse sublunaria. Hinc: Sub varia hemisphærio lunæ, sphaeram Eucharisticam etsi vides, at Deum, ideoque & lunam ambire scias. vel. Divinius hoc frumentum, ut bonæ frugis mentem hominibus ingeneret, oculi, non Phæbes rore aspergi desiderat. vel. Flos campi, Cælestis sponsus, Eucharisticâ seipsum revincit coronâ. vel. Corerem hanc sanctam nunquam in herba videris, etsi semper cum spe, quæ vix in ore Divino nata, maturuit in muricem sanguinis & corporis Xti, imo in Deum. vel. quo lunæ deliquio alterari posset nostra Ceres? quæ rumpitur
- qui-

quidē, sed nō corrumpitur, integra dum frā-
gitur; sine sui corruptione generat Deum, in
quem panis transubstantiatur. Non altera-
tur. etsi alterius à pane fit nature. &c.

Quærat ex 5to. puncto estne sim-
plex, an mixta, elementum, an com-
positum Eucharistia. & quidquid de
his dici potest, subtili ratione Eucha-
ristiæ applicetur. Hinc. Simplex cibus
in regia Eucharistici Principis mensa, qui
à Deo simplici conditur. vel. simplices co-
lumbas, granum hoc simplex, sed gratiarum
fertile, exigit. vel. Commistum hic homi-
ni D. ū adora, non confusum. vel. Habet Or-
bis Eucharisticus sua elementa, quibus emi-
net; dubitas? Ignem amoris Divini, undam
pœnitentiæ oculi, terram bonam cordis contri-
ti, ipsum æthera, an auram lenem inspiran-
tis Dei, hic coles. vel. Extra Geometro-
rum decempedam est, Eucharisticum gratia-
rum elementum. Leucas non novit alias,
nisi quas immensitas admittit. vel. elemen-
tum gratiarum est hoc alimentum. vel.
etiam in hac elementalī sphaera, humidum
sanctioris pupillæ, cum arido obstinati pecto-
ris, calidum, ferventiæ amoris Divini, cum
frigidi mētibus eternâ pugnant antiperistasi.

Quæ.

Quærat^{ur} & 6to. puncto, estne animata, vel inanimata? mox quidquid de anima, de spiritibus de animæ actionibus, constitutivo, potentijs &c. dici potest, imò quod è contra inanimatis servit, ingeniosè trahendum, ad formandos de Eucharistia sensus. Hinc *Exanimis Eucharisticæ species ipso animatur Deo, ut vitam hominibus propinenti* vel. *Terreum licet genus, Eucharistica Ceres, Divini tamen intellectus, crassa ingenia, & rudes animas odit.* vel. *Hoc habet singularis, anima hæc mundi, Divinio Ceres, ut extra sphaeram sui ambitus posita, tot Ecclesiæ informet, & firmet membra, cum aliàs in distans agere omni sit vetitum cause.* vel. *mortemne aliquis timuerit? qui vitam in hoc sanctori obolo abligavit.* vel. *Candidum hoc cælum funera atra excludit animarum, quæ in se immortales, moriuntur gratiæ, mortuæ, hinc vitam beatitudinis aspiciantur.* vel. *vitales spiritus hominum, absq; vita, qui ab hoc vitæ non derivantur fonte.* vel. *Extra controversiam est, Eucharistici Principis animam, plura numero informare corpora, sed quæ in unum Xii coalescunt corpus, hoc tamen organicum sit necesse id*

se, id est harmoniâ ut unionis, ita virtutum i sine.

Ex puncto 7mo. estne sensibilis, an insensibilis? Et hinc circumstantiæ omnes ad lucendæ in usum nostrum. vg. Tactum non sentit Eucharisticus Princeps, etsi sensus omnium tangat. vel. Ad tot orbis irreverentias, imò & probra hæret insensibilis Princeps Euchar. qui tamen sentitur in part. vel et prodigium fractus, frangi ignorat, depastus, depasci nescit, vulnus non sentit. vel Nihilominus sensibilem scias Eucharist: Cererem, quæ frigore desolatorum cordium tangitur, ut æstu fervidi amoris recreatur. vel. Incruenta hæc hostia, quæ ferro baruspicum non leditur, laniatur plurimq; sceleribus hominum. vel. Quidni Divinior hæc Ceres sit extra sensum, quæ etiam acutissimos sensu, extra se rapit mortales.

Ex puncto 8vo. quæres, estne rationis capax, an non? unde diceres; Cesset hic omnis ratio, ubi qualiter parvo hoc orbe immensum capitur Numen, nemo capit. vel fertile ingenium Divinæ Cereris, hoc sapere facit, quibus sapit. vel In circulo Eucharistico adora sapientiam; putare tamen
hic

hic linguas, non disputare fas est. vel Grandem Divinae mentis conceptum, in hac brevi & rotunda Eucharistica periodo, admirare. vel Intellectu Cereris Euchar: quis non saperet. vel Objectum scientiarum, sphaera haec sapientiae aeternae. vel In tabula Eucharistica scriptum Verbum aeternum, compendium omnis sapientiae est.

Ex pūcto nono qværes ad quod, genus vel speciem refertur? genus Eucharisticae hostiae, fruges, far, panis, cibus victima. Species triticum, species ipsa Eucharisticae. Hinc diceres: *Fruges haec beatæ, frugi animas cælo enutrient. vel nocent & frugibus umbrae, canebat Mantuanus olor, hic ipsæ divinae fruges, umbrae sunt mysteriorum, quibus Divina inumbratur Majestas. vel pingue far Eucharisticum, quod orbi in alimoniam sufficit, nec deficit. vel Species Eucharistica genus non admittunt, semper singularissima, quia semper Deo repletae, qui unicus & singularis est. vel Aureos Vitellij alicujus panes, & nostrum triticeum in lances accipias, hic cælum petet, ille Plutum, hic alvum mentis levat, ille gravat. vel Individuum hoc Eucharistici panis, non terrena Cereris, sed*

Cele-

Celestis glorbæ est, Panis, quippe, hic est, qui de cælo descendit. vel: ultra sensum Aristotelis, Schola Christi sibi, ubi in specie Eucharistica, individuum Christi demonstrat. vel Species Angelicas, species Eucharisticas dixeris, quæ in uno acquiescunt individuo &c.

EXEMPLUM II.

Sumamus iterum ad amplificandum, vocem hanc, *Corona Regia*, ne soli id Eucharistiæ servire putetur, ex eo, quod ibi creata, & increata, Divina, & humanâ jungi, potuerint, hinc autem non item, unde notandum existimo, quod etsi alicui substantivo non competat propriè quodpiam ex supra scriptis punctis, potest tamen competere methaphoricè & per ingeniosam applicationem, ut statim ostendemus. A primo puncto dices coronam Regiam, esse creatam. Hinc. *Quam dives nihilum sit necesse, unde ut reges, ita, & massa regionum diadematum educitur.* vel *Quoties opulentior nihili filia, corona, regum umentibus imprimit, ita auribus insaturrat, quam magnificum sint nihil.* vel *Malè sibi æternitatem assingunt, regie coronarum.*

B

phara,

sphæra, quæ tam humili se debent principi, nempe nihilo. vel nihili sunt coronarum cyfra, ubi unitas regnorum deest. vel. Opificis Dei opulentum opus coronæ. etc. Quia verò coronæ propriè non convenit ratio increati, applicetur ingeniosè, vg. Creatrices regum coronas scias, quæ toties novas sibi sufficiunt creaturas, quoties novam statûs efformant machinam. vel. Viluit in orbe Deus, postquam pro Numine aurum coronarium adorari cæpit. vel. Pinguius hodie coronato sacrificatur Diti quam celi Domino. vel. Docuit fabulosa antiquitas in auro Jovem, idcirco in coronis numina, celi. vel. In coronarum peripheria, æternitatem sibi præfigunt terrestres Dii, Principes. vel. Habet suas aras, & coronarium aurum, quas subditorum erigit fidelitas, ut ad illas vitam & sanguinem pro Principe victimet. vel. Aræ coronarum, aureas Diogenis oves, quo ille opulentiores vocabat nomine, sibi immolari, volunt, id est, opibus Civium succollari. vel. Aurum, pro vero Numine, sæpe fuit. vel. Magna coronarij auri ambitio est; nullos sibi, nisi communes cum Deo poni patitur terminos; humilem terræ patriam non accipiat.

ptat. vel Quoties superba hæc capitum ornamenta, jus inspirant Principibus! & te quoq; dignum, Finge Deo.

Ex quæsito 2do. Corona Regia est corpus terreum, propriè; impropriè, & per rationem ingeniosam ea, quæ spiritûs sunt, illi attribui possunt. vg. Hoc supra corporum naturam habet, aurum coronarum, ut muros & arces penetret, postquam aureus coronati Jovis imber seras- & propugnacula Acrisia perrupit turris. vel. Durum coronarum corpus, quod nec sub Vulcani malleis emollescere potuit, duram plerumq; Principibus ingenerat mentem. vel. Grandium spirituum Mater corona, etsi terræ filia. vel. Quo non vis involet auri? alituum prægressi vices. vel. Præter Regum capita, habent suum Imperialia seria intellectum, dum non nisi meritissimis insidere ambiunt. vel. Lineam intellectualitatis in orbe Coronarum repereris, quæ nisi sapiant, vitiosi sunt circuli. &c.

Ex quæto 3tio. Materia coronæ Regiæ est aurum, hinc quidquid auro servit, ingeniosè asseri poterit de Corona. vg. Pinguis gleba sit necesse, quæ aurum coronarum generat, ideoq; non sterile inge-

nium in Regibus exigit. vel. *Rupicola auri massa*, ubi in coronarum fastum ascenderit, rupibus asperius pectora Principum indurat. vel. *Mirare*, aurum in coronis plenius suum amittere pondus, dum levibus accidunt ingenijs vel. *Inter flammæ Martiales*, melius, quàm ad focum Patrium, coronarium exercetur metalium: vel. *Melius in aurifodina Civilium pectorum*, quàm rupium, aurea coronarum quaeretur vena. vel. *Corone*, ex natura originalis sui metalli, arcana colunt, an abdyta? vel. *Quid? Ex auro Regia conflare diademata credis? curarum maceries*, materia est coronarum. vel. *Quis ambitus limes? glebam coronarum auri vestigio hominum subiecit natura*, fastus capiti imposuit &c.

Forma Coronæ Regiæ, est rotunda, hinc quidquid rotundum in creatis reperitur, ingeniosè coronæ applicetur. *vg. Vt celi*, ita Imperiales sphaerae, gemino regi oderunt sidere. vel. *Orbis coronarum bonæ frugis hominibus*, vivarium est, non feris. *Fines nullos patitur ut imperij ita ambitus*. vel. *Novum in coronis orbem adoret Columbus*, quo non per Oceani, sed per sudorum enatatur procellas. vel. *Quantum regno-*

regnorum computum? aureæ coronarum cyfræ,
 pro quibus, tot millibus hominum deceratur.
 vel. Regū diademata, cyfræ sunt, nisi gladius
 Martis in unitate bellicarum virium, id adsti-
 puletur. vel Quid aliud sunt rotundæ coro-
 narum periphariæ? quam Ixionis rote, quæ
 perpetuo regū mentes exercent cruciatu. vel.
 Nobilis hæc fortunæ regalis rota, quot non
 egit in vertiginem capita? vel. Eo dāgni-
 us Coronarum sphaera, Hymenali annulo,
 Reges desponsant Reipublicæ, quo præstan-
 tius est manu, caput. &c. &c.

Causa efficiens Coronæ Principalis,
 est faber, instrumentalis, malleus, ignis,
 incus, folles, forceps. &c. hinc ad fa-
 bulam Vulcani, Cyclopum, Brontis,
 & Steropis, ad incudem Siculam, ubi
 fulmina cuduntur, &c. descenden-
 dum. vg. Faber quantumvis fortuna sua
 & coronæ sit Premislaus, inter incudem
 tamen & malleum infortuniorum sæpe pe-
 riclitatur, qui ad suam profecit. vel. Ru-
 sticâ Cyclopum fabricatæ manu Principum
 teniæ, durius plerumq; imperialia premunt
 capita. vel. Opifex coronarum Mulciber
 dum cespitat, cespitare, imò in præceps agi
 coronas, erudit. vel. Ex utre Vulcani afflan-

tes regia diademata venti, quidni perennem
 regnorum spirent tempestatem? vel. Le-
 nes sint quantumvis Ethesiæ, quæserta Re-
 gibus conflant, illa tamen severo adversa-
 tum semper flagellantur Aquilone &c. &c.
 Causa finalis Coronæ Regiæ est, ut or-
 net caput, signum sit regnorum, di-
 stingvat Principem à Proceribus &c.
 vg. Coronas, insignia Regum scribis? si-
 gna ingentium periculorum scias, necesse.
 vel. Ornant Regum diademata, sed & o-
 nerant; decent coronatas frontes, sed &
 pati, edocent. vel. Regum ornamenta di-
 stingvere Reges à populo deberent, non di-
 scingere. &c. &c.

Ex quæsito 4to. Corona Regia pro-
 priè est corruptibilis, ut pote subluna-
 ris; impropriè, & per ingeniosam cõ-
 binationem, potest dici incorruptibilis,
 ideòq; cælo, astris, sphaeris, polo, fide-
 ribus in specie, ut seruo Ariadnes, Zo-
 diaco &c. assimilari. vg. Quid facilius?
 quàm auro, corrumpi aurum coronarium.
 vel. Aerugo coronarum, onerata spolijs po-
 pulorum æraria. vel. Est sua & coronis æ-
 rugo, quâ consumuntur. vel. Variante in co-
 ronis inconstanti adamantum flammâ sta-
 bile

bile regalis fortunæ ingenium speres? vel. Pulvescere aurum coronarium ignoras? intranspice Regum Mithridatē vel. In medelam Imperialis fastūs, pulverizari Regum diademata scias. &c. Ex adverso dices. Coronati soles, inconstantiam lunæ despiciant, necessum. vel. Solis pignus, quia solaribus efformatum radijs, aurum coronarum, sæpius tamen fulgura, quàm serenum, tempestatem, quàm malaciam, freto populari minatur. vel. Sphæræ Coronarum Regni, studium Clementiæ amant. vel. Zodiacum imperialis teniæ, libra æquitatis decet. &c.

Ex quæsito 5to. Impropiè Corona dici potest, corpus simplex, Elementum, &c. propriè est corpus mixtum, unde ingeniosè ludendum erit ad utrumq; v.g. Elementum regnorum felicitatis, alimenta coronarum. vel. Cujus qualitatis homo est in quavis Republica? qui se elemento Principum gratiæ non debuit? vel. Originalem glebam imitata Regum diademata, sæpe in fruge & flore beneficiorum sterilescunt. vel. Nil simplicius coronis, quàm cum simplicem ignorant Deum, imò ut talem recognoscant, simplices sint, necesse. vel. Quot malorum, & laborum mixtura sit, Coro-

Corona Regum? vel. Fermè semper Mulciber in coronis, ferro commiscuit aurum. vel. Quid orbi utilius? quàm coronas regem componi, cum corona populi. &c.

Ex quæsito 6to. Corona propriè est inanimata, impropriè animatam dices. vg. Anima regnorum est, prosperitas Coronarum. vel. Expers animæ aurum, metu emortuas animat mentes. vel. Coronis debet imperia, omnem sensum felicitatis. vel. Arcanâ Coronarum virtute privata Civium vegetantur, fortunæ. Ab adverso. Rapium naturam imitata Regum coronæ, non sentiunt, cum gemitu populi flagellantur. vel. Exanimis sunt Principum coronæ, quas amor populi non informat. &c.

Ex quæsito 7mo. Corona propriè insensibilis, per ingeniosam rationem dicitur esse sensibilis. vg. Grave superum flagellum sit necesse, quod coronæ sentiant, quæ suam originem saxis debent. vel. lapidibus Erythraeo, aut Gange extractis, onusta Regum diademata, animum, non cervicem tantum Regibus indurant. vel. Magni sensus Coronæ sunt, quæ necdum natas plerumq; subolfaciunt seditiones. vel. Ipsæ lynce acutius, perspicaces Regum Coronæ, Crimina rimantur pectora. &c.

Ex

Ex quæſito 8vo. Corona propriè irra-
tionalis, impropriè dici poteſt prædi-
ta ratione. vg. Subtile coronarum inge-
nium, inaffequibiles parè in oppreſſionem
populi molitur conceptus. vel. Intell. actu po-
tiùs coronarum, quàm galearum præſidio ſta-
bilitur imperia. vel. eſt ſua coronæ ratio,
quæ dignos non niſi ambiunt. vel. Judi-
cium coronarium, quoties lances Themidis
inſedit, ſuo pondere ſe tuetur. vel. Quod
caput, etiam parturientis, Minervam Jovis,
cerebri tot refertum, cogitatis? ut Regum
coronæ, ſive ſuo proſpiciant honori, ſic po-
pulorum ſecuritati &c, &c.

Ex quæſito 9no. Corona eſt ſpecies
metallor: metalla genus. Hinc diceres
Genus terreum coronæ, faſtigia ambiunt.
vel. Nobilius auri metallum, quem non
nobilitet? vel. Metellos amat, coronarium
Metallum. vel. Rudior aurigleba, quot iſtus
patitur, donec regum invelet capita? imò
quot ſudoribus horum offunduntur frontes,
antequam coronentur. vel. Non infimæ ſpe-
ciei Coronas credideris, quæ extra culmina
nunquam ſubſiſtunt. vel. ſpecioſum malum
eſt, corona. vel ſpecies coronarum, quot non
evocat amatores? vel, Individuum vagum

corona, has deserit, alias occupat stirpes,
vel. Vastissimâ coronarum species, uno in-
dividui, expletur, aliâs in sua potentia im-
potentem se experiretur: &c.

Notandum quod hæc omnia artificii-
osè Possint in unam praxim, colligi,
& disponi, prout inferius ostendetur.
Nunc; sit.

METHODUS 2da.

*De fundamento secundo eloquentiæ, ex con-
sideratione Adjectivi.*

Cum tibi proposueris aliquem sen-
tium formandum, & assumpseris
Substantivum, adijce Adjectiva,
quæ tibi subministrabunt mox propo-
nenda quæsitâ. Hæc adjectiva muten-
tur in substantiva, & utriusq; substan-
tivi, tam in propositione jam habiti,
quàm recens, ex adjectivo facti conti-
derentur circumstantiæ, per supradic-
tis modos, undè infinitos sensus,
conceptus, argumenta, copiam verbo-
rum maximam habere poteris. Adje-
cti vorum autem ejusmodi inveniendos
quatuor fontes assigno, Quorum.

FONS

FONS PRIMUS

De inveniendis Adjectivis ex circumstantia.

Quantæ Rei.

Amplissimus modus comparandæ
 svadæ oratoriæ, indagatio, vel par-
 vitatis, multitudinis, vel singulari-
 tatis, mensuræ, æqualitatis &c: Sub-
 stantivi amplificandi, Quod metro im-
 minenti perstringimus.

*Rem quoties cultæ velles committere
 svadæ.*

*Quanta sit, advertas: num culmina
 culmine vincat?*

*An parvo contenta situ? numeronè be-
 ata?*

*Vel minus? insignes, an ut aggreget, in-
 trat accervos?*

*Mensuræ cujus? seu tempora dividat illa,
 Sivè rei corpus, seu certè lucra valoris;
 Quidvè tibi servit generali nomine
 quanti?*

Hoc ita intelliges; ut Substantivo addas,
 ex circumstantia quantæ rei adjectiva,
 quæ iterum convertas in Substantiva,
 quærendum est imò cujus? magnitudi-
 nis, aut parvitatis est Substantivum?

2do. Cujus numeri? aut aggregati-
onis?

3to. Cujus mensuræ?
seu quo ad tempus, seu
quoad extensionem.

5to. Cujus valoris?

6to. Qualiter ipsi com-
petant proprietates ge-
neralis quantitatis, hoc
est; an sit æqualis? tota
vel pars? Continua vel
discreta?

*Pro cuius rei meliori elucidatione, & fa-
ciliiori captu, fit.*

EXEMPLUM PRIMUM

Addamus v: g: Substantivo Eucha-
ristiæ adjectiva ex lmo quæstio,
magnitudinis, & parvitat; imò
per rationem, ingeniosam utrumq; Eu-
charistiæ applicemus; hinc: grande fer-
culum Eucharisticæ Cereris, in quo Deus
convivis apponitur. vel. Maxima hæc Cæ-
lestis mensæ portio, in sua magnitudine
parva, quæ non nisi parvos generat. vel. ab
exiguo hoc Eucharistico puncto, tota felix
eternitas dependet. vel. Unica hæc lacte Ce-
reris.

veris fusa periodus, omnem sensum mentis Di-
 vine absorvit, vel. Quid? lacte etiam nostra
 Cereris, cui Tellus originem dedit, magni e-
 ducantur Gigantes, qui cælum violenti ra-
 piunt. vel. Terni sit Enceladus pectoris, ad
 magnitudinem Eucharistici hospitii rumperetur.
 vel apicem omni generis perfectionis, in hoc pla-
 no Eucharistico invenies &c: Et sic ulterius,
 quidquid in magnitudine aut par-
 vitate simile esse potest, subtili modo
 combinandi, trahendum ad Eucharisti-
 am; & hoc, ex occasione adjectivorum
 magna, parva. Ex 2° quoque quesito confidere-
 tur numerus singularis, vel pluralis, vel
 per se numerus, ut unum, duo, tres. pri-
 mus, secundus, tertius, &c: imò quid-
 quid numero, competit applicandum
 Eucharistiæ ut calculus, arithmeticæ
 species, computum, hinc: Vnum hoc &
 singulare Eucharistici panis munus, quod
 ipsum Deum specierum compede captivet. vel.
 nulli creaturæ secundi Eucharistica Ceres.
 vel. secundissimæ dapes, quibus animarum
 felicitas educatur. vel. Vnico hoc nummo,
 cælum pignatur. vel. Ad numerum currit,
 cui Eucharisticarum gratiarum harmonia præ-
 ludit. vel. unus numero Eucharisticæ Pri-
 ceptis,

in nume-

innumeros sui amatores exigit. vel. quis, ad
 Divinum hunc calculum, non securus debi-
 tor. vel Unitati Divinae adstipulans Eucha-
 ristica hæc cyfra, quem numerum beatitudinū
 non excedet? vel. Quot electorum cumuli
 tibi aggregat Eucharisticus Princeps, qui
 de lapidibus filios Abrahæ producere potest?
 vel. unum Verbum Divinum, si e ulla ag-
 gregatione vecum, Eucharistica notatur pe-
 riodo, quia in ipso omnis continetur sapien-
 tia &c.

Ex 3tio quæsto, ejus sit mensuræ Eu-
 charistia? diceres, immensa, illimitata,
 infiniti valoris &c: hinc: Immensa, sui
 incolæ dignitate Ceres Eucharistica, li-
 mitata specierum angustijs vel. Vastum or-
 bem, in brevi, & tenui Eucharistico ado-
 raveris Circo, vel. huic puncto Eucharistico
 tota se æternitas impendit. vel. In superficie
 Eucharistica specierū, nihil superficiale, DEO
 ambiuntur, quem tegunt. vel. Mare hoc
 gratiarum quā bolide mensuraveris? vel.
 Omnem amussim, Virtus DEI Architetrix
 hic absolvit, vel. Gradibus affectuum, non
 decem pedis, orbem Eucharisticum metiri
 licet, vel. Horarium, in peripheria Eu-
 charistice Cereris habes, quod sol Justitiæ il-
 lustrat, ut æternitatis momenta, non dierum
 designet &c.

Ex

Ex quaestio 410. Cujus sit valoris Eucharistia? Dives, nobilis pretiosa, opulenta, & c. Hinc Peregrine é celo, interras Principis Eucharistici opes, quod pretium mereretur? si exotica merces magni semper venerit, vel Grande commercium celi cum terram Eucharisticae Cereræ mercibus, vel. Nummo hoc Eucharistico Calum emittitur, an pretij majoris aliquid mundus debet, vel. Operatum homini Numen, postquam Christus factus est pro nobis ut nos peccatum, peccati iugo solveret, & hoc se nobis exolvit denario, vel. Quanti hac Sanctior drachma aestimatur; si orbis incendio opus esset, ut reperiri possit, in mundi etenim obscura nocte nunquam patebit, vel. Gemma hac nobilior regnorum, non Tonante, sed sereno affluente celo, quia inter epulas Canantis Domini, pro concha, manus ejusdem sortita, terræ pariter, ac Celi usui nascitur, in qua, præter Antonij lusum, Regnum DEI bibimus, vel. Furfuras Regum, trabas Procerum, sagum bellatorum, in nivea Eucharistica Cereris chlamide adoraveris, vel. Hoc certè stemmate sese insigniat necesse, qui- quæ prima Nobilitatis virum, & Celi beatædem agere vult, & c. & c.

Ex quaesito quinto consideretur æqualitas, vel inæqualitas, partes, totum, &c: Eucharistiæ, hinc diceres: Quid æquale Eucharistico Principi terra dabit? cui par non data r, etiam in Cælo; ut numerum, ita socium, in edum æmulum admittit. vel Animo tegitur specicrum velo, quo nihil majus Cæli revelant. vel. Formam suam sphericam, panis materia, cedit DEO, scilicet, sphaerarum Cæli domicilium, solius DEI est. vel. Anima fidelium, corpus Christi in obulo panis porrectum, ut scias Officium animæ, corpus Divinum præstare, cum anima vetitum sit, plura corpora informare, vel. Caput illud, quod sponsa, aurum optimum nuncupat, sub nivibus Eucharistice Cereris latet? scilicet, de natura auri est, latebras, si vè montium, si vè mentium incole-re, vel. Certè cor Eucharisticum, dormiente etiam in bysso panis Domino vigilat, dum noctu, diuq; in salutem nostram excubat, vel. Audis? quam diserto ore inter arcanorum silentia, è cancellis specierum perorat? Dem Homo? postquam verbum, caro factum est. vel. Quis oculus, sine hac pupilla Eucharistica, lucis capax &c.

EXEM-

EXEMPLUM 2dum.

In Coronam Regiam.

EX primo *quæsto* magnitudinis, & parvitatis, diceres Coronam Regiam grandem, spatiosam, amplam, vastam, ingentem, & è contrario pro tenui existens, & manifestanda Substantiva, quæ aliquomodo magnitudinem, & parvitatem denotant. *vg.* Vastus nimium Curarum Orbis, corona. v. Exile coronarum spatium, non tam magna Regum capita, quam cervicosa occupat sollicitudo. v. Quis non miretur? in angusto diadematum circulo, expertem limitis reperiri curarum vastitatem. vel. Brevis Coronarum ambitus, quanto patet Principum ambitui. vel. Natum in culminibus aurum coronarium, ad majora semper aspirat fastigia. vel. Integros montes iucollare doctum Regiam hoc munus, nullâ curarum mole obruitur. vel. Parvus mundus est diadema, sed grandibus incolis occupatur, ubi jere semper suam infortunia transferunt coloniam. vel. Cælum hoc coronarium, Atlantis frontem exigit, ut debite feratur. &c.

Ex *quæsto* 2do numeri & aggregati-

C O N I S

onis; Numerus coronarum, frequentem patitur subtractionem. vel. odit regulas prius solers Coronarum investigatio. vel. Regia hæc cifra unitatem coronati Capitis amat; secus aucto Principum numero, mille mala designabit. vel. Secunda coronarum prosperitas, quæ non secunda, vel. Centum oculis coronatum cuiuspiam Argi munitur Caput necesse, ut pupillam hanc regnorum. unice omnibus dilectam, conservet. vel. Felicior semper Corona, quam aggregata Civium multitudo suo præstat Principi, quam quæ desolatis rupibus se debet. vel. Vnicum hoc est infelix adeo fortunæ munus quod mille semper comitantur incommoda. vel. sola feralis Lybithina demonstrat, coronarum sphaeras, meram esse nullitatem. &c.

Ex quaesito 3tio Mensuræ temporis & extensionis. vg. Aeternitatem in sphaera coronaria adoraveris, si nec principium nec finem Clementia Principum habuerit vel. Quid solidi in folio? si corona regum solare quoddam horarium est, in quo vicissitudines, lineas, honor umbram, imperatrix virga stylum, puncta brevis periodos vitæ denota vel. Aetas coronarum heroicis annalibus, non annis

annis mensuratur. vel. Zodiacus Regalis
 laniæ, soli, non lunæ patet, id est, sereno
 mentium, non mensium frequenti mutati-
 one distinguitur. vel. Toti ferme corona-
 rum Domino, pars optima felicitatis, quies
 pacata denegatur. vel. Fulgent quidem ali-
 quando coronata sidera, sed ad superficiem
 tantum. vel. Supremum in auge honoris
 punctum, apex diadematum. vel. Nisi ad
 circinum Geometricæ æquitatis, quæ me-
 ritis Civium, paribus respondent muneribus,
 formetur, vitiosus circulus est, corona. &c.

Ex quesito 4to. Valoris v.g. Ingens
 coronarum pretium, Optimi regnantes. vel.
 Ad Lydium, saxo pejus obduratæ adversi-
 tatis natus coronarij auri magis enitescit
 valor. vel. Meritorum pondere, non librâ,
 regij diadematis examinaveris pretium. vel.
 Princeps hoc metallum, quod in rupibus a-
 liàs regnat, inter homines terrestria numina
 quarit, quæ coronet. vel. Culminibus in-
 nutritum imperiale aurum, suprema ambit
 Regum Capitolia. vel. Ut pretium coronæ
 invenias, Martiale ferrum in adversa ex-
 pone bilance. vel. Nosse voles, quo aurea
 Regum emuntur ferta? bellicoso chalybe.
 vel. Martiali plumbo æstimationem Regæ-

lū auri opitimè indagaveris. A contrario
*Vilescit pretiosus Regiarum frontium au-
 rum ad vile Frontonis alicujus ingenium.
 vel. Oblita suæ originis aurea terræ gleba,
 centrum inter astra coronatorum Numinum
 querit. &c.*

Ex quo si o sto Generalis quantita-
 tis. vg. Tota ad artificiij normam corona,
 ratiō est integra, quam arcani fērmē sēper
 dissecant æstus. vel. In summum evecta,
 summum oderunt diademata, ne, dum æ-
 quale habent fastigium, remittant ē suo.
 vel. Majestas coronarum, paritatem exsili-
 o mulctat. vel. Diformant Coronas, non
 informant popularium lachrymarum gemmæ.
 vel. Ærumnarum materia, coronæ dum
 appetitu insatiabili in novas sēper statu-
 um feruntur formas, se ipsas excruciant.
 vel. Quod corpus Reipublicæ mansuetudo
 coronarum non animet. vel. Pudet ple-
 rumq; coronata capita, cogitatione, & cura
 subditorum onerari. vel. Quandoq; hero-
 icæ manus potius quàm capita merentur coro-
 nas, ubi fortitudo præoccupat consilium. &c.

FONS

FONS SECUNDUS.

De inveniendis adjectivis ex circumstantia.

Qualis rei.

O Primus inveniendorum adjectivo-
rum, & inde formandorum sensuum
modus est, ex consideratione rei, qua-
lis sit, hoc autem fieri potest, indagando
ejus dignitatem, scientiam, indole-
m, mores, actionem, passionem, sen-
sus, &c: quæ sequentibus exprimuntur
versibus.

Res animo quali præstet, perpende, be-
nignè.

Corporis; hinc habitum pensa, num fu-
sus ab astis,

An quæsitus, opem studijs, animæve mi-
nistræ.

Ingenium, moresve notet, simul actio,
nec non.

Passio, subjectis quas firma potentia præbet.

Indaganda tibi, vel quod non posse vi-
detur.

Quidquid habet sensus proprii; tum for-
ma figura.

Juncta, modo facili faciundis artibus undant.

Quod ita intelligendum est, quærat.

1^{mò}. quibus animi, & corporis dotibus prædita sit res? seu cuius sit dispositionis quo ad spiritum, & corpus.

2^{dò}. Quo habitu, seu infuso, ut sunt gratiæ, Dona Dei, seu acquisito, ut sunt sapientia, sciëntia prudentia, ars &c: sit insignis?

3^{tiò}. Qualis in intellectuali, qualis in morali statu? ibi proprietates rationis, hic bonum, & malum; per consequens virtutes considerabuntur.

4^{tò}. Cujus sit potentiæ; seu quæ ejus actiones, cuius impotentia, quid patiatur? quomodo resistat?

5^{tò}. A quinque; sensibus qualiter attingatur, aut illis est obnoxia, ubi sensuum objecta observari debent.

6^{tò}. Cujus formæ, cuius figura?

Amplius

Amplius id, in exemplo, quod immediate submitto, demonstratur.

EXEMPLUM PRIMUM.

Ad *quæsitum* *imum*, ex connotatione
Ad *dotum* *animi*, spectat, esse magna-
 nimum, generosum, heroicum, libera-
 lem, honoratum, meritum, dignum en-
 comijs &c, ex connotatione corporis,
 esse pulchrum, venustum, habilem,
 formosum &c, & è contra, id seu pro-
 priè seu impropriè ad tuos sensus ap-
 plicandum, ita ut quamvis naturaliter
 hoc non serviat rei, quam amplificas,
 attribuatur tamen illi per similitudi-
 nem, virtute metaphoræ. Hinc dice-
 res de Eucharistia: *Liberalis nimium*
Eucharisticus Princeps dicam ne, etiam sui
prodigus pro mæsico sanguinem nobis pro-
 pinat, pro edulijs seipso mensas ararum in-
 fruit. vel. *Profusa in gratias, parca in penas*
Eucharistica Ceres. vel. *Etiam Magnanimus*
Leo detribu Iuda, in hospitium sacra Cere-
ris descendens sat existimat, corde compun-
ctos prostrasse. vel. *Decora species Eucha-*
ristica Cereris specierum, quem non irreti-

Ca. rei-

ret amatorem? vel. Præter iudicium Paridis, sensu orbis totius pulcherrimi Divina Ceres, Cæli & terre globo, non aureo pommo dotatur. vel. Venustate Eucharistici sponsi, ipsum purioris Crystallo conscientia speculum optime representat. vel. Effigiem Divinae mentis Eucharistico numismati impressam quot gratia appetiant? vel. Gelatur Cassio marmore improba Venus, ad castas, & formosas Divinae Cereris nives. vel. Procul æthyopes animi à candore Cereris beatissima! vel. Crystallus penitentis lacryma quovis pellucido fonte melius, venustas Eucharistica Cereris Charites exhibebit. vel. Quem non caperet forma Divina Cereris, quæ Deum capit?

A quæsito addò. ab habitu infuso dices: Cælum se Eucharistico Orbi transfundit, quem tot gratiarum fluctibus offundit. vel. Gratiarum trias infecunda aliàs, & sterilis, hic in infinitum fecundari meruit. vel. Virgines alibi gratia, hic Matres, tot cælo progenerant filios, quot mensæ Eucharistica convivas. vel. Gratosus sanè Eucharisticus Princeps, quia semper efficax, quem noxarum onere alleviat, in cælum levat. vel. Infusum Eucharisticis speciebus cæli

donum in Deo, arctius se teneri existimat,
nisi extra sphaeram Eucharisticam effenda-
tur. vel. Manus hoc non tam manus quam
cordis fibras laxari desiderat, ut capiat. vel.
Non parcus in Eucharistico nummo
Deus, nec sibi ipsi parcat, dum se inter dona
Celestia prodigit. Ab habitu acquisito,
dices. Ad aeternae sapientiae mensam
non tam os quam intellectum admovent;
ratio fide captiva hic convivatur, ut libera
compedem ignorantiae praeceat. vel. In
hoc Circulo semper quavis triumphat sa-
pientia. vel. Humiliatum sub speciebus Eu-
charisticis Verbum Divinum quam alta causa
est sapientiae? quam fideles animae hic qua-
runt. vel. Nemo sapiens, cui frugalis haec
mensa non sapit. vel. Mensa Platonica,
hac sacra dape instrui debuerat, ut ad gu-
stum Orbis fuisset. vel. Collegium sapien-
tum in circo Eucharistico adoraveris. vel.
In circulum vitiosum agitur omnis sapiens,
qui extra sphaeram Eucharisticam exigit vi-
tam. vel. In vertiginem aguntur Philoso-
phica capita, quae ad Orbem Eucharisticum
non rotantur. vel. Facile arbor Porphyrii
arescet ad quemvis difficultatum aestum, nisi

signato hoc fonte humectetur. Imò denudet se suis frondibus, quas sanctiori nostro Herculi, ut pote Leonis Sygij spolio insignis inserta victricia accomodet. vel. Hoc sacculo rudioris linguae effutia corrigantur ut impietatis ita literarum Palestra. vel. Omnis scientiarum species, in uno speciebus Eucharisticis tecto habes Objecto Aae. quatum illud, quia omnem intellectum, imò & mundi exhaurit potentiam. vel. Grande celi artificium, in uno panis Eucharistici puncto, Orbe non capiendam Brinxit Majestatem. vel. Opifex mundi Deus, opifer in subsidio Eucharistico. &c. &c.

A quaesito 3tio ex circumstantia intellectualis, & moralis statûs, dices. Indoles Eucharistica Cereris fert, indolere penitentibus. vel. Hoc est ingenium Eumanati Verbi, à se perditos homines, sibi reddere. vel. sublimis certè Divinae mentis conceptus, combinatam cum Divinitate humanitatem, una Eucharistica periodo claudere. vel. Quod usquam saperet caput, non impetrato ab hac Eucharistica Rota consilio? quam non tam Cardinalitius murex, ut candida specierum byssus commendat. vel. In fortitudine Divini hujus panis, quod non
arripe-

arriperet gloriæ iter novus quispi in Elias?
 vel. Pretiosior Virtutum thesaurus, in ro-
 tundo hoc sacræ Cereris agro absconditur,
 quem nemo repererit, nisi profundis affe-
 ctibus, pro vomere celat. vel. Castæ nives
 Eucharisticæ Hostiæ Virgines progenerant
 mentes. vel. Quis nuper Spiritu? qui
 obulo hoc panis Sanctissimi locupletatur?
 vel. Proborum regulas morum in hac tabu-
 la leges. vel. Patientiæ scholam, Vir do-
 lorum Eucharisticus Princeps, in hac my-
 sterijs adumbrata instituit Academo. vel.
 Lactæ albens Hostiæ pasti, quidni cando-
 rem innocentæ combibant mortales. vel.
 vitij tantum, & criminibus, petra scanda-
 li, & lapis offensionis, Eucharisticus globus,
 ad quem allisa cervicem frangunt. vel.
 Summum Bonum, quàm brevi compendio
 tenetur? vel. Iustitiæ solem in hac spha-
 ra adoraveris. &c. &c.

A quæsito atò ex circumstantiâ po-
 tentiæ, & impotentæ, actionis & pas-
 sionis dices. Limitata in Eucharistico
 orbe Dei Majestas, illimitata potentia.
 Quo minùs oculis hominum patet, plus po-
 test, in animos, & corda hominum. Quod
 amplius Imperium, quàm Eucharistici Prin-
 cipis

cipū dari possit? ubi ipse Principium, &
 finis, finibus specierum tenetur. Supre-
 mam potestatem in humili hoc panis Eu-
 charistici solio adoraverū. Ita Majestas e-
 tiam in arcto summa, quæ sui mensuram
 à se, non ab incolatu habet. Absoluti do-
 minij, quia absolute perfectionis Princeps
 hic noster. vel. Scire voles quid omni-
 tens Eucharisticus Princeps non potest? cor-
 contritum perdere. vel. Vincitur pen ten-
 te lachryma, invictissimus. vel. Captiva-
 tur angusto Eucharistica sphaera ergastulo,
 ut te liberum à vinculis Erebi reddat. vel.
 Latere sub specibus elegit, ut tu illustrior in-
 ter Electos appareas. vel. Exinanivit se usq̃
 ad obulum Eucharisticum, ut te hereditate
 celi locupletasset. vel. In Cibus se tibi de-
 dit, ut tu cibus ejus fieres, de quo olim aje-
 bat, ego alium habeo cibus, quem vos ne-
 scitis. vel. Felix conviva mense Eucha-
 ristica homo, quam ille se ipso instruxit,
 qui hominem struxit. &c: &c.

A quæsito 5to ex occasione sensu-
 um hominis, scilicet visus, gustus, au-
 ditus, odoratus, tactus, dices. Quid
 speciosius oculo menti obijci potest? quam sub-
 speciebus Eucharisticis, speciosissimus inter
 fili-

filios hominum. vel. Candidus nitor
 specierum Eucharisticarum digregat
 etiam mortalis oculi visum, ut con-
 greget immortale lumen fidei. vel.
 Amicum homini sine colore Verbum æ-
 ternum videri non potest, nisi cordis oculo.
 vel. Ambrosiam Cælestem panis Eucharis-
 tici nemo gustaverit, nisi gustum huius sæ-
 culi deperdat. vel. Dulce. Saccharum can-
 dicantis hostiæ, amaritudine cordis contriti
 emitur. vel. Sapis, si anima tuâ non nause-
 at super hunc Cibum levissimum; si levis
 asseri potest, qui à solo succollatur Deo, imò
 Deo gravatur. vel. Verè dilectus noster
 inter lilia albens hostiæ pascitur, ut nos o-
 dore dilectionis suæ ad se trahat. vel. Quis
 non famæ boni adoris evadat, qui flore
 candido Divinæ Cereris famem suam ex-
 plet. vel. Mollis in pænas Eucharisticus
 Princeps quas cordium non liquaret petras?
 vel. Mentibus non manibus tangitur, qui
 cor tuum tangit latens Deus.

A quærito siò ex circumstantia formæ
 accidentalis, seu figuræ quod sit hostia
 rotunda sphærica, circularis, instar Or-
 bis, instar globi, periodi, puncti, &c,
 dices. Deformes quantumvis animas
 formosas reddit, speciosi inter filios
 homi

hominum forma. vel. Rota hæc Eucharistica, ipsos in penitentes convertat Ixiones; alias beatioris fortunæ Symbolum esse. vel. Optimè curriculum vitæ ad eternam provehitur felicitatem, sacre hujus Rotæ officio. vel. Planum cordis hæc Rota amat, omni petras scandali, & lapides offensionis. &c. vide Methodum primam, exemplum primum, quæsitum tertium, ubi de causa formali Eucharistiae. egi.

EXEMPLUM 2dum.

In Coronam Regiam.

A quæsito imò. hoc est animi, & corporis dotes considerando quæ metaphoricè applicari possunt coronæ, dices. Coronarum animi, malè ab exinanimatis Civibus, suam aspiciantur magnitudinem. vel. Diadematum gloria florenti Procerum coronæ se debet. vel. Distillatum inter belli flammæ, & æstus curarum Coronarium aurum, generosos in quævis adversa eliquat Spiritus. vel. Alchimicus lebes Imperialibus coronis fomes infelicitatum, quo in altiores sublimantur conatus. vel. Dives alias naturâ sui coronarium Aurum, Liberales

rales, non parcas, ut mentes ita manus coro-
 nare amat. vel. Prodigium orbis, prodigæ
 in egenos coronæ. vel. Mansuetudo coro-
 narum, quos non cicuraret furores? vel.
 Mite aurum in diademate; quod tot jctus
 malleorum emolliuerunt. vel. Non decet
 in vilem scoriâ avaritiæ contrahi, pretio-
 sam coronarum massam. vel. Onusta est
 plurimâ, Regiorum fertorum venustas. vel.
 Pulchrum est malum, malum Regium. vel.
 Nihil ita deturpat formosas Regum co-
 ronâs, quam turpis civium egestas. &c. &c.

A quæsito addo, scilicet ab habitu
 infuso, & æquilito, dices. Cæleste do-
 num Coronæ, terræ amorem induunt, ut
 exuant debitam Cælo gratitudinem. vel.
 Non aurei Jovis, aut Vulcani munus est,
 sed dexteræ Omnipotentis Regium diade-
 ma. vel. In quot gratias effunduntur a-
 stra, ut sterilem alias regnorum sæcudent pro-
 speritatem. vel. Coronarum orbis Cives
 sibi gratias adsciscat necessum, quæ vix
 inquilinam severitatem patiuntur. vel. Re-
 gia hæc ferta, solas Charites redimire vo-
 lent. vel. Nobiles regalium taniarum
 arrhæ, aris se debent. vel. Tutela popu-
 lorum, fides coronarum. vel. Quo sacra-
 men-

mento obstringant se coronæ, Superis necess?
 unde tot in illas gratiæ emanant. vel. Gra. di
 coronarum sapientia, nihil de se ipsis sapere.
 vel. Optime ad tot orbis di demata pro-
 ficit Regi Pelle alumnus e peripatho Ari-
 stotelis. vel. Aurea coronarum Asira Del-
 phico amant illustrari sole. vel Rudis
 auri glæba, nec in coronis egenerum neces-
 sitates intelligit. vel. Onerant, non ornant,
 Regios diademata vertices quæ nobilior
 prudentiæ non commendat gemma. vel.
 Ars imperandi optima, Palladis debetur
 artibus. vel. Feliciores sunt coronæ, quæ
 è sub ferula Chironis, quàm quæ è sub mal-
 leo mulciberis veniunt. vel. Grave coro-
 natis capitibus suum aurum est, quod peri-
 zior non sublimat Mercurius. &c. &c.

A quæsito 3tio. ex circumstantia
 statûs Intellectualis, & moralis, id est,
 quæ ad rationem, mores, virtutes,
 vitia, &c pertinent, dices. Idæ coro-
 natorum Caput non aliæ esse deberent,
 quàm publicæ prosperitatis; vel. Non
 caret suâ coronarium aurum ratione, quod
 non tam regias frontes, quàm regios intel-
 lectus, ambit, & coronat. vel. amentes
 Coronæ, non amantes populi. vel. Entia
 ratio-

rationis sunt coronatis capitibus, desideria
populorum. vel. Superbium metallum ra-
rò in humile virtuosè Principis se demittit
caput. vel. Imperiales vitte frequens
cum vitijs consortium ferunt. vel. Pluto
ereptà Coronarij auri glebâ, etiam in diade-
mate stygem sapit. vel. Coronarum vir-
tutes, cò gratiùs arrident, quosunt rariores.
vel. Insupportabilis est coronarum avari-
ties, quæ non priùs ex satiari poterit, quàm
omne regnorum emunxerit aurum. vel.
Asylum egestatis, diadema liberale. vel.
Certa sunt discrimina regnorum crimina.
coronarum. &c. &c.

A quæsito 4tò potentiam seu actiones,
& impotentiam seu passionés rei ali-
cujus considerando, dices. Quot mal-
leos, & ignes patitur aurum, antequam re-
gum capita ascendat. vel. Plurimum
possunt coronæ, & eò sunt acceptiores, quo
minus posse volunt. vel. Impotens est
Coronarum potentia, cui amor Civium non
adstipulatur. vel. Vires magnæ Regum,
plerumq; sunt virus legum. vel. Mirum
est, tot plagis malleorū nò sat coronas admoneri
suorum discriminum. vel. Pallet corona-
rium aurum, ad avaras Principum mentes

ne rupium ergastulo emancipatum, scriniorum angustijs captivetur, &c. &c.

A quæsito 5to: ratione formæ, seu figuræ dices: *Non semper coronarum periferia, rotam fortunæ denotat, ubi magna felicitas, maximis jactari solet periculis. vel. Supplicium est coronatis Ixionibus, aurea diadematum rota. vel. Sphæra, hæc aurea quidni magna semper Numina exigit. vel. Cave ne Lachrymis populorū pro gemmis tuū gravetur diadema. vel. Plerūmq; coronæ, à suis indurantur adamantibus, ita, ut nunquam ad preces Civium emollescant. vel. Male à sua æternitatem coronæ auspiciantur periferia, si non ad Celi normam rotentur. vel. Derogant perfectissimæ, id est sphericæ coronarum figuræ, coronatorum Principum imperfectiones. vel. Scopus est infortuniorum, circulus coronarum. &c. Vide Method: primam, exemplum Secundum, ad quæsitum 3tium, de formali causa.*

FONS TERTIUS

De inveniendis adjectivis à Sympathia, & Antipathia rerum.

Cer-

Certum est unamquàmq; rem, quæ sub-
stantivo exprimitur, habere vel
aliquam proportionem, inclinationem,
similitudinem, æqualitatem, conveni-
entiam ad rem alteram, & hoc ego no-
mine appello, sympathiam; vel, impro-
portionem, aversionem, dissimilitudi-
nem, inæqualitatem, cōtrarietate, discon-
venientia, & hoc apud me intelligitur per
antipathiam. Itaq; cum ejusmodi sym-
pathias, & antipathias rerum obser-
vaveris, florem adjectivorum copiam re-
peries, ut docebunt subsequētia.

*Res sibi Sympathicæ tacitâ virtute li-
gantur.*

Vel quas agnato tenet inclinatio nexu.

*Filius atq; Pater, Miles Dux, Servus
Herusq;*

*Sint exempla tibi; vel quas proportio con-
dit,*

*Vt natura tropi docet, & conformia
quæq;*

*Vel quæ sunt similes, vel quas æqualis
adunat.*

*Conditio, vel quas facimus mentaliter u-
num,*

*Aut disconveniunt aliæ, quod cognita
mundo.*

De

An

Antipathia probat, vel cum res certa repugnat

de sociare rei, vel nullâ parte coheret

Et ipse dicitur, bi, vel non equalis habetur

Vtrâq, vel prae sus contraria praelia spirant.

Quærat^r imò an Substantivum, quod
erit amplificandum, ha-
bet aliquam inclinati-
onem, vel sympathiam
ad aliquid, vel non? ut
est naturalis inclinatio
Patris ad filium, & è
contra, jurisditionis
ad Judicem, militis ad
Ducem, servi ad Do-
minum, Magistri ad di-
scipulum, Remigis ad
Navarchum, & è contra.
addo. an habeat proportionem,
seu conformitatem cum
aliqua re, ita magnus
habet aliquam propor-
tionem cum gigante.
fluctus aquæ cum mōte,
oculus cum sole, quo re-
ducuntur tropicæ trans-
lationes ob vir utem se
ptropor-

proportionem, ut dicimus ridere prata, flu: ctuare aristas &c.

3to. an sit res alicui similis? vel cui dissimilis? & hic modus plurimum conducit ad invenienda ut adjectiva, ita Substantiva.

4to. an sit æqualis, vel inæqualis, magnitudine, pretio; numero?

5to. Quid habeat contrarium quid repugnans? contrapositum? adversum?

EXEMPLUM PRIMUM

De Eucharistia.

A primo quæsito, ubi consideratur sympathia, quâ res una fertur, & refertur in aliam, dices: *Ancillæ species, Dominum orbis Eucharisticum Principem stringunt, quantum Majestati præjudicium? nisi ipsa adstringi voluerit. vel. Dulcis servitus, illi servire, à quo servaris. vel. Quis intellectus Eucharistica Cereris non*

manipetetur compeder quâ ipse captivatur.
 Deus. vel. Infantem animum, id est
 primæve innocentie, exigit Eucharistica
 Ceres, quem ubere ambrosio celis abla-
 Et Alumnum. vel. Nutricio huic Eu-
 charistico, debet Cives, astorum Respubli-
 ca. vel. In sinu plusquam Materno Eu-
 charistica Cereris, educari volunt magna
 Celi sidera. vel. Patricida es non parri-
 cidas tantum, qui illum de novo sceleribus con-
 figis, qui te Carne, & Sanguine suo toties
 cibavit. vel. Totum Patrimonium nostrum
 est, in bonis Eucharistica Cereris. vel. Co-
 ronata suo sermo Ceres Divina, virgi-
 nes parit mentes. vel. Quod gratiarum
 Pater est, Eucharisticus princeps. vel. In
 hac exedra æternæ sapientiæ, sub Magiste-
 rio Verbi Divini, quis non proficeret disci-
 pulus. vel. Militares etiam manipuli, fru-
 mento Elætorum, Eucharistico inquam Du-
 ci frugi bonæ animis contribuunt. &c, &c.

A quæsito 2dò, investigando bene,
 cum quo Eucharistia habet proportionē
 in gratijs, largitate, decore, (vavitate &c.
 dices. Fontem gratiarum in Eucharistica
 adoraveris corona, quem tunc exhauseris,
 cum Oceani siccabis profundum. vel. San-
 ctiores

Altorem dixeris Nilum, sed qui uno hoc ro-
 tundo & patenti ostio, plures Celi effun-
 dit ambrosias, quàm ille Ægyptius septem
 ostijs aquas. vel. Divina vitis, prosperius,
 quàm Hesperidum pretiosi stipites, aureos
 Celo alit fructus. vel. In aprico solis Justi-
 tiæ posita, quàm suavibus gratiarum gem-
 mat liquoribus? vel. Quantâ Celi gazi
 tenui hoc operitur velo? scilicet deprædari
 à nobis desiderat Eucharisticus Princeps,
 qui thesauros suos ita publice exponit, cum,
 & Cælum violenti rapiant. vel. Aurifo-
 dinam gratiarum, in hoc Eucharistico, spe-
 cierum nivibus tecto invenies monte. vel.
 Contractas Domini manus ne dixeris, cisi
 brevi fasciâ Eucharisticâ contrahantur.
 vel. E: tam parci ambitus sede largissim9
 Princeps, quia sui ipsius prodigus. vel.
 Quàm pulchro decore vernet Flos campi,
 & lilium convallium, in humili cordis gle-
 ba? vel. Favus mellis distillans in altari
 pro alveari expositus, quanta, disluit grati-
 arum suavitate? vel. Ex hoc plano Eu-
 charistico, quot hostium arenas debellamus.

A quæsito 3tiò similia, & dissimilia
 Hostiæ observâdo dices: imo à Cádore

Candida genæ Eucharisticus Princeps, erubescens ad sua mala osculo donat penitentes. vel. *Sacra Cereris nivibus grande inest incendium, quo frigida hominum accendantur pectora.* vel. *Lacte Eucharisticæ Cereris, innocentia cordium, Cælo emittitur.* vel. *Candida speciei Eucharisticæ byssi, amictus Princeps, quos: invisit, Candidatos inaugurat* 2dò à figura; *Sphæra Eucharistica nunquam sine motu, aut movetur Lachrymis penitentium aut movet lachrymas.* vel. *In Eucharistico orbe, geminum adoraveris, Cæli, nimirum, & terre, quia Dei & Hominis sedes est.* vel. *Oculus est cæli, quo humane prospicitur infirmitati.* &c. Vide Method: 1mam, exemplo & quaesit. 3. de forma; & Method. 2dò fonte 2do, exempl. 1mò, quaesit. 6. de figura.

A simili vg. *Æthyopes animæ ad mensam hanc candoris plenam ne accesserint.* vel. *Atrum calculum in electione ad beatitudinem eternam non metuat, cui niveus hic Eucharisticus suffragatur.* vel. *Annum luctus nigræ distinguendum chlamyde, à candido Eucharistico sole non expectaveris.* *Rubus hic Eucharisticus ipso Deo accensus,*
qui

qui de se asseruit: ego sum ignis, qui de Cælo descendit, nudato terrenis affectibus. Myſi ſolum patet &c.

A quaſito 4to intuitu æqualitatis vel inæqualitatis quo ad magnitudinem, pretium, numerum, dices.

In exiguo Eucharifticæ Cereris g^{no}, quot, & quantos gratiarum acervos Collegeris! vel. Hic eſt Danielis lapillus, qui in montem excelsum creſcit, ut nos Cælo admoveat, aut importet. vel. Gemma hæc inter lachrymarum procellas educata, impari licet lachrymarum pretio emitur. vel. Nummus hic argenteus, cæli nonniſi ærario capitur, auro quovis regum præſtantior. vel. Nunquam venale Cælum, cui pretium assignari vix poteſt, hac tenui drachma comparatur. vel. Numerus Electorum, uni huic calcælo ſe debet, aſſerente Domino: qui manducat carnem meam, & bibit Sanguinem, vivet in æternum. vel. In uno hoc puncto geminos cæli Polos, imò & geminum Orbis globum adoraveris &c. &c.

A quaſito 5to, per contraria, repugnãtia, contrapoliſta dices. Quis ex hoc fonte ſalientis in vitam æternam aquæ, Le-

then oblivionis, aut lethum bibat! vel. *Celestes hæ nives Eucharistica*, incendium orbis alunt. vel. *Cæca fides Oculis Eucharistico perspicacior*, plurimum videt, dum nihil videt. vel. *Sanctior hic Panis*, duos quantumvis lapides, in filios *Abrahamæ* enutrit. vel. *Flos Campi* inter spinas, & tribulos cordium malè locatur. vel. *Dulcis hæc Angelorum esca*, amaritudinem contriti pectoris alit. vel. *Ad Candorem Eucharistica Cereris*, denigrata atra *Erebi* carbone nomina, in *Candidatorum celi* syllabum transcribuntur. &c.

EXEMPLUM 2dum.

In Coronam Regiam.

Armo quæsito. Nō Pigeat aliquando ipse-
ratrices ancillari coronas, dominis *Ci-
vium affectibus* vel. *Malè coronarum do-
minium à sola populorum servitute auspi-
camur*, quasi & *servire commodis populi co-
ronas non deceat*. vel. *Pudeat terrarum
dominos*, *servire plerumq; vitijs*. vel. *Coronarum candore*, velut *Matrum ubere*,
ablactatur Regibus filia tranquillitatis, *Civi-
um fidelitas*. vel. *Sub Magisterio coro-
narum*

narum optimè proficit alumna regnorum
equitas. vel. Fertiles in penas, in bene-
ficia steriles coronæ, non facile suffocandos,
tristi abortu, pariunt Principibus motus
vel. Pedagogæ longorum casuum patienti-
tiæ, sub ferulam discipulæ se submittant co-
ronæ necessam, ut in suprema felicitatum
classe proficiant.

A 2do quæsito .Orbis coronarum ne
solitudini pateat, coronis cumulatim
admittit sollicitudines. vel. Otia gra-
tiarum sunt, Coronæ eò Nili largitate po-
tiora, quo dignius pectora Civium, quam il-
le agros, fecundant. vel. In quam par-
vo Coronarum circulo, tot regnorum di-
gladiantur infortunia! vel. In brevi diade-
matum ambitu, quot ambitus? Corona so-
lem ambiens nimbos minatur, quid à Re-
gia coronati soles expectaverint, quam
malorum, & ærumnarum tempestatem, vel.
O quam graviter purpurati fixiones splen-
didâ hâc suâ excruciantur roia!

A 3tio. Quæsito *Æm. l. 1. sp. orarum Cælestium*
corona, Divinas in Principibus exigit
mentes, quas redimiat. vel. In miti
regalis auri fulgore, sæpe fulgur severum me-
tuas. vel. Reflexi ad Civium pectora
corona-

coronarum clementes radij, aureos sui
Principibus ingenerant affectus, ut auream
sol in rupibus massam vel. In gyro impe-
rialis peripheria, quàm facilis vertigo ca-
pitum. vel Serta hæc regia, spinas sapiunt,
quæ inter spinas adolescent. vel. Tu-
tius sæpe fuit sub pileum libertatis quàm
sub regium diadema se conferre, ille, quia
paritatis est insigne, suo non caret comit'o,
hoc quia pares odit, frequenter à fidissimis
etiam destituitur. vel. Cybelen malle
in Regijs quàm Junonem videre, hanc
auro, illam turribus coronatam, scilicet tur-
res securitatis publicæ Asylum, aurum men-
tis avaræ indicium est.

A 4to quæsito Cælum, Regij At'an-
tes, non coronas succollatis, eo gravius,
quòd multorum salutem portet. vel. O!
quàm grande malum, parvi licet ambitus,
coronæ. vel. Non sic Pelion Ossæ, ut
coronatarum moles curarum suis onerosa ba-
julatoribus. vel. Vis æquale quidpiam
coronis assignem? Ætna sunt, novis semper
laborans æstibus.

A 5to quæsito Coronarium aurum,
militari ferro suum debet splendorem. vel.
Lidius, sunt coronatis mentibus coronæ,
Cora-

Coronis adversitas. vel. Aureis mentibus ignavam plurimq; inducunt otij vel voluptatis rubiginem, aurea mundi diademata. vel. Extra sphaeram Regiam est, omnis scissura animorum, & partium. vel. Pallescit coronarum aurum, ubi ferrea capita circumambire cogitur vel. Ecce ypsantur fulgida coronarum sidera, ad umbrosa imperantium Nomina. vel. Augustæ ejusmodi Irides, tempestatis potius, quàm sereni sunt indices.

FONS QUARTUS

De invenientis adjectivis ex circumstantia loci, temporis, habitus.

EX hoc fonte non tam copiosa, quàm selecta desumi possunt adjectiva, ubi, scilicet consideratur loci dignitas, eminentia, depressio, an sit in plano, an inter colles, in sicco, an inter fluvios; unde Nomina propria montium, fluviorum, deduci possunt in utrumque adjectivorum, tum fabulæ; historix loco deservientes. Imò licet propriè non competant, metaphoricè trahan-

tur. Tempus observetur an sit vernum, an æstivum, brumale, an autumnale, & occasione cujusq; anni partis excutatur in varias circumstantias; quidquid veri, æstati, hyemi, & autumnno servit, ingeniosè applicetur ad propositam materiam seu propriè, seu translatè; longitudo, brevitās, immortalitas, æternitas, memorabile tempus discutatur: item fabulæ quomodocunq; de tempore factæ, ut aurea Saturni, argentea Mercurij, ærea, ferrea Martis ætas, menses, lunæ, Anni solis &c: omnia usui ingenioso Oratoris servient. Per habitum non intelliguntur tantum vestes, & ornamenta hominis sed quidquid rem aliquam designat, & distinguit ab alijs, hinc insignia Domuum, ut Stemmata, symbola, imagines, insignia belli, ut aquilæ, clypei, sagum, hasta, pharetra, gladius: insignia pacis ut olea, fenum, palma, &c. & sic in reliquis seu scientijs, seu artificijs, signa ornamenta, decora observabuntur, ut adjectivorum, ac inde Substantivorum, tum sensuum copię consulatur. Breviter id carmine exprimo.

Quis

Quis locus, & quali rem quamvis limi-
te stringat?

Planitie nè magis, quàm vasto colle
superbit?

Regius, an parvo contentus cessite vulgi,
Scrutari liceat; tum tēporis ordo per
annum,

Ver, autumnus, Hyems, & prædita messi-
bus æstas,

Aeternum, spatio ne brevi superabile
duret.

Pensetur, facilis quo crescat copia
suade,

Ex habitu pariter, vestimentūq; fera-
cem

Verborum seriem duces, insignia
belli,

Ac pacis, Domuumq; dabunt proba munera
pennis.

Explicatio horum versuum per se
patet, imò & jam superius est præmis-
sa, unde ad Exempla statim
descendimus.

EX

EXEMPLUM

De Eucharistia.

Primò itaq̃ videbis, ubi est instituta
 SSma Eucharistia? Hierosolymis
 Mox urbis huius eminentiam, digni-
 tem, quod fuerit sedes Regia. moun-
 Sion munita, quod fluvio Cedron al-
 luatur, quòd fuerit ornata, elleda
 considerabis, & inde adjectiva, ex ad-
 jectivis sensus eximios formabis. mu-
 tando scilicet adjectiva in Substantiva
 & circumstantias omnes Substantivo-
 rum considerando vg. *Eucharistica*
Princeps, primum Hierosolymis triumphans
 in Candido panis vehiculo, pro eburneo
 Romanorum victorum effedo, instituitur
 vel. In Regia urbe suo se Calculo Can-
 didatum Regni fecit. vel Cui purpuram
 Regius sanguis suffecerat, niveâ chlamyde
 satis habuerat, ut Regum sedem occupa-
 ret. vel Nunquam magis Cælo vertice
 cem admovit mons Sion, quàm exiguo hoc
 Danielis an Eucharistico lapillo, cui Deus in-
 sculptus est, an? quàm Deus insedit, auctus
 vel Cedrone alluitur fascias Panis ingres-
 sus Infans Eucharisticus, ut scias, quod thermi-

ach

lachrymarum amat: O felix filia Sion, candido
ejusmodi sponso &c. Secundo advertere
ubi affrvatur Eucharistia? in ara, cibo-
rio, Templis, sacello, unde dicerēs: Ara te-
natis bajulat, quam cælum non capit. vel.
Atlantem in ara venerare, quæ cælum, quia
Cæli Dominum sustollat. Vicarius Herculis
humerus, hic, non sufficeret, ubi cervix flectenda
est in adorationem. vel. Ita semper aræ
salus annexa, ubi aram salus æterna inha-
bitat. vel. Altare ipse occupat Eucharis-
ticus Agnus, ne taurorum, aut hircorum
sordido cruori pateat. vel. Incubat hostia
Deus altari, ut tu incumbas ejus amori.
vel. Quam compendiosum ad æstra iter?
ubi uno hoc unctō lapide Deus à te distat.
vel. In petra nidificat, Aquila magnarum
alarum &c.

A tempore; æternitatem in hoc circu-
lo orbis Eucharistici adora, principio &
fine beatitudinis carente. vel. Ab agnō
hoc immaculato, potius quàm Phryxæo Zo-
diaci, ver gratiarum expect veris. vel.
Flos campi Eucharisticus, vernâ calentium
pectorum temperie recreatur. vel. Aure-
am gratiarum messē, non jam capereto
Saturni supercilio aut Herculeo leoni, sed

E

Leoni

Leoni de Tribu Juda debemus, vel
 glaciata vittorum hyeme corda ho-
 minum, in auge summæ beatitudinis Sol
 Justitiæ Eucharisticus positus, facile in a-
 quam vitæ salientem liquefacit. vel. Ma-
 gnorum fructuum hortus conclusus, Eucha-
 sticæ Cereris sepibus circumdatus Princeps,
 autumnari quosvis mortalium animos vel-
 let, id est fructibus salutis abundare. vel.
 obstupeſce cæli miracula in momento, sæ-
 cularem felicitatem, imo æternitatem in
 obulo Eucharistico abliguræ, &c.

Ab habitu, vestitus Eucharisticis ſpe-
 ciebus Deus, quot ſibi inveſtit vaſallos?
 qui exceſſivo ejus mancipantur amore. vel.
 Ut rarior candida Divina Cereris chla-
 mys, ita noſtro Purpuratorum Principi
 gloſioſior. vel. Hoc ſemmate cælum in-
 ſigniri voluit quo Empirei Cancellaria æter-
 nae felicitatis ſigillat decreta. vel. Coro-
 natus Aquilas, in Aquila magnarum ala-
 rum, Regios Leones, in Tribu Juda
 anguſta lilia, in Flore campi, & ſi que
 adhuc dari poſſunt regnorum inſignia, in
 hoc inſigni aſtrorum clenodio, maſſæ Ce-
 reris pro cera impreſſo ſpectaveris. vel.

ut Principem pacis scias, albenti panis ta-
gâ induitur Deus Homo. &c. &c.

EXEMPLUM 2dum.
de Corona Regia.

A loco. Montibus eruitur, ut mentes
Principum suâ mole obruat Coronarum
gleba. vel, Celsos natales suos è rupibus,
in regnorum transferri fastigia, quæ si idem
esset colles onerasse, quod colla dominan-
tium. vel. Mancipatum in rudibus coro-
narum aurum mutavit, non effugit capti-
vitatem in ararjs Regum. vel. T. go au-
rum, Gangi aut Erythraeo in spelium co-
ronarum adeptæ gemmæ, nativa flumi-
na per scaturigines lachrymarum populi in-
natare amant. vel. aliquid facili, aut
non duri à coronis expectares? quibus ru-
pes mater & fides est. &c.

A tempore. Mæ eternitatem sibi in
coronarum peripheria ominantur Principes,
quæ momento temporis sæpe consumuntur.
vel. Serenum coronarum mane, pluviosam
frequenter portendit vesperam, & innu-
bit Phosphorus, tristi obductum tempe-
ste besperum. vel. ad Regum Maucleas,

ut pro Pactoli arena, tot victorum orbis
 cineribus ferales implere possis et pnydras,
 qui eternitatem coronatis numinibus appin-
 gis, illa tibi mensuram ætatis Principum
 declarabunt. vel. Breve semper est ver flo-
 rentium regnorum. vel. In Augusto Decem-
 brem, sub sirio funestam hyemem quoties
 experia est aurea Regnorum messis! vel.
 Longo regnavit tempore, qui multorum vi-
 xit commodo, vel. Auræ coronarum Cy-
 fræ sceptrorum virgū unitæ sæcula numera-
 bunt, si eis unitatem animorum adjece-
 rit. &c.

Ab Habitu. Ornamenta regionum ca-
 pitum diademata, onera sunt populorum.
 vel. Insigne hoc regium insignes alit soli-
 tudinis. vel. Imperiorum maiora, raro in
 aureos exuberant fructus. vel. Habent suas
 Purpuræ tinea, habent sceptræ cariem, qui-
 bus corroduntur. vel. Sub augusto diadema-
 te acutissimos plerumq; repereris sentes. &c.

METHODUS 3tia.

De tertio fundamento comparan-
 de eloquentiæ ex circumstantia
 verbi.

Conquisitis acutâ ingenij combina-
tione substantivis & adjectivis, re-
stat verbum, ut integra fiat orato-
ria constructio; ideoq; secundum actio-
nem, & passionem assumpti substan-
tivi verbum activum, & passivum con-
siderandum est, quod non tantum pro-
prie sed translâtè etiam, seu metapho-
ricè applicari potest. Undè considera-
ri debet, quid agat, quid patiatur res,
de qua agitur; deinde verba muten-
tur in substantiva, & ex circumstantia
substantivorum formentur varij sensus
juxta supra dicta præcepta.

*Quidquid agit, patiturq; tuo res pressâ
labore,*

In suadæ pretium coges, verbisq; solutis.

In substantivû non obvia nomina tantum,

Sed grandes ex hinc sensus formare licebit.

Hic modus, quia in alijs supra positis
transcendentaliter reperitur, brevi hic
demonstratur exempl.

EXEMPLUM Unicum.

Dicas Eucharistiam activè, produce-
re gratiam, Sanctificare, virtutes

E3 alere,

alere, mederi malis, progenerare virtutes, coronare merita. &c. Hinc: *Gratiarum Patriam in orbe Eucharistico habes, quas ille in usum producit hominum.* vel. *Largiores in hoc Electorum Frumento, quam in Cornucopijs Charites.* vel. *Quantas agit in nos gratias Euchar: Principis? ut sic reddat gratiosos.* vel. *Nemo Sanctus nisi de Pane hoc sancto libaverit.* vel. *Hoc certè calculo in Electorum beatitudinem promoveri facile est.* vel. *Officinam omni: sa & tatus intra sphaeram Eucharisticam adora, ubi reprobi conflantur in probos.* vel. *Alimentum Panis Euchar: elementum est virtutum.* vel. *Nescio quæ famæ probitatis hoc obulo non exsatiaretur.* vel. *Sancta Ceres, quot virtutum pignora sidereo ablaetat ubere?* vel. *Medelam tuæ infirmitati in hoc facile repereris pharmacopolio.* vel. *Non virginum tantum, sed & omnis probitatis Genitricem in Divina ut Cerere ita Vite observa.* vel. *Hoc sertum est, quod exantlata decertantium, in arena meritorum, cohonestat capita.* &c. *Passive inferres Eucharistiam Dei manu Omnipotentis formari, fabricari, conditi nectare caelesti, ab hominibus*
mandu-

manducari, teri molis dentium, nec atteri contrectari, non tangi. Flagellari noxis hominum, excruciiari novâ post Judæos lanienâ. &c. Mox hæc eadem verba mutanda sunt in substantiva, inde per modos supradictos duccenda substantiva contrahendæ circumstantiæ, contraria, similia: quæ copiam faciliè suppeditabunt ut verborum, ita sententiarum. *vg. Quam pulchra Omnipotentis dexterae fabrica, in brevi compendio Eucharisticæ Cereis, sed non nisi oculis fidei spectari potest. vel. In parvo orbe grandis Machina quæ Deum capit. vel. Ad huc tibi non sapit Celesti conditum nectare Divinus hoc Libum? vel. Molæ dentium non timet Ceres hæc sancta, quia atteri non potest, quantumvis teratur. vel. Iterumne extra circumcisam Sion, novum laniena scelerum, Agno huic innocenti apparat macellum? vel. Non satis sub Eucharisticis speciebus latei? ut ibi quoque Tyrannidæ tuorum reatum pateat. &c. &c.*

Comparatis sufficienter tot substantivis, adjectivis, verbis, superest difficultas, quomodo illa sunt combinanda, quæ plerumque erunt diversissima, repu-

gnantia, contraria, unde de hoc agemus in Athomo secundâ, quæ sit.

ATHOMUS 2da.

De modo combinandi substantiva, & inde formandis sensibus.

Afluere verborum copiâ, necdum id Svadæ dignitatem meruit, si indigesta moles debito in membra, & periodos non coalescat nexu. Ut ædificium architectrix commendet amussis, non satis est coniecisse lapidum stutem, cumulos arenæ, lignorum acervos apparasse, nisi hæc in unam operæ calcis aut Assyrij bituminis cogantur compagem. Idem conclave eloquentiæ studium exigit. Combinanda ingenioso mentis artificio quæsitæ materies, remotissimi etiam trahendi in usum proprium sensus, ut non inacceptam efficiant oratorij sermonis structuram. Unde labor hic maximus scire, dextreque combinare posse substantiva, & verba quæ comparaveris, pro quo sit.

ME-

METHODUS UNICA.

*Qualiter res, sensus, & verba
diversissima combinari possint.*

PRO felicitate ingenij unusquisq; va-
rios, & singulos modos combinan-
di habere poterit, qui haud facile circū-
scribi patiuntur, pro captu tamen me-
liori eorum, quibus necdum par est in-
tantos ausus robur, subnitto aliquot
fontes combinationum, quos sequen-
tiosis exprimo versibus:

*Res varias postq̃ a praescripta legeris arte-
Sicere iuvat, quali conjungere singula
lege.*

*Expedit; hinc natura tibi sit cognita
voci,*

*Vnde coacerves sensus; contraria nec non
Sympathici nexus, nomen conforme, priori,
Pensari meruere probè; jam detrahe,
quod vox*

*Innatum volet esse sibi, jam sanius adde
Quo caret, aut distincta liga, distingue
ligata,*

*Aut certâ ratione nega, quod convenit illi,
Affirma, nullo quod scis ex ordine negâ.*

ES

Cetera

Cætera sufficiet librata gloria mentis.

Hic habes aliquod fortis, seu modos combinandi diversa, quod ut intelligas consequentibus insiste.

FONS PRIMUS.

Optimus combinandi modus, ex consideratione naturæ substantivi, quod amplificare proposuisti, ac illius, quod ex adjectivo formatum est, juxta eorum significationem addendo adjectiva, ac demum verbum, ut integra fiat constructio. Pulcherrima verò illa elocutio, ubi adjectiva utriq; substantivo deservientia reciproce permutantur. vg. si assumes vocem, *libertas* adderes ipsi adjectivum, dotata inde substantivum *dos libertatis*, doti adderes aurea, libertati inæstimabilis, quæ permutares adinvicem, tandem ex natura dotis, quod exsolvatur viris, quod redimatur, subjungeres verbum hoc modo: *Inæstimabilis aureæ Libertatis Dos magno semper viris redimenda est sanguinis pretio.* vel. Si diceres regnum floridum, inde regnorum flos hoc ita combinares: *Purpuratus vernantium*

tiū regnorum flos, ſuavi populorum ut o-
culus, itas & mentes recreat amēnitate.
vel. Auguſtum florentium regnorum ver,
quod niſi in teſ populo ſpiret felicitatis Etheſias
Plura hujus rei exempla, in exem-
plis ſupra politis:

2dus.

NON minus aptè combinari pote-
runt diverſa ſubſtantiva per mo-
dum definitionis, unum alteri appli-
cando, & ſtatim rationem definitio-
nis ob quam de alio aſſeritur ſubijciē-
do. vg. Rex & Sol ſunt diverſa, hæc
ita combinabis: Coronati regnorum ſo-
les, Sereniſſimi Principes, ut infimas egen-
tis populi valles, ita ſumma trabeatorum
nominum faſtigia reflexo innubis clementiæ
perluftrant radio. Vide ſupra in exempl.

3tius.

A Contrario, ea, quæ tuo ſubſtanti.
vo ſunt omnino repugnantia, op-
poſita, contraria, ingenioſa ratione cō-
nectendo. vg. Ne ſervile Tyranni ferret
jugum, ferro cervicem, libertate animi
fretus ſubmiſit. vel. Ipſa libertas ſervitus
eſt ijs, qui ut liberos ſe declarent, nulli

non

non vitio serviunt. vel. Diem nocti, tenebras luci prius sociaveris, quam probitatem in commercium reproborum adduxeris. Vide supra Exempl.

4tus.

Propter sympathiam similitudinis, proportionis, relationis alicujus, substantiva non male ad invicem coalescunt, & sensui formando deserviunt. *vg. solem ambiens corona, signum est tempestatis, similis coronæ regiae, quæ lachrymas civibus exprimit, unde dices: Corona solem ambiens nimbos, Regum capitibus eminens, lachrymarum minatur procellas. vel. Nutritio virtutis ubere, quid nisi probitatis educentur alumni. vel. Faciem soli, nostram tenuitatem luminosa indoli tuæ exaequare, idem est. Vide exemplum.*

5tus.

Per conformia nomina, seu per annotationem substantiva facile combinantur. *vg. Elementa virtutum, alimenta sunt gloriæ. vel Augusta famæ, Augustorum ambire famam. vel. Serviendum est, aut serviendum. Vide exemplum.*

upra.

6tus.

6tus.

PER figuram commutationis, translationis. *vg. Ignota virtutis, non ignotus virtuti. vel. In libertate vitiorum servus, in servitute liber à vitijs. vel. Alter non fœdere Religionē Princeps servat, Religio Principem. vel. Pessima regendi norma, ubi dux ab agmine ducitur, non agmen à duce. vel. In noxas servjūt, non in noxios. &c. Vide Exempl: supra posita.*

7mus.

PER comparisonem, historiam vel fabulam ingeniosè ad tuum sensum trahendo. *Phryxèd ariete prosperius ver gratiarum aperit Eucharisticus Agnus. vel. Heroica virtus, ad æmulam crescit fortitudinem; ut Achillem habeas, Hectorem objice. vel. Frangitur Capuà Annibal, illecebris mascula indoles. &c. Vide supra Exempl.*

8vus.

PER separationem eorum, quæ sibi sunt unita. *vg. Rex sine urbibus, dives sine auro, vel, In sua felicitate minimum felix. vel. Debellator hostium, non evaginato ferro. vel. Soli lucem ademeris, virtuti*

virtuti pretium. vel. Attrita noctes, mentis tenebras non amant. vel. Eucharistica Cereris nives, desolatorum cordium hyemem oderunt. Vide supra Exempl.

onus.

PER unionem disparatorum. *vg. Adora virtutem Omnipotentis! celum in terram secum transtulit, ut celo terram inferret. vel. Ignem aquis maritavit, qui ardentibus amoris Divini flammis, lachrymas junxit. vel. Nox erat, & claro fulserunt lumine lychni, affinem nocti, quis neget esse diem? Vide exempl. superius.*

iomus.

CUM augentur res parvæ, magnæ diminuantur. *vg. Grande diluvium orci, una poenitentis pupillæ stilla. vel. Regnum extra te ne quaesieris qui, tibi imperat, in animo est. vel. In parvo orbe Eucharistico. divitias mundi repereris. vel. Aureos fortunæ fructus dum licentiosius carpit, fortunam amittit. A diminutione. Quid in aulis magnifici expectaveris? præter magnificum nihil. vel. Angustior est angusta coronarum sphaera, quam ut curas celi capiat, dilatatur in ambitum, contrahitur*

tur in Polorum officium. vel. Rara est magnitudo, quæ se in humili declivio non spectavit. &c. Vide exempl.

imus.

Cum negatur alicui, quid propriè convenit, vel affirmatur, quod disconvenit. vg. In homine nihil hominis spectaveris, aut Angelis, aut Numinibus paria aggreditur. vel. In omni felicitate, nihil facias, quam sprevisse felicitatem. vel. Virum prius, quam infantem, Ducem quam tyronem credideris, vel. Flos in vultu verneris odore bonæ famæ caret. vel. In castis nivibus Eucharistica Cereris, nihil gelidi, ardeat, ut tu inflammeris. &c. Ab affirmatione eorum quæ nō conveniunt vg. Omne mihi natale solam, de terra nato. vel. Ignibus ignes extinxit, qui flammæ cupidinis, pyra còercuit. vel. Gravis sane pena est, quæ Heroum merita deprimit. vel. Satura illecebrâ mundi, non sapit Ceres Eucharistica. Vide exempl.

imus.

PER paradoxum, hoc est per effatum inexpectatum, quod non videtur simpliciter competere, competit tamen

men secundū reflexionem ingenio do-
sam. *vg. Heres coronarum antiquante*
natus, in utero imperium cepit, quod prius
mogenito debetur. vel. Coronarium augem
rum, firrēa pleiumq; sacula pruit. vel.
Innocens Agnus Eucharisticus, Leones pro-
generat, quorum fortitudini, J. y. ius im-
par. &c. Vide exempl.

tertius.

A Causa efficta, cum alicujus rei da-
tur ratio, non quæ propriè con-
venit, sed quæ artificio ingenij con-
fingitur. *vg. Quæris cur ferrum, tam sit*
in homines ferum? quæ in incude accepit,
in nobis vindicat plagas. vel. Malleorum
ictibus regia erudiri possent coronæ, quot
malorum flagellis pateant. vel. Ut invi-
tos etiam hostes loqui tua compelleres fa-
cinora, jugulos eorum victore gladio a-
ruisti. vel. Quam subtile Divini amo-
ris consilium! Pane Eucharistico Deum
obtexit, ut in uno obulo Cælum cum Deo
abligurires. &c. Vide exempl.

quartus.

A Numero, occasione scilicet nume-
ri acutè varios sensus combinan-
do.

do *vg.* Ad voluptatem Patria non satis est,
 quante semel natum fuisse, millies nascêri,
 d'prim mille nepotibus. vel. Unus Hercules
 angemino non suffecit hosti, tibi uni tot legi-
 vel. onum centuriâ succubère. vel. Bis felix,
 pro- semel cum ad coronam vocaretur, secundo,
 im- cum vacaret à corona. vel. Primus ab ute-
 ro, raro secundus. Vide exempl.

roquintus,

A Gradibus comparationis, positivo,
 con- comparativo, & superlativo. *vg.*
 con- Brevem vitam natura fecit, culpa breviss-
 in sit- simam, ars nullam. vel. Felicem dici,
 ept, vix alicui licuerit, nemini felicissimum.
 rum vel. Dux in toga bonus, quo in sago ne-
 quot- mo melior, optimum purpura faciet. Vi-
 vi- de exempl.

rosextus.

Cum substantiva diversa, & sibi
 Deo opposita, per aliquam proportio-
 nem coadunantur. *vg.* Humanius est
 mentis acie vincere, quam ferri, vel.
 Gladio manus dedit, ut sceptro asvesceret.
 vel. Sub fertis Apollinaribus frons probe
 exercetur ad coronas. vel. Eucharisticus

F

Agnus

*Agnus, bellico ariete fortius & prosperius
Tanarias expugnat portas. Vide exemplum*

107mus.

AB allegoria, cum ex occasione substantivi, propter aliquam propositionem, & similitudinem assumpti, sensus formatur illi substantivo congenitus admixto, sensu proposito, substantivo, proprio. *vg. Navigium Reipubl. seditiosi discordantis populi tempestate jactatum, facile ad scopulos infortuniorum impingit. vel. Sub Candido Eucharistica Cereris velo, quis non securus eternitatis portum ingrediatur? serviente etiam ventosillo orci principe, qui super latera aquilonis sedem sibi præfixerat. Vide exemplum*

108vus.

PLures pro fecunditate ingenij modos quisq; sibi invenite, et satis est mihi indigitasse viam. Nihilominus, ut ostendam, quàm facile hinc formari possit non unius tantum sententiæ, sed orationis contextus, subijcio Exemplum, ubi videre poteris, quomodo substantiva per supradictas methodos & fontes

berius
emp
tes conquifita, in unum orationis cor-
pus artificio intellectûs cogantur.

EXEMPLUM imum

Sub
opoi
, fen
geni
oltan
bl. fe
jacta
mpin
Co
por
ento
quilo
mpl
mo
s eff
nus
mar
, fe
pla
ftan
fou
tes
*Eucharifticus Panis, non nifi ſa-
turis gratiæ proritaf famem
Mortalibus:*

S Aturos Cæleftis gratiæ Divinior alta;
Sris menſa exigit, qos reficiat. Rarò
Euchariftici Numinis famem, vacuus
ſupernis favoribus, oppletus verò mun-
di illecebris, cujuſpiâ ſtomachantis Pe-
lidæ feret appetitus. Sed ô! quàm ni-
mis avarus ille helluo eſt; qui præter
conditum ſvavi obſonio Deum, ali-
quid ſæcularis voluptæ eſurire poteſt.
Parvus, ſed infiniti valoris obulus hic;
ſi in projectis in præceps abdominis
non ſufficit mortalibus, certè nec au-
reis Vitellij alicujus ſaturabuntur edu-
liis, nec regiâ opulenti, ac ſemper fa-
melici Midæ, explebuntur offâ. Clau-
ſa arctioribus ſacramentalium ſpecie-
rum limitibus immenſa virtute Dei
latentis Ceres, qvem Tantalum non

exsatiaret? ut adhuc præter lautum
 hoc tragemma, aut fugacia regnorum
 hianti ore captaret poma, aut, quod, om-
 nē penitus Cælestis ferculi suffocat esuri-
 em, rariores cum integro fluxarum
 opum pelago abliguriret auratas. Sane
 orbi in cibum sufficit, orbis Eucharis-
 tici Incola Deus. Credis? Triticea
 Divini epuli sphaera æternitatis sym-
 bolum est, quæ tot Lumina æternita-
 ti enutrit, quot beatâ sui fame inescat
 nomina. Quis verò Regiam Iessæ Prin-
 cipis mentiam? quis angelicas dapes,
 plenus nitore ciborum sæculi? quis
 Divinum illud convivium infarcitus
 voluptuæ ferculis, offusus illecebrosæ
 cupiditatis mero, ingurgitatus Circææ
 amyctidis toxico ideoq; absq; ulla ore-
 xi accesserit? Coronata Deo, & suo
 orbe Divina Ceres, sola in regno pe-
 ctorum imperare, ut sol in astrorum
 dominio lucere velit, quæ eô man-
 suetior est, quô potentior, nec patitur
 corrivale tenebrarum Principis solium,
 nisi ut toties invicta expugnetur vir-
 tute, quoties superbas crexerit cristas.
 uncta frumenti Electorum pingvedine,
 quidni

quidni exangvem, pereuntium fame
animarum castiget maciem? sanctio-
ris Mystæ hæc victima, quovis tauro-
rum adipe nobilior, illas tantum non sa-
turaret mentes, quas fastidiosa æternæ
salutis dementat nausea. Scilicet verbo
æternæ Sapientiæ genita, Euchristica
Ceres, filios felicitatis sententiæ generat.
Amoris Divini, non furni ignibus ex-
coctus Panis hic subcinericius, quem-
cunq; repererit in viâ salutis, corro-
borat Thesbiten. Sed Angelicæ men-
tis sit necesse, qui angelorum cibum
famescit. Humanæ conditionis Eucha-
risticus Princeps, nihil hominum, in
hominibus invenisse gaudet. Me audi!
ut in hoc fonte vitæ emunderis, mun-
dum exue. Virgineam mentem, id
est, nulla sæculi illecebrarum corru-
ptam arrchâ, exigit Divina vitis, quæ
sola virgines germinat. Quid? beati-
tudinis, non tritici massam, in Dei
Hominis delibaz Cibo. Azyum scias
panem, qui præter lachrymarum &
effuli cordis undam, penitus nihil, quod
mundi est, admittit. Sementis opti-
ma Cælestium gratiarum, maximæ fru-

gi æternitati producit germina, Cælum
terrestre in hac triticea sphaera ado-
ra, qui Cæli desiderio caperis, imo &
fortunæ rotam hic habes, quem infe-
lix felicitatum ambitus in vertiginem
agit. Sané ad hunc, optarim, totis vi-
ribus collima circulum, in quo pro-
meta, Deus est. Orbe suo vineta Eu-
charistica Majestas, orbis deliciarum
compendium, nihil est, quod tibi non
suppeditet. Proinde in saturitate gra-
tiæ famelicus Dei, in fame Dei satur
esto gratiæ, quisquis ad salutare hoc
evocaris Aræ convivium.

*Amplificatio hæc ex solis substantivis per
primam Methodum quasitæ à causa effici-
ente, materiali, formali & finali desum-
pta. Vides, quæ usus hujus reflexionis
plura exempla subijciam in tomo secundo
praxium hic tamen sit,*

EXEMPLUM 2dum.

Eodem modo, ut supra à causis.

*Coronæ graviter premunt Co-
ronata Capita.*

R Arè quis Principum fortunæ suæ,
aut

aut coronæ faber, ita prospero fruetur
 imperio, ut inter malleum & incudem
 periclitantis vitæ non hæreat. Rudium
 opus Cyclopi, diadema regium, ru-
 sticantem plerumq; pervicacis fortunæ
 barbariem, in perenne sibi adsciscit con-
 sortium. Quid? grandis Mulciberejæ
 frontis sudor, auri coronarij superbia
 non minoris suos portitores admonet
 sudoris. Durè fabrilibus malleis fla-
 gellata, frequenti coronata Capita in-
 gruientium malorum, pro malleis, fla-
 gellat ictu. Immane vulnerat, ab im-
 mani sterope vulnerata. Nec puto ita
 ferociter, ferreas Princeps hoc metal-
 lum carpisse Vulcani forcipes, ut acri
 Regum vertices carpuntur curâ. Sint
 mollium quantumvis Ethesiarum le-
 ni conflatae aurâ imperiales coronæ,
 sævam tamen infortuniorum Æoliam
 in Augusta secum deportant tempora.
 Scintillanti asvetæ foco, intolerabili
 Principum mentes accendunt negotio-
 rum æstu. Scias, inquam, regale au-
 rum fulgidam esse operosi solis pro-
 lem, ideoq; sereno suo, tristem sem-
 per imbrium, tempestatumq; minari

hyemem. Et certe splendida ejusmodi sibi,
 tæniarum præmia, gravius sæpe fatalis
 mole suâ imperantium affligunt ver-
 tices, quàm recreant, plus onerant, rum
 quàm ornant, quæ cum insignia regno-
 rum dici audieris, signa ingentium pe-
 riculorum credas, necesse. Decentur
 emeritas frontes, sed unâ pati edocent, aure
 Meritò sagacior natura dignius hoc me-
 tallum grandibus oppressit montibus, ne
 quod fermè semper tot orbi secum tru-
 incommoda confert. Terræ visceri-
 bus extractum, in omne se malorum
 eviscerat germen; é vena terræ exca-
 vatum, venam aperit omnium infe-
 licitatum Regio sanguini. Multis o-
 ptata, an ambita aurea coronarum mas-
 sa, raro in aureos Vitellij panes, sæ-
 piùs in obolum Belizarij suffecit. Quid
 inserta fulgentibus toris gemmarum
 portendit grando? nisi quod lachrymas,
 pupillæ procellam, quævis secum defe-
 rat maxima fortuna. Quid virens am-
 biguo igne smaragdus? nisi quod her-
 bam plerumq; pro laurea & flore re-
 gnorum, Augustis inimicius fatum
 porrigat manibus. Durus est adamas
 sibi,

modi sibi, durus est coronatis capitibus quæ
fatalis infidet. Cruori hircorum, quo mol-
vescitur, assuetus, sanguineos purpurata-
rum frontium ambit sudores. Vitrea
ignotum communiter omnium, sic maximè
pe-Augustorum fortuna, facile suo lædi-
centur, aut scinditur adamante. Nescistis
auream diadematis peripheriam innu-
mera circumstare pericula? In hoc sa-
pientibus, ne imperiali circulo, metam & cen-
trum conjuratæ sibi fixere adversita-
tes. Sphæra hæc regia non tam lumi-
num quàm fulminum sedes est, mina-
cem Saturni vultum, citiùs quàm se-
renam Jovis frontem, crudelem irati
Orionis ensẽ quàm mite Ariadnes
sæsertum circumfert. Cælo exclusa no-
vercans fortis humanæ Dea in corona-
rum sistemmate Cælum sibi fabricat,
an occupat? unde domestica sunt ma-
gnorum imperiorum infortunia. Vix
aliquis Regnantium est, quem circulus
hic vitiosus vertigine sua non ra-
peret in præceps. Purpurati Ixiones,
rotam, quæ excruciemini, ambitis! Disce,
quantus quantus es in Cineribus tu-
is avare regnorum prædo Alexander,

quàm semper coronata capita, graviter premant Coronæ. *Plura exempla vide in tomo secundo, praxium.*

ATHOMUS 3tia.

De amplificatione athoma, seu unius sententiæ in plures sensus.

HAstenus docuimus, qualiter una vox in sententiam, & integrum sensum excrefcere possit, nunc studij nostri est ostendere, quomodo una sententia, in aliquot periodos produci possit, quem modum amplificandi, ego amplificationem athomam seu, minimam voco. Unde sit

METHODUS PRIMA.

De modis formandæ amplificationis athomæ.

EX minoribus athomis metuenda coadunantur fulmina, stillatim decidens pluvia, alveos implet, parva sementis, exuberat in opimam messem. Quidni unica sententia in contextum

orato-

pratorium ascendat? sed ad eam dignitatem, non nisi certis gradibus amplificationis pertingere potest. Ideoq; cum hęc amplificationū pelagus aggredimur, cognoscenda est natura, & divisiones amplificationis. Definatur ergo amplificatio in communi, qvod sit inventio verborum, & sententiarum augendæ orationi deservientium. Ex hac definitione patet aliam esse amplificationem unius vocis, de qua jam egimus, aliam sententiæ, de qua ad præsens. Et hæc amplificatio sententiæ triplex est: athoma, minor, & major. Athoma amplificatio est, cū una sententia in plures identicos sensus protenditur. Minor est, quæ fit per argumentationes, ut Syllogismum, Enthymema, Collectionem &c. Major est, quæ constat exordio, propositione, narratione, confirmatione, & epilogo; de his duabus postremis alibi, hic de infima, seu athoma agemus, ut à parvis ad maxima, ab imis ad summa assurgamus; quocirca fontes aliquot huic usui ostendo accomodos.

FONS

FONS imus.

De amplificatione Athoma per
Definitiones Conglobatas.

NON dicimus híc de definitione Dialectica, quæ genere & differentia constat, & unâ brevi periodo absolvitur, sed de definitione oratoria quæ descriptivè varias proprietates simul explicat, & hæc alia est propria, quæ ex natura rei desumitur, alia metaphorica, quæ à similibus deducitur. vg. Acciperes in materiam amplificationis hanc sententiam: *Pax optima rerum*; quam sic per definitiones conglobatas augeres. Vis? ut publicæ pacis, & quietis amœnitatem justâ tibi depingam effigie? basis est civiliū fortunarum, regnorum anima, Principum cor; est summum Reipublicæ bonum, nutritius vigor, cui suam imperia debent magnitudinem, prosperissima opum & populorum auxesis; est species pulcherrima mundi, nullo vitiata colore pulchritudo, objectum omnis felicitatis, est dulciarium egestatis,

is, suavis odor populi; est altrix ho-
 rum, prosperitatum mater, Magi-
 tra omnium studiorum; est tutela coro-
 narum, libertatis conservatrix, manu-
 ductrix gloriæ, obex ærumnarum sy-
 stemma adversitatum, centrum bonæ
 spei, Polycratis diarium, ætatum
 longa beatitudo &c. Ecce quantum
 brevis sententia excrevit? quod si sin-
 gulis definitionibus addetur ratio, cur
 ista res aliqua denominetur, quo non
 assurgeret oratio?

FONS 2dus.

Per Enumerationem partium.

Amplificatio per enumerationem fit,
 cum aut totum in suas partes, ut
 navis in proram, puppim, clavum, ca-
 rinam, vela, antennis, transtra, &c.
 aut actus aliquis in circumstantias
 antecedentes & consequentes, aut cau-
 sa generalis in suos effectus, aut ge-
 nus in species dividitur. vg. *Nemo*
in terra beatus, diceret: Quem mihi
 agraria fecunditas Quinctium. quem
 militaris castrorum prosperitas Cæsa-
 rem,

rem, quem solia Cræsum, quem opulenta æraria Policratem, quem vilis mapale Irum, quem oppida civem, quem Curia Judicem, quem Senatoria curulis Optimatem, quem augusta palatia Principem obtulerint? qui ex pers omnis adversæ sortis perviciaciæ fixam, extra Empyreum, intra mundum illecebrâs, & vasta orbis latifundia occuparet beatitudinem.

FONS 3tius.

Per antecedentia & consequentia.

SENTENTIA hujusmodi amplificationis per se patet. observetur alicujus singularis actus præcedentes causæ, modi, circumstantiæ, & pariter inde consequentia seu damna, seu lucra. Sit in exemplum sententia: *Belli metus enecat orbem.* Hinc diceret: A turbido Martis astro quam expectaveris bonæ spei malaciam? defixæ in stadio belli hastæ, sub hastam oneratas Civium fortes cogunt. Æs militare tubarum, nœnias æri publico occinit, & dum acuit heroum animos, hebetat colonorum studia,

dia, qui alias indefesso conatu cumu-
landis insudarent opibus. Evolutæ in
aëra bellatrices aquilæ, dubijs vela
prosperitatis publicæ committunt ven-
tis, imò sæpe magis prædæ civium,
quàm hostium impendent. Quid mur-
mur illud lituorum? inflata cornua,
reboantia tympana aliquid non ferale
sonent? gemit terra sub manipulis le-
gionum non tam ferrea Martis testu-
dine, quàm lentis, sed intolerabilibus
damnis pressa. Ita sua germina sem-
per parentibus noxia! lucrum belli
victoria, laureæ, ferta perennia, hosti-
um manubia! quotus est Pellæus
Tyro, qui vinctus erat? Imò si favens
cesserit alea belli, quot lustris redi-
mendus exhaustorum civium, deso-
latarum urbium luctus? &c.

FONS 4tus.

*Per resolutionem causæ in
suos effectus.*

HAbe pro exemplo gnoma; *Auri
vitiosa libido.* Hinc diceret: Mida
famem tibi imprecor, quisquis es mor-
taliū,

talium, cujus avaram orexim aureus
 montes explere non possunt. Illudne tot
 tibi metallum arridet, quod natura in
 viscera terræ, infra universi pulchri
 tudinem abjecit? Quod à coronis pre
 tium accipit, illud in coronatorum
 capitum vitijs deponit. Non ita gra
 ves populus experiretur Principes, si
 gleba hæc aurea pondus non adderet,
 aut non amaret. In aureo Cleopatra
 poculo, quantam Antonius bibit re
 gnorum jacturam? Num ideo sacrum
 quia in tripode Apollinis cultum? Plu
 to judicet, cui ut Apollo ita aureus
 tripos in spoliū cecidit. E Ditis ærario
 abreptum, Ditem petit aurum, cave
 ne & te Diti mancipet. Credis, quod
 tui tot aureorum nummorum acervi
 te illo è mancipatu rediment? Imò in
 bilance districti Judicij Divini tuo da
 mno venient, cum naturali suo te pon
 dere usq; ad centrum Heri, stygis in
 quam Domini, rapiunt. Aureum Pa
 ridis pomum, neq; in manibus De
 orum pulcherrimæ virus suum depo
 suit. Asiam Europæ, Græciam Phry
 giæ, Mycenæ Illo commisit, nec pri

aus belli faces ex ingvi patiebatur, quam
 udu tot regum patriam in cineribus vidis-
 ra in set Trojam. In Hymenæi forsan ara
 chri mitius? ubi in maritales decoctum est
 pre sphæras; Semiramidem consule, quæ
 orum in jugulo Nini amores suos ulta est.
 gra &c. &c.

FONS 5tus.

Per resolutionē generis in species.

DO exemplum: *Quæq; suis tellus se-
 se d'scriminat armis.* Quod ita effere-
 res. Non est ullum sub sole regnum,
 quod ut cælo, ita & armis se non di-
 stingvat, ut indolis suæ magnitudinem
 demonstrat. Romæ imperium victri-
 ces Aquilæ insigniunt, quæ ut in avi-
 um republica regios honores obtinue-
 re, ita supra ferarum, & quorumcun-
 que animalium gloriam evolant; Gal-
 liam lilia, regius inquam flos, imo Rex
 Pa. florum, exornat, ut & sanguinis di-
 De. gnitatis, & candori erga populos in
 po. Principibus præludat. Poloniæ idem
 ary. qui Jovi minister ales, fulmina in ho-
 pri. stem suppeditat. Austriæ ceras alaundæ

G

occu-

occupant, ut solis illæ volucres, Serenissimos nepotes delignent. Sveciæ coronati leones, eximiæ fortitudinis Symbolum sunt. &c.

FONS 6tus.

*Per explicationem prædicati
& subiecti.*

SIt pro exemplo hic sensus, *Coronæ nunquam sine curis*, Ubi utrumq; substantivum tam coronæ, quam curæ materiam amplificationi offerent. *videlicet* Da, si poteris solia sine sollicitudine, coronas absq; curis, regna sine negotijs, prospera sine appendice calamitatum, excelsa sine metu ruinæ, murices absq; cruditate & sudore usq; ad sanguinem, purpuras absq; tela perplexitatum, & ego fortunæ constantiam in Regibus adorabo. &c.

FONS 7mus.

Per Congeriem similium.

Et ejusmodi amplificatio, quotiens sententia aliqua per plures simul inductas

ductas similitudines comprobatur, *vg.*
Sit propositio, *Rara est felicitas cui se*
aliquid non admiscuit infortunium. Hinc
diceret: Nihil ita clementior in fasti-
gium extulit fortuna, quod aliqua in
fortuniorum non flecteret vicissitudo.
Umbram soli, maculas lunæ, eclypsim
sideribus adimat, qui à sereno felici-
tatum, quævis ærumnarum nubila præ-
scribere conatur. Quid dignius præ-
tiosis gemmarum pignoribus? inter
turbulenta educantur fulmina. Quid
auro carius? grandi montium
pondere obruitur. Quid rosis amæni-
us? septæ rigorosis spinarum telis hor-
rescunt. Superbis Regum onusta exu-
vijs, vili plerumq; arroditur carie Do-
donæa quercus, nota triumphorum
gloriæ laurus, quot patitur ascias?
quæ severos Tonantis ignes non me-
tuit. Immortalis Libani cedrus, gla-
ciali colluctatur Boreæ, si non frangi-
tur. Nil juvit operosum naturæ inge-
nium inconcussa adamantem munivisse
duritie, quem parva hædorum edo-
mat sanies, nil murici profuit testa-
to armari ostreo, qui suo interitu re-

gnorum servitum. Ita quidquid
vel naturæ dedit, vel sortis, vel
gio quale quale obtinuit pretium, ab q;
deterioris libræ nō tā non fuit. Quo
magis regnorum felicitas, quam om-
ni ex parte beatorum nunquam in terra
expectaveris. Habent tunc imperatri-
ces purpuræ tineas; quibus depascun-
tur &c.

FONS 8us.

Alio modo per unam simi- litudinem

FIt, cū prius similitudo explicatur,
ac tandem applicatur sensui proprio,
qui proponitur. v.g. hæc sententia, Ut.
Nilus ubertate Ægypto, ita Princeps
liberalitate consulat civibus. ita ampli-
ficaretur. Debet suam liberalis Nili
alveo ubertatem Ægyptus, debent mu-
nificæ Principum dexteræ, opulentio-
rem regna fortunâ. septem ille effunditur
ostijs, ut eó largius fecundas Patriæ
ferilitati propinet undas; ex ra herbi-
das ascendit ripas, ut promptus de-
cumano in utilitatem accolatum eva-
getur

getur fluctu: pingvior aër ei glebâ obruit
 limbo, ut amantiori invellat virore. Vi-
 dentes emanant ipas per prata talite lym-
 phas, quæ lætior occupat Chloris, pa-
 cato flumen per agros exerrare gurgite
 quæ sua implat Ceres; colludere sylve-
 stribus Nympha; quæ a os greges, quæ
 mox ubere flos horû coma adultas ornet
 arbores, fretum inundare hortos, qui-
 bus tuos Pomone adaptet fructus; sed
 quid Nilus sit eî præstare poterit Ægy-
 pto? quod effusa Regum non exæquet,
 aut superet liberalitas? Aureo bene-
 ficentæ Principum torrente, vacui
 egentium populorum inundantur sinus,
 recreantur curæ irrigantur aræ, hûiles
 æquè excelsæ ditantur sortes. Crescit fer-
 ri seges in castris, vernant purpurarû
 flores in senatu, messis uberrima gloriæ
 maturatur ubiq, quo largior sceptro-
 rum prodigalitatâ influit amnis. Quid
 ergo? plusne torrida Syene è suo bibit
 fertilitatis Nilo, quàm miseri cives opu-
 lentæ, e Regiâ largitionû pelago? &c.

FONS ignis.

Per allegoriam mixtam.

G3 Qua

Quando verba sensus proprii verbis allegoricis permiscuntur. *vg.* Idem est vitij ingenium & vitibus, exuberant, ni falce putentur. Hoc ita effertur: Noxia semper ut vitium, ita vitiorum fecunditas. Nutritium probitatis vigorem, iners ejusmodi facile absumit sylvæ, ni severo justæ Themidis præcidatur ense. steriles inquam in sua fertilitate, ut palmitum, ita noxarum umbræ dum omne cæli excludunt serenum, fecundam bonorum fructuum spem enecant. Racemorum, ut criminum permissa luxuries, æternam generat & ablactat noctem. Astris invidi stolones, astrorum influxus maturescunt ut uvæ, ita virtute præripiunt. Gemmantes, vitæ sanctioris, vites illachrymatur pessimo exuberantium vitiorum abortu, nisi earum luctum, aut æstus vindicis flammæ, aut sævius ulciscatur ferrum. Ita noxia libertas, falcem semper invocat. Nobilis botrorum, vineæ Domini sanguis, quem inutiles ejusmodi exsugunt spongæ, aliter refundi non potest, nisi per vulnera aromatur, id est, alimenta virtutum quæ teneantur

neræ indoli adolescens suffuratur culpa, aliter refarciri nequeunt, nisi culpa plectatur. Facile probis fructibus insultant, dum in altum salunt, intempestiva hæc germina. Securas tamen ejusmodi jacturæ vineas Christi, reddet securis. Attendendæ sunt nimix fertilitati comæ, ne noccat. Sylvefcit pessima scelerum indoles, ni chalybem sentjat. &c.

FONS IOMUS.

Per Congeriem eruditionum,

Ita in hanc sententiam: *Virtutes cælum, non vitia occupant*, luderes: Quid astris cum sceleribus? quæ ipsi tantum inserta nectuntur virtuti. Nisi ideo sideribus effrons crimen admoveri velit, ut candentes cæli faces pœnalem illi inurant notam. Malè aliquis infamem Calisto innocentibus commiscuit stellis, quæ modo glacialis arctos sublime sidus classes Argolicas agit; malè candidus Europæ portitor Taurus, è duce armentorum, in Cæleste accenditur jubar; quasi bruta Phænomena, aut
greges

greges siderum in Zodiaco stabulentur. Ili
 Male ororia Atlantidum nomina sphaeras
 ris inferuntur, quæ ponto, ac ratibus
 metuendos, id est, femineos liquantur
 lachrymarum in imbres. Ille enim pro
 brum mortalium, non modo siderum, ar
 barbarus Orion inter astra horoscopa
 tur? qui Numina etiam terrere min
 ci armatus fingitur gladio; Illa menda
 cis Cygni pignora, emaculati fratres,
 Pollux & Castor stellantia occupant
 regna, quos Lædæ infamat torus? Ille
 amyntidi, quam cælo aptior Nisæus
 helluo astris commiscetur? cui fe
 mur Jovis uterum supplevit? scele
 rum inquam scelera non lumina. Quid
 aureæ Persei stellæ? quid Latonia fide
 ra! quid Gnoſſidis puellæ ferta? pe
 renne astrorum dedecus. Nil aquilæ,
 nil hædi, nil scorpiones, nil feræ, nil in
 secta cum sideribus habent. Quatâdem
 cæli parte virtutes locabimus? si nulla
 astrorum sedes immunis est à mon
 stris, dicam plus, à sceleribus?
 Pudeat ignara probitatis. sæcula, recte
 gestorū coloniam criminibus affinxisse.
 Læteus innocentiae candor non me
 lius.

ntur
phas?
tibus
antur
pro
um
opa
mina
nda
tres
pant
Ille
æus
fe
ele
uid
ide
pe
ila,
in
em
alla
on
s?
te
fe
ce

lius Galasiâ cælestes irradiabit sphe-
pharas? Aureæ charitatis flammæ non
tibus pulchrius auro Perici fulgebunt? com
antur puncte mentis lachrymæ, pleuviali Ple-
projadum fidere non præstantius refrigeriū
um ardenti ignibus effereat polo? certē
opa constantis animi lasca, Serta Aria-
mina dnes, districtus hostilie chalybs, Orio-
nda nisensem Prece orij, conatus, Lyram
tres, Apollinis fides superabunt. Acclamet
pant orbis, Vitatum se eno, non turbido
Ille vitiorum celum patere.

Fons iimus.

Per cōparationē unius Eruditionis

SIt sensus, *Alpes Punici Annibal's Ly-*
*S**us heroici laboris.* hinc diceret: Post
effraclas Punico chalbe Alpes, quid he-
roico labori arduum? Grande Libica-
rum urbium prædium, Annibal ille ia
quam, hos Martius Carthaginis, ille
sol Africæ, ille fulmen hostium Anni-
bal, ipsas etiam naturæ ingenio arma-
tas rupes, suæ patefecit gloriæ. Nil eum
obnitent a saxa, nil prærupta montiū, nil
difficiles ascensū moverunt calles; non
asperæ cautes, nō duri filices, nō iaveda
nubi-

nubibus fastigia Martiālem frānarūt cōdes
 natum; Glaciālē nivosi verticia hyemēmā
 ignea liqvavit indole, rigorem cālido
 aestu virtutis temperavit, animi magnitudi-
 tudine, molem jugorum imminuit; scilicet
 licet saxorum duritiē fuso desuper ecav-
 mollivit aceto, viscera rupium ferro rui-
 perrupit, hiantes in praeceps cavernas ces-
 ingestis collibus obruit, malleis, ligo-
 nibus, gladijs invium marmor fodit, ut
 triumphale ex Alpibus iter in Capitoli-
 um dirigeret. Facile illi erat victrices
 Italiæ campis inserere laureas, quas in-
 clivis exercuit; Facile palmaribus flam-
 mis Hesperum accendere, quas ex Al-
 pium silice elicuit; facile trepidas Ro-
 manorum debellare mentes, cū mon-
 tes expugnavit. Quæ posthac Heroi-
 bus pericula? quos obices intentabit
 advertitas, ut victore non edomentur
 animo, postquā Punica eō ascendit vir-
 tus? Obiciat horrida naufragijs æqvora
 Neptunus, præter Leandri peritiam
 tranabuntur; evomat ardenti voragine
 stygem Erebus, obruetur cum Curtio;
 pontes abruptat hostilitas, superabitur
 cum Coelne Horatio. Parum est gran-
 des

ut codes perrumpere exercitus, effringere
 emmania, firium, gelidamq̃ tolerare Ar-
 caeton, cum Hercule monstra, cum Li-
 agnismacho leones, cum Bellerophonte
 scichimæras jugulare, insudare agris, ex-
 cavare rupes, distrahere fluvios, pa-
 ferorum est, ubi ad ipsos montium verti-
 ces solentior elucatur labor.

Fons 12.

Per Allegoriam mixtam eruditam

Alio modo fit comparatio erudita
 per allegoriam, cum verba erudi-
 tionis, verbis proprii sensus permi-
 scentur. v.g. sensus hic: *Aureus Minervæ*
imber literarum fecunditas. sic expolire-
 tur: Fulgida literarum sementis facilè
 in opimam gloriæ exuberat messam,
 ubi aureo Minervæ irroratur imbre.
 Divite hac tempestate ut Attica gleba,
 ita fertiles paginarum agelli optimè
 inundantur. Quid florida eloquentiæ
 prata Pæstanæ exæquat amænitati?
 quid perenne ver Musarum adstruit ver-
 tis? quid Heliconias immortali virore
 recreat laurus? Quid svadæ fragrantia-
 am, ingeniorum ubertatem, fecundam
 heroi-

heroibus alit laudum segetem? præter
 quàm nobilis hæc & omni super
 pretio Palladis procella? Non e
 love nascitur, quæ terenas cultoribus
 suis ablaciat mentes. Et licet inter plu-
 vias cunabula occupat, sed aureas
 quæ solem fulgore æmulantur; in
 ut scias ornem ingenij partum auro
 refundi debere. oratorem ejus modi
 pretiosa tempestas decet, non rades
 junces; pacata profundioris eloquentiæ
 augmenta flumina non garrulas quas-
 piam scaturigines; Illa illa aurea gran-
 co, in pretium gemmarum librat pe-
 riodos, coronis literarum carbuncu-
 los inserit, humiles appretiat fortunas
 & in Iro etiam Attali opibus præ-
 stantiorẽ reddit eruditionem; illa torrida
 adustos egestatis zonã clientes, svavi
 refrigerat influxu. arentes sirio cura-
 rum, mentes irrigat, glaciali metuum
 Arcto contractos resolvit animos. &c.

Fons 13tius.

Per Annominationes varias.

Sit scelerata: antilys bella reguntur, quã gerun-
 tur. Quod sic apliares: Nescio quis pro-
 lperius

erius pugnabit in luctu dimicatio,
 a non rursus in consilijs dictis? certe
 Da è aurea frequentis parula
 as; in pagnis feliciter exercetur fer
 n quàm in vaginis; nec ita cata
 in dultæ pectus, ut iacta in serutinio
 uro tio grantem h stibus minatur iactu
 odiar; Fort ter dimicatur telis sub tute
 ades. *Ad Caput;* Facile verò barbaro
 ntia um prorogatur audacia, ubi nulla pa
 vas ne erogantur consilia. Citius palma
 ran Principum cerebro, quàm acri mili
 pe um cerebro, urbium patuerunt mæ
 cu na. Quid prælia? èperitis pleruq
 nas melius instaurantur prælis; Quid bel
 præ conflictus? fluctuant abq Musarum
 ida bellis, & nisi eo regantur vatum
 avi principe quo nascente mobilis stetit tel
 ra us: Quanto regnorum lucro Consu
 um pri manu militaris agitur mucro. Di
 &c. e Minerva, quis Nerva non triumphet
 n crustantur cineribus Coronæ, ubi
 Atticâ Martialis galea non cristatur no
 tuâ: Nec ita cono, ut conatu ingenij
 exercitus armantur. Tutior Palladio
 neas, quàm gladio flammæ Ilij va
 ut Martis simul, & Mercurij flammæ
 fulmina

fulmina armorū ministrent necessū. R
det belli aleam, cui ratio implevit gal
am. Meritò Gradivi ancilia, Cunde
tori ancillanrur Fabio. Matura prolera
speriùs decertat ratio, quàm non monglo
turæ vires etc.

Fons iatus.

*Per Traductionis & Commu-
tationis Figuram.*

Sit Projectum gnoma; *Ex usu*
est, scel ribus multare scelera; ho
ita efferres: Malè quis reorum licea
tiam reatuū coerçet licetiã. Malè pop
laria extirpantur crimina, solioru
Criminibus. Innoxia manu civiles p
speriè delentur noxæ. Inculpatus ci
lybs plurimum timetur culpæ. Qu
profuit nocentes perdere? non ut
suo Respub: securior Principe floren
sed ut Princeps securiùs Reipubli
noceret? Quid juvit invidenda ag
di? ut toties invidos obruas, quott
invidiæ materiam dedisti. Ita sanè
leribus fatigantur supplicia, non sup
cijs scelera, secures atteruntur jugu
non juguli securibus. Vilis omni
palma

palma est, ferro scævire, ut ferro ple-
 tenda geras, pœnitenda insequi, ut pœ-
 nitentiam malorum alijs extorqueas.
 Et hoc est sceleratos multare non sce-
 lera, reos, non reatus interimere. Quæ
 gloria? forum evacuare deliquentibus,
 ut vacuum regia delicta inveniant fo-
 rum; strangulare vitiosos, ut vitia re-
 gnent. Miserum est, miserorum cœdi-
 bus frui, nē socios criminum habeas.
 Innoxius Themidis gladius, noxias
 præscindit cervices; cum sceleratis sce-
 lera perimit. Sed hæc Tyrannorum na-
 tura, rapere alijs vitam, ut e vita rapi
 mereantur; calcare sangvinem civium,
 ut suus calcetur sangvis a civibus; tol-
 lere pessimos, ut pessimi vivant. &c.

Fons istus.

*Per Hipotyposin seu De-
 scriptionem.*

EXimius hic modus amplificandi sen-
 tentiam; quod sit adhibitis breviter
 adjunctis, quis, quid ubi, quibus au-
 xilijs, cur, quomodo, quando. Alia ve-
 rò est descriptio historica cum Perso-
 na, vel res aliqua ad amissum descri-
 bitur,

bitur, alia ora oria cum aliquis actus
 a l'mistis seantentis, eruditionibus, simi
 lous enarratur. Sit pro exemplo, pro
 positio, *V. D. S. Ioh' Calan sint us*
Pandator Piam s'betum, i. fias diabo
lum armatus cultro inleovitur; Hic tali
 ter expol res: Eximie heroum indoles,
 per tenerorum quantumvis artuum
 transparent compagem; & fermè in cu
 nis grandes ordiuntur arenas. Falciata
 viridi involacro rosa, futuram quã
 explicetur, præsentat purpuram; gem
 ma suã inclusa conchæ regias, quas ex
 ornet, spirat coronas; Nisi apertius id
 noster ut purpurarum Flos, ita regno
 rum Gemma in se exhibeat Calalan
 tius. Infans adhuc, quã Hesperum lu
 ce incenderet, ostendit. Iberiæ alu
 mnus, ortum vitæ ortui solis exæqua
 vit an eundem cum sole ortum, fidus
 Religionis habere voluit? Nempe gen
 tilitius Calalanteriorum firius ætatem
 maturæ virtutis, in vere pueritiæ, mes
 sem gloriæ in flore ætatis illi porten
 debat. Tot illustres Avorum ceræ,
 quid aliud, quam nobile phænomeno
 non accenderent? Augusta Lumina no
 ctes

actus noctes non pariunt. E leonē cervum,
ex Aquila imbellem columbam, quis
prospectaverit? necdum ille firmo inceſ-
ſit veſtigio, jam firmā animi fortitudi-
ne ſtygium inceſſit hoſtem. Titubante
planiā ne paſſum quidem Tænario
Giganti indulſit. Alter Hercules, niſi
quod cunas jam egreſſus, turgidas ve-
neno cervices, antiquo ſerpenti eluſit.
Cum in arundine longā communis e-
quitat infantia, illum orcus ſeſſorem tu-
lit, ubi crepundijs, arma permutans,
ptofugum eoſq; cultro inſequitur, do-
nec expunxerit; an victor, victi cervici-
bus hoſtis inſedit: Tricorpori Gery-
one major, Puſio hic, ſit neceſſe, qui
cælo ipſi arma intentantem oppreſſit
ſtygem, Sanctior Myſtes, veterum ſa-
crificia haruſpicum correxit, illi enim
armenta in hecatombem orco ſacrile-
gis proſternebant cultris, hic orcum,
Cælo in victimam cultello confodit.
Certè Domitiani coronatā canitie ma-
turius, alatum inſectatur ſtygis draco-
nem, non muſcas; licet & ſathanas Æ-
gyptijs ſub ſpecie muſcæ colitur, verè
muſca Deus. Ita ſirius Calasantijs ſema-

per infesus Cerbero, caniculus, tridigitus
 pitī molosso. Acies prælio ejusmodi
 delecta, conclave fuit. In eas scilicet
 angustias redegit hostem pusio pugillu
 Vix Græcia felicius in Thermopylis triū
 phavit ex Partho. Quod anguli, toqui
 orco fuere propugnacula, in quæ se se
 receperat, sed instante Calatantio otu
 mnibus excendens, vix in centro terra pro
 profugus respiravit. Svavi balbutio ru
 gitum deteruit leonis, tenelli pèdis an
 cipiti gressu, Gygantæos passus occupa
 vit, calce fauces cerber, attrivit, cul
 tri acie squammatum draconem confe
 cit. An superiorum concivis, & calli
 hæres Calatantius, inquilinam suo in
 conclavi pateretur Stygem? imo, Cæ
 lum intra Patrias fundaturus ædes, Lu
 ciferum eiecit. Quantus hic Erebi ter
 ror olim in senecta faturus, qui infans
 Erebum triumphavit,

FONS iōtus.

Per signa rerum.

Signorum nomine veniunt omnia,
 quæ res aliquas insigniunt, seu de
 signant

trid signant, ut sunt insignia regnorum, Co-
smo-ronæ, sceptræ, pomum, purpura, &c:
cilice Fortunæ rota, alea: item itemmata
pugillustrium profapiarum, imo vix aliquid
s triūnotabilis quod sua signa non habeat,
, to quibus designetur. Unde ingenio-
e se se combinanda sunt ejusmodi, signa ut
io otuo sensui de serviant vg. Nulla fermè
terra prosperitas, cui se misera ærumnarum
to ru conditio non associet. Habent suas
is an regum purpuræ tineas, quibus arro-
cupatur, Imperatrices coronæ nunquam ex-
cul- tra incudem & malleum infortunio-
onfe- rum. Habet vestigium licet auro gem-
cæll- misq; spectrorum acer intestinam cari-
o in- em, quâ consumitur. Regnorum po-
Cæ- ma, edax curarum vermis depascitur.
, Lu- Ausim dicere, nulla repereris solia,
ter- absq; gravi sollicitudine, nullum ebur
nfans curulium, sine atra è bellis fuli-
gine, nullum ostrum, absq; ostreo
calamitatum. Sybaritici luxûs cul-
citris incubant contubernalis mæror;
Cleopatrx flabella, rigidior afflat Bo-
reas, ad æraria Attali, excubat egeitas;
verbo, nemo est, quem ita fortunæ a-
lea spe alat, ut non fallat. &c:

FONS 17 mus.

Per Periphrasim.

Est, cum aut identici sensus plures
 coacervantur, aut circumstantiæ va-
 riè seu adjuncta inducuntur. Sit pro
 exemplo, brevis Professori Rhetoricæ
 gratulatio. Oratoriæ facultatis Profes-
 sorem sine oratorio Verborum appa-
 ratu, disertiozem Tullium absq; togata
 svadæ amplitudine accedimus, è tuis pri-
 mo fontibus meliorem delibaturi elo-
 qventiam. Nempè, quis Erythræum
 minori scaturigine, luminosam Pha-
 ron, tenui lychno, æstuantem flammis
 Æthiæ, aliquot teintillis, quis tuæ de-
 cumannum pelagus eloqventiæ, humili
 auderet venâ facundiæ cumulare? Ne-
 mō te dignus in floridis Oratorum cā-
 pis pro olea Palladis, aut laurea Apol-
 linis decertavit, nemo pulchrius ver-
 nanti svada floruit, nemo melius rudes
 Mercurij stolones, dedolavit. Demo-
 sthenis fulmina mitius, Periclis tonitrua
 lenius, Gallicani Herculis torques mo-
 deratius ad nervosæ dictionis tuæ effica-
 ciam, arguti eloqvij gloriam, flagran-
 tum

nium affectuum vehementiam, humanas detinere mentes viderentur. haberet ipse Rhetorum Princeps Aristoteles quod à te disceret; Caducæatoris Mercurij alas ingenij felicitate prævolans; acuminis sublimi honore Parnassii evincis apices. Quapropter, ut tibi quàm optimè applaudamus, profundo tuam facundiam & te venerabimur silentio.

FONS igneus.

Per Anthiteta, seu opposita.

Modus hic amplificandæ sententiæ pulcherrimus. v.g. hæc sententia, *Ferro invictos, auro vinctos*, Ita efferri per anthiteta potest. Impavidi ad armorum fulgura herodès, auri fulgore facillè expugnantur. Et certè plures opibus debemus laureas, quàm opitularibus signis; districta ferri acies, habetatur ad divitem Pactoli arenam; argenteæ Moschi hastæ plus populorum subigunt quàm chalybeæ cuspides. Plures locupletior Plutus in cistis agit triumphos, quàm in castris galeatus Ma-

vors. Onustus auro Macedonis asellus effringit Olynthi mania, quæ frustra bellicus verberavit aries, Intrapretiosior Jovis procella septas legiones Acrifionias arces, quo plumbeo grando, non penetravit. Nunquam tot catenata compages, quot gemmeae compes adstringit victorias. Clausas ad belli tonitrua casside aures, auri tintus reserat, armatas gladio manus, minus inerte exarmat. Credis? aureus semper robustior Perseus, quam chalybeus Achilles, ubi de victoria certatur. Bellatrices Aquilæ in nido aureo facile nidificant. Clangor æris bellici, concentu nummorum vincitur. Dicamne? ferme ubiq; bella, auri libellis conficiuntur. Urbes aggredieris? Phryxæum arietem pro bellico admove, expugnasti. Castra hostium obsides? pro ferrea Martis corona, Sphæras aureorum numismatum circumage, satis firmiter hostem cinxisti. Populares vincere animos voles? gematas torques, pro pedicis adhibe, captivasti. Ita semper faustius opulentiore concha, quam bellica testudo victorum exivit fortunam,

&

afel & quæ cuniculus non potuit, aurea
e fruvena subvertit propugnacula. Appro-
Intra bo oraculum: argenteis. hastis pugna,
egio & vinces.

FONS ignus,

*Per conceptus plures uni rei
accomodatos.*

Conceptuum fontes habes in Atho-
mo 2da. ubi agitur de modis com-
binandi diversa substantiva. Præci-
pue cum contraria ingeniosè combi-
nantur, conjuncta disjunguntur, dis-
juncta coadunantur. cum aliquid pro-
prij negatur de re, cui comperit, vel
asseritur; cui non convenit; cum da-
tur ratio, quæ propriè non est ratio,
sed affingitur studiosè, cum una senten-
tia aliam destruit, per lusum in ver-
bis, ut est Annominatio, Traductio,
nomina æquivoca &c. Ab cruditione,
fabula, dicto alicujus &c. Ad hunc
fontem maximè elogia pertinent, quæ,
siquidem brevitate gaudent, ad ampli-
ficationem athomam reducenda sunt,
acq; enim sub minori, quæ fit per ar-

H 4

gumen-

gumentationes, neq; sub majori, quam
solis magnis orationibus convenit, lo
cum habere potest amplificatione, ideo
de his pauca.

METHODUS 2da.

De Elogijs.

ELogia, ut distingvantur à commu
ni Laconico stylo, non in sola bre
vitate cōsistunt, hoc enim oratio Laco
nica habere potest, sed in numerica syl
labarum & vocum coordinatōne ma
gis observari volunt; unde licet quan
titatem ut in versibus, non considerant,
videntur tamen ob sensus fractos, &
præruptos ad pœsim spectare. Est er
go Elogium oratio brevis & acuta, fra
ctis, & præruptis sensibus gaudēs. Unde
ut sit elogium cultum, elegans, acutum,
breve, eruditum, servantur requisita,
quæ subjcio.

Requisitum imum.

VT sensus, & constructiones fractæ
aptè disponantur, hoc fit optimè
per hiperbathon transponendo voces,
quæ recto ordine poni debuerunt. *vg.*
Quā petijt, non meruit requiē. 2. Per Tra
ductio-

quæductionem. *vg. Regum conditio hæc est,*
facere felices, non esse felices; juvenili se-
natu regna senescunt. 3. Adhibitò pro-
nomine hic, ille, uterq; vg. Hic annis,
ille ingenio puer, uterq; patriæ gravis.
4to Per comparativos gradus; melior
Numini victima, quàm Sacerdos. vel. Ma-
lum, humilis fortuna dedit, pessimum pro-
sp̄rior fecit. 5to. Per numerum vg. Bis
fera, ungue nocuit, & linguâ. 6to. Per par-
ticulam Uter, an. vg. Vter insanior,
qui aliquando sapuit, an qui nunquam. 7mo
Per particulam ut; vg. Vt respirarent Ci-
ves, hostes oppressit. 8vo. Per figuras si-
militer cadens, similiter desinens, com-
par, adjunctio, disjunctio, apostrophe,
acclamatio. &c.

2dum.

VT sensibus magis, quàm verbis con-
 stet elogium, quod sua exigit bre-
 vitas; hæc verò fit, *1mo.* cùm omnia ad-
 jectiva, adverbia, quæ superflua essent,
 præciduntur. *2do.* Ut si Adjectivum po-
 natur, in eo lusus, aut singularis ener-
 gia, exprimatur. *3tio.* Ut commata
 sint quàm brevissima, periodi pari-
 ter

ter parvæ 4to. Ut ultra tria incisa ad summum quatuor non excedatur, nisi in Inscriptionibus.

3tium.

1. **V**T argutia, vel acumen, vel conceptus sit frequens, si hæc deerunt, suppleat lusus in verbis, vel sententia, vel eruditio. Acuminum fontes hebes in Atomo 2da, addo insuper adhuc unum, ferè inexhaustum, qui in Atomo 1ma, per omnes methodos reperitur; scilicet, ex natura substantivi, materia, forma, fine, à causa efficiente, qualitates, proprietates, Sympathiam, tempus, locum signa considerando, innumeros formabis conceptus ut videre est in Atomo 1ma, per omnes Methodos.

4tum

VT sententiæ frequentes, & ponderosæ inspergantur elogijs; hæc verò sint imo: Per allegoriam puram. vg. *Solem circumnectens corona, nimbos minatur;* vel mixtam, vg. *idem vitibus & vitibus ingenium, exuberant, ni falcem sentiant.* vel per compositam. vg. *suspecta est Typhi*
longa.

longa æquoris tranquillitas, Principi longa
 civium otia. 2do. Per secundam personam,
 quasi aliquam alloquereris, egregie
 formabis sententias, vg. *Quod scelere
 paraveris regnum, nunquam stabile est.*
 3tio. Per Annominationem, Traductionem,
 nē; Civium securitas, securus. 4to. Per oppositionem.
 vg. *Non bene conveniunt & in una sede morantur,
 Majestas & amor.* 5to. Ab eruditione. vg. *Ajacem
 vicerit nisi Ajax.* 6to. Per contradictoria
 vg. *Pia impietas, ut ames Deum, odisse parentes.*
 7mo. Per adagia, paradoxa. vg. *Ægeum
 navigam, qui voluntati vela dedit. Nemo
 ita desipit, ut non sapiat aliquando.* 8vo.
 Pœtætarum gnomata inferendo vg. *Extra
 Ilium hic time Danaos, & dona ferentes.*

Stum.

UT aliquæ rariores historiæ seu eruditiones
 permisceantur imo, Per Comparisonem. vg. *Hectorem
 obijciat hostis, Achilem in te sentiet.* 2do. Per prælationem,
 vel. Postpositionem. vg. *Themistoclis trophæa
 Milciadem excitarunt, Tua orbis Tyrannos.* Magnitudo Alacida-

nis impar tua, 3tio. Per modum rationis eruditionem pones. vg. *Ex opulentis majoribus, opulentissimus beres, ut sciam aureos ex aureo Jove nasci Perseos.* 4to. Per antonomasiam vg. *Facile repereris Plinius, ubi Trajani regnant.* 5to. Conglobatas breviter inseres eruditiones. vg. *Consilij Fabios, fortitudine Scipiones, felicitate Policratem superavit.* 6to. Per modum sententiæ: vg. *Alcidam metuant, qui Lernam alunt.* 7mo. Per Rejectionem oratoriam vg. *Procul è regno pacis seditionose Catilina:* Plures modos aud. Authores invenies, isti benè utentibus, sufficiunt. Exempla elogiorum in Libris praxium habebis, si ita supremo Numini placuerit, modo unicum Eucharistico Principi Christo JESU dicatum, subijcio.

Optimæ frugis Principem.

Vbi quæſiveris, nisi in Pane?
Humanatum Verbum, nunquam
extra sphæram

Aut Cæli, aut Panis repereris.

Agricolæ Patris opima hæc Seges Frumentum Electorum.

Ante amaram in passione sanguinis sui
victimam.

victimam dulce libum induit,

Vt ex utroq; Numen tibi reconciliaret.

An, ut post fel & acetum Sionis, sic sal-
tim mundo sapiat?

Quâ sanctior hic Protheus non ve-
stitur formâ?

ut te perditum investiget;

Ignis de cælo descendens, Vitis vera,
ac tandem panis.

Caristiam orbis non metuat, regnante
ex Aræ folio

Divinâ Cerere.

Magni quidem illa pretij, quæ Ce-
lum constat,

sed vili drachma animæ pænitétis emitur

Imò, si ita egeas, ut nec drachma
tibi sit,

Ipse Eucharisticus Princeps,

Et panis, & nummus, est.

Par illi ut preciū ponas, Deum æstima.

O! quam felix cordis ager!

Super quem hoc granū tritici ceciderit,

Ut multum fructum afferat.

Sementis beata facile in messem gra-
tiarum exuberat.

Hic est ille odor agri, quem Isaac
odoratus est in Jacob.

Huc

Huc argumentolæ piorum fideiū apes
 Ambrosiam cæli in lacteo flore
 campi legetis,

qua cellas pectorum repleatis.

Certe ille & favus mellis distillans est,
 è cuius gustu,

Vitam, non mortem quilibet sibi omi-
 netur Jonathas.

Ita pene tamen, non in favo se exhibet,
 ne aculeum metuas.

O! quod nutritia Divina Ceres, cælo
 pignora,

Innocenti hostiæ lacte educavit?

O! quam avarus,

Cui mensa hæc Deo & tot gratijs condi-
 ta non sufficit!

ATHOMVS 4ta.

De Amplificatione Minori.

EGimus hætenus de amplificatione
 Athoma, unius vocis, ac tandem
 unius sententiæ, sed quia sententia pres-
 fatus aut fufius pro usu Oratoris dilata-
 ri potest, ideo hic de modo fufiori
 amplificandæ sententiæ tractare volu-
 mus, qui fit per Argumentationes ora-
 torias unde, fit.

ME-

METHODUS. imá.

De Argumentationibus.

Argumētatio in genere est invētae rationis artificiosa dispositio, seu expositio. Dicitur inventae rationis, quæ ut aliqua Argumētatio formetur, debet poni, propositio in quam fiat argumentatio, mox subiicienda propositioni ratio, quæ primo disponitur per aliquā ex infra scriptis argumentationem. Sunt igitur 12. ejusmodi Argumentationes: Syllogismus, Enthymema, Dilemma-Inductio, Expositio, seu Collectio oratoria, Exemplum, Protasis, & Apodosis, per modum Christi dempto exordio, Comparatio alicujus symboli, similis, hieroglyphici &c. Continuatio propositionis per totum textum orationis, Epicherema, Sorites.

Syllogismus est argumentatio, constans duabus præmissis & conclusione. Apud oratores triplex est; Tripartitus, quadripartitus, & quinquepartitus. Tripartitus constat duabus propositionibus, Majore, & Minore, & Conclusionem; Quadripartitus admittit rationem

nem Majoris, vel minoris; Quinquē Inc
partitus utriq; propositioni, tam Ma bu
jori, quam minori rationem adjungit pia
Notandum verò non teneri Oratorem x
ad rigorem Dialecticum, ita ut omni arg
no prius Major, post minor, ac detio
mum conclusio ponatur; aliquan
do enim à minori, aliquando à con
clusionē, præter solitum ordinem inci
pit orator, pro impetu, & commodo jun
lucubrationis. Exempla in libro praxi Ex
um habebis, ne sis prolixior in præce pol
ptis, qui in brevitatem juravi. tur

Enthymema est argumētatio propo
tione antecedēti, & cōclusionē cōsequēti fer
constans. Dicitur Syllogismus trunca hic
tus, quod præcisâ Majori, minor qua ten
si, & conclusio in Enthymemate pona sit;
tur. Addi potest ratio antecedentis, fin
imo & ipsius Consequentis, & tunc e arg
rit Enthymema tripartitum. Dilem Sy
ma Oratorium est argumentatio dua clu
bus propositionibus diversis constans; Pe
vocatur Syllogismus cornutus, quod in am
utrumq; propositiones, quasi cornua de
sint directæ. Jisdem partibus, ut syl sta
logismus constat, quia est ipse syllo tur
gismus Dilemmaticus. In-

Inductio, est argumentatio, cum quibusdam similibus, aut eruditionibus, præmissis, certa formatur illatio.
 Expolitio, seu Collectio Oratoria, est argumentatio, cum assumptæ propositioni subnectitur ratio, mox rationis ratio, exornatio, quæ fit ab eruditione symbolo, sententia Authoris, &c. ac tandem complexio, seu conclusio admodum jungitur.

Exemplum est argumentatio, cum propositâ aliquâ eruditione nostra inferitur sententia.

Protasis & Apodosis, est argumentatio ferme eadem, cum Exemplo, nisi quod hic præter eruditionem, similitudo, sententia authoris, symbolum adhiberi possit; ibi vero sola eruditio, Unde sic definitur, Protasis & Apodosis est argumentatio, ex aliqua similitudine, Symbolo, &c. certam inferens conclusionem.

Per modum Christiæ fit argumentatio, & amplificatio Oratoria cum demptallaudæ, quæ in exordio poni solet Christiæ, statim à propositione incipit oratio, tum ratio, contrarium, simile, exemplum,

plum, sententia Authoris, ac demum
epilogus seu conclusio subiunguntur.

Comparatio, est idem cum Protasi &
Apodofi.

Continuatio propositionis est argumē-
tatio, cum assumpta propositio, per
totū textū orationis, ex suis propriè, &
intrinsecè, sibi cōpetentibus rationibus
probat; quod maximè fit in propo-
sitionibus Metaphoricis, Exempla omni-
um harum Argumentationum in Libro
Praxium tomo 2do, leges, hic brevitati
litamus. Epicherema, & Sorites
argumentationes minus usitatæ.

METHODUS 2da.

De Periodis.

PER periodos optimè augmētatur ora-
tio, cum ex earum artificio una sen-
tentia in plures periodos seu proprias,
seu improprias extenditur; ideoq; in-
ter fontes amplificationis atomæ poni
meruerant, sed quia æquè minori ac
Majori amplificationi deterviunt, ideo
inter utramq; amplificationem sedem
illis figimus. Itaq;

Periodus est oratio, quæ principium
& fi.

& finem habet; seu est sententia perfectō sensu absoluta.

Periodi aliæ sunt propriæ, quæ certo membrorum numero & ordine constant; aliæ impropriæ, quæ in certa membrorum quantitate conficiuntur.

Propriæ sunt 4. Monocolos, dicolos, tricolos, tetracos seu unimēbris, bimembris, trimembris, quadrimembris. Unimembris est periodus propria, uno membro, & sensu perfectō absoluta; ita ut membrum non sit commaticum, hoc enim, & schinotenes habet. vg. *Arcana vetustæ dulcedo vitæ totum sibi subjugat orbem.*

Dicolos est periodus propria duobus membris, sibi ad invicem nexis & sensu perfectō constans. vg. *Quod cibus est homini, quod fœs pingvior igni, hoc avidis fœmæ proba mentibus ansa merenti.*

Tricolos est periodus propria tribus membris & sensu perfectō finita. vg. *Spes opulenta manūs, medijs ubi fulget in armis, claudit insignes ausus, sed munera præter plus animus fortis laudi desudat avita.*

Tetracos est periodus propria quatuor membris ex se manantibus & ten-

fu perfecto constans vg. *Vires bella gerunt non longis usibus atas enervata, quies cui pestior damna cietur, quamvis consilio melius maturius ævum est, dextraq; ius capitis nullo extorquebit honore.*

Impropriæ sunt 5. Schinotenes, periodica circumductio, periodus pneumatica, pneuma, & Tasis. Schinotenes est periodus impropria membro uno proluxo & in modum funis extenso concinnata Fit dupliciter per Hyperbaton & incisa; Per Hyperbaton cum inter principium & finem periodi interijcitur aliquis sensus vg. *Sic ego conjux deferor, odrysias expectatura catenas, ut res Austriacas nostrâ formidine, (quia si vera metus dictat) vestra discrimine vita, astra feras supra?* Per incisa, cum plura commata uno verbo clauduntur. vg. *Quid ditior aurum gleba, quid Oceani non vilis filia, gemma, ac orbis totius opus superaddere possunt Thebauro si peræ mentis.*

Periodica circumductio est periodus impropria quatuor aut pluribus membris vel paucioribus confecta; hoc differt à propria quod membra non sint
adin-

adinvicem conjuncta ut in propria periodo. vg. *Maonio quivis optat succedere Cræso, frus egens herede caret, properatur ad Indos, pauperies Ithacæ fugitur terrâq; mariq;.*

Periodus Pneumatica est periodus impropria, quæ duobus vel tribus membris Schinotenicis constat. vg. *Optavit Decios fortes, rigidosq; Metellos, Scipiadæ duos Martia Roma sibi, Temperies Fabij, justus sine crimine Brutus, plus tamen his præstant, ævanimisque Cato.*

Pneuma est periodus impropria multa membra & commata includens & usq; ad defectum spiritus extensa. Duas habet partes, Dianiam, quæ est logior, & conclusionem quæ est minor, & plerumq; uno membro contenta, vg. *Tunc melius nituisse poli, tunc astra torosum deseruisse senem, terrasq; petisse videntur, atq; novis crinita Ceres, Trinacride missâ, messibus eviruisse, tuo cum Purpura princeps imperio cessit.*

Tasis est periodus impropria extensione quam maximâ gaudens. Duas habet partes protasim, & apodosim, utraq;

tramq; ejusdem longitudinis. *vg. Tum
velut idola levi viriaū fera cuspide Mau-
ri, quæ prius obriguit, tenui perfusa cru-
ore, postquam vulnus hians sensit, flam-
matur in iras & nihil exhorrens circumcin-
gentia sese agmina, latratuſq; canum, ruit
acrius ultro inferrum, dominiq; caput per
vulnera quærit.*

Soluti ſtyli exempla in unum contex-
tum oratorium congeſſi, ut pateat non
ineptam fieri poſſe per periodos unius
ſententiæ amplificationem. Sit ergo
propoſitio, *Auro refundi militaris ferri
labores merentur; quod ſic periodicè, e-
diſſereres. Acceptum in bilancem æ-
quitatis ferri militaris pretium, auro,
non quovis alio pondere examinari pa-
titur. Certè nihil melius rubigino-
ſum Martis exaſperat chalybem, quàm
aurea cotis, dum munifica Principum
admoventur manu Ardeat quantum-
vis fervido heroum animo incenſus
muſcro, facilè etiam in ipſa periculo-
rum incude, ignava refrigeſcet iner-
tia, nî largiori ferventis in præmia æ-
rarij fomite ſuttentetur. Ut crudius
ferri metallum pingvi hoſtium amat
intingi*

Tum intingi sæpius cruori, & per ipsas aspe-
Mun- rius redditur regnorum cædes, ita ci-
crui- to ad refractos & repercussos hebescit
flam- ictus, nisi divite Pædoli expositum a-
me in- rena novas in barbaros entes resum-
ruit pserit iras. Acuta gladiatorum acies, et
per si nunquam abiq; cruore Neroni exi-
 terit, nunquam abiq; cæde Tarquinio,
 in hostium tamen cervicibus facilè he-
 betatur. Militare Sagum, bellatrices
 Aquilæ, nescio qua Gorgone armata
 Persei ægis, aut styge tinctus Achil-
 les, fulgidis regum non protecta bra-
 cteis, pervia sunt hostilibus telis. Nil
 heroe in barbaricas acies ferocius, ni-
 hil agilius, avidius nihil, cum æris tin-
 nitus classicum in prælia canunt; nil
 segnius, nil remissius, languidius ni-
 hil, ubi clangor æris defecerit. Quis
 enim tutum pectus telis objecerit Pa-
 troclus, quod aurea coronati Pelidæ
 non obarmavit lorica? Quis manus
 hosti acriter conseruerit Zelislaus, si au-
 ream à suo Krivousto non expectaret
 dexteram, nec Bellorephon in volu-
 cri Pegaso, sed abiq; aureo calcari,
 triumphat Chimæram. Dic age! quis

in exercitu foret ad dimicandum fer-
vor? quis in prælia animus? quod ro-
bur in pericula? quæ in excubijs soli-
tudo? quæ in aggressu hostium auda-
cia? dum frangi mænia, penetrari fos-
sæ, erui propugnacula, castra invola-
ri debent, si nulla præmiorum affulge-
ret gloria, nulla luctantibus in fretis
periculorū aurea præluceret Pharos.
Frigent perfusi gelido metu militum
artus, glaciatur in venis generosior san-
guis, obrigescunt nervi, nutat sub cas-
side vertex, ægræ ad capulum pendent
manus, dum salubriori largitionum
non curantur medela, diviti non recre-
antur congiario, virgâ Mercurij aure-
â non suffulciuntur, nulla præmia ex-
pectant, nulla spe sæcundantur. Pro-
fecto aurum meruit, qui ferro gloriam
meretur.

Notandum hic, dari præter regulares
& ordinarias periodos, aliquas perio-
dos commaticas, quæ tribus, aut qua-
tuor verbis absolvi possunt. vg. ipe-
ciosum malum species. vel. rara est
concordia fratrum. Talibus utimur in
elogijs, & omni Laconico stylo.

ME.

METHODUS 3tia.

De Tropis.

Tropi ut ornant, ita & amplificanc
sententiam. Qam enim pulchræ
sunt expolitiones per Allegoriam?
nec synecdoche nec Metonymia, Anto-
nomasia, Ironia. inferiores, patebit hoc
in libro praxium: modo aggredior Tro-
porum naturam, & divisionem expo-
nere*

Tropus est verbi vel sermonis à pro-
pria significatione ad impropriam cum
virtute translatio Tropi alij sunt in ver-
bo alij in sermone. In verbo septem:
Metaphora, synecdoche, Metonymia
Antonomasia, Onomatopœia, Catachre-
sis, Metaleptis. In sermone 5. Allegoria,
Periphrasis, Ironia, Hyperbaton, Hy-
perbole.

Metaphora est verbi propter aliquam
similitudinem à propria significatione
ad impropriam translatio. Fit modis
4. ab animatis ad animata. vg. *volucres in-
gensum*, 2. ab inanimatis ad inanimata,
vg. *Fluctuant ariste*. 3. ab animatis ad
inanimata. vg. *disertus, calamus*, 4. ab inani-
matis,

matis, ad animata. *vg. mens ferrea*.
 Synecdoche est unius rei ex alia
 aliquam proportionem illatio, seu in-
 tellectio. Octo fit modis. 1. totum
 pro parte, *urbs balistis quassa* pro muro.
 2. pars pro toto, *capere incendia mi-
 ri, prourbe* 3. Unū pro pluribus, *latebra*
Thrax respicit Hemi pro Thracibus 4. pluri
 pro uno. *Annibales non multos Africus*
Rome opponit, pro Annibale. 5. specie
 pro genere; *sub Clypeo stat tutus Achil-
 les* Id est, in armis. 6. genus pro spe-
 cie, *Coronata volucris* pro Aquila. 7.
 Antecedentia pro consequentibus
Ater temerat Neptunia Pergama fumus
 Pro igne. 8. Consequens pro Antece-
 denti; *Grave fert in pectore lethum*, pro
 vulnere.

Metonymia est unius rei per aliam
 vicinam connotatio. Fit 5 modis.
 1. causa pro effectu; *Auro propinata sa-
 lus* pro aureo cratere. 2. effectus pro
 causa. *Possedit mania pallor*. pro morte.
 3. continens pro contento. *magno cra-
 tere gravatus* pro vino, 4. contentum
 pro continente: *Redimite, floribus un-
 da*, pro fonte. 5. signum pro re signa-

Premunt sua fata coronas, pro Regibus, aut regnis.

Antonomasia est nominis pro nomine positio. Fit 5. modis. Apellativum pro proprio nomine. Ut *Romanus orator*. Pro Cicerone. 2. Proprium pro apellativo. vg. *Alunt multos presentia saculi Cresos*, Pro divitibus. 3. Inventor pro re inventa. vg. *Comminuunt Cererem saxi*, pro frugibus. 4. Desinitio nominis, pro nomine proprio. vg. *Ex cineribus Ilij Phoenix renatus*, pro Ænea. Ethymon nominis pro nomine. vg. *Inconcussa Ecclesie petra*, pro Petro.

Onomatopœia est nominis, aut verbi ad rem melius ut exprimendam constructio. *Ut bos boat, bariunt barri*, non est in usu.

Catachresis est vocis abusus vg. *pro fluctibus aquæ montes apud Virgilium*.

Metalepsis nominis pro nomine à remotiori circumstantia transumptio. *Vt messes, vel arista pro annis*.

Allegoria est oratio aliud verbis, aliud sensu significans. Triplex est, Pura, mixta, & composita. Pura quæ sola

la verba translata continet. vg. *Ne tu quo non vis pulsa sit agra ratis.* Id est ne eas, quo nolis. Mixta, cum verbo proprii sensûs, verba translata permiscuntur, vg. *Clementia serenum raro se ne nubilo severitatis.* Composita, cum seorsim sensus proprius, & pariter translatus ponitur. vg. *Aureos Pactoli amnis quis exhauriat; ? quis regia manus libertatem recipiendo attenuet.*

Ironia est quædam illusio, quando non tantum aliud verbis aliud sensus denotatur, sed etiam contrarium. vg.

Quot cedis acervos Teucrorum tua dextra dedit? id est, nemo tua manu cecidit.

Periphrasis est oratio, cum quoque paucis dici posset, pluribus effertur. vg. naufragum ita describeres. *O! detestabile lucrum quô, non mortalia pectora cogis? gratius avaro propolæ inter scyllam & charybdes periclitari, quam tranquillâ cet tenui sorte gaudere; misera merces, quas vitæ dispendio mercari necesse est. Sed jam tandem spes scopulo affixa tentatorum toties audaciam equorum luit. Remis saepius verberati, idecque effersi propolis fluctibus, tabulam naufrago surripiunt, cujus op-*

in e

*Netus exportaretur. Erat miser inter
Id e. un. o. s. o. s. v. o. r. t. i. c. e. s. , & colludentes tempesta
verbo elphinas, cui hominum consortia desipu
perm. e. fl. A. u. a. t. in liquido Tethyos marmore.
raro. i. s. i. m. u. n. t. e. r. r. e. e. l. e. m. e. n. t. u. m. p. a. r. u. m. s. e. c. u.
, cu. t. a. t. u. s. d. e. d. e. r. a. t. , & c.*

*Hyperbathon est verborum permu-
liber. tio elegantiae alicujus causâ vg. quo
um. loco cû qvo; dupliciter fit, perversi-
one, cum vox quæ deberet præcedere
uand. ostponitur, *Nax mihi nulla fuit, te sine,*
fens. *nulla dies.* 2. Trajectione, cum vox ali-
m. v. qua, aut sensus interponitur cæptæ o-
dext. rationi. vg *Te ego, cujus honor omne fa-*
ccidit. *ugium excelsit, maximum veneror.**

*Hyperbole est supra fidem rei ex-
O! de. positio, vel augendo, vel minuendo.
e. t. o. r. g. Gorgonem in ejus magnitudine adora.
s. y. l. l. e. m; quid minores nos athomi, ad Tue
u. l. a. Capitolium gloriæ? Quam nobilissimæ sint,
merces. per supradictos Tropos amplificatio-
st. S. e. nes, videre licet in libro praxium.*

Tomo 2do,

METHODUS 4ta.

De Figuris.

Figuræ pariter, ut Tropi non magis

ornatui, quàm amplificationi ut athopeti-
mæ, ita & minori, vocis, & sententiæ
serviunt, harum igitur naturam & di-
visiones percurramus. Figura est
forma dicendi remota à communi &
primum se offerente sermone.

*Aliæ sunt Figure verborum, aliæ
sententiarum.*

Figure verborum triplicēs sunt, per
adjectionem, per detractionem & si-
militudinem.

Per adjectionem, hoc est cum ver-
ba aut nomina cumulantur, quæ non
erant in sententia, ornatūs gratiā, sunt
9. Repetitio gr. Anapharon, cum ab
eodem verbo plura incisa seu mem-
bra, seu commaticæ periodi incipiunt.
vg. *Date mihi alterum Annibalem qui
Alpium prærupta, date Xerxem, qui Athon,
date Alcida qui Calpen, & Abylon sua
aperiant trophæis.* Fit alio modo Repe-
titio per Epanalipsim, cum eadem prin-
cipium sententiæ, & finem occupat.
vg. *auro exercitus coalescunt, & dissolu-
tur auro.*

Conversio gr. Antistrophe est in qua
idem verbum, seu vox in fine re-
petitur

athopetitur. vg. *Securitati publicæ prospicere*
 entenconsideras? *prospice armis, Consiliorum e-*
 amuentus tueri? *tueri armis, Limites propaga-*
 a est? *propaga armis.*

ini & Cōplexio gr. symploce, est quæ repe-
 itionem, & conversionem simul com-
 , aliolestitur. vg. *Quid nos perdit? opes; quid*
iniquo mania fato, vertit? opes quid be-
 t, penē tutat? *opes.*

& si Conduplicatio gr. Anadiplosis, est,
 cum unum idemq; verbum ab initio
 veriusdem periodi vel immediate, vel
 nonmediate, aliqua brevi parenthesi, repe-
 titur. vg. *Virtus, licet id nomen Therfi-*
 m abtes odit, *virtus primum ad fasces calculum*
 nemobtinuit.

unt. Tractio gr. Poliptote est, cum idem
 n quonomen, aut verbum, sæpius mutatis
 Athon, casibus, aut temporibus, numero, aut
 n sui genere, in oratione ponitur, vg. *Pri-*
 Repe-mus sit labor Principis, ne cives onere tri-
 prin-butorum laborent. *In securis, metus, in me-*
 uat. tuendis securitas.

lun- Incrementum gr. Auxesis est, cum
 ab infimo ad sūmum gradatim pervenit
 qua oratio, vg. *Ignea heroum virtus perrum-*
 e re-pit acies, *frangit mania, siccataquora eluc-*
 ur tatur

*Stat in montium apices, ut inter fides
victoriam asserat.*

Gradatio. gr. Climax est, cū de verbis
in verbū quali quibulcūq; gradibus ascen-
dimus, ita ut proximum antecedens re-
petatur v.g. *Isas, cedit bonos; cedis, victor
olentior ambit, ambis, ille fugit
suffugis, ultro venit.*

Congregatio gr. Synonymia, est cum
verba idem significantia in unum tex-
tum orationis congeruntur. v.g. *Clas-
dibus, calamitate, disturbijs, laboribus, ar-
mnis mascula gaudet exerceri virtus.*

Multicopula gr. Polysyntheton, est
schema multis conjunctionibus abundans,
v.g. *Et sago, & toga, & pace & bello,
& armis & amoribus populi heros insignis.*

Privatio gr. Ecclipsis in qua suppres-
sum aliquod verbum intelligitur ex
alijs. v.g. *Castrenses illi vigilia, in volu-
pia, aestus, in refrigerio.* subintelligi-
tur, sunt.

Dissolutio gr. Assyntheton est cum
demptis conjunctionibus plura dicun-
tur, v.g. *Aris, urbibus, aulis, imperijs
perniciosa est ambitio.*

Adjunctio gr. Zeugma est, cum plu-

fideres Censuræ uno verbo copulantur. *vg.*
Regnū urbibus urbes Civibus, Curia legibus,
verberum probis moribus, pius Princeps
ascendit.

s re Disjunctio. *gr.* Dialithon est, cum
s, vitorum de quibus dicimus unum
fugit quodq; certo clauditur verbo. vg. *Ex*
idit urbes, prostravit mœnia, cadibus de-
cum coloravit fluvios, ut civium securitati
in tex. consuleret.

Cla. Articulus. *gr.* Analiton, est cum
aru. singula verba aut nomina aut adver-
us. bia intervallis distinguuntur. *vg.* *Puer,*
, est iam dotibus maturus, vir meritis ultra æ-
ndās. *tatem provectus, senex, corona fuit Procerū.*

bello. Membrum. *gr.* colon, est cum res
g. ii. breviter absoluta, alio sensu orationis
pres. excipitur. *vg.* *Vt securus honoribus frū-*
r ex *ari, consulo, magistrā virtute utere.*

volu. Annominatio *gr.* Paranomasia est,
lligi. cum aliquantum immutata verba, aut
cum *d. flexa in oratione ponuntur. vg.*
cun- *Vbi Cura? nisi in Curia. Fit. 4. mo-*
beris *dis imo. Adjectione; ut deleantur de-*
plu- *lecta, lachrymis adeleatur. 2. Detractione;*
es *ne; in Amuletho sepe lethum. 3. Muta-*
tionem; Manna Israhel, pro mamma. 4.

Translatione ; notat Curias qui Curia
muneribus donat.

Similiter Cadens. gr. Homæopto-
ton, est cum similibus Syllabis casu
terminantur. vg. *Hostem obruit cadiffi-*
bus, regnum muneribus, orbem laudibus.

Similiter desinens gr. Homæoteleu-
ton est, cum verba parem habent expro-
rium. vg. *Quocunq; Aquilas movit, ho-*
stem emovit, quot praelia intravit, tot ca-
pos funeribus stravit.

Compar gr. Isocolon est, dum mēptis
bra, vel incisa pari ferè numero Syl-
labarum constant. vg. *Sorbentur cumene-*
gregibus populi, cum populis corruunt ur-
bes, cum urbibus interit orbis.

Contrapositum gr. Anthiteton, est
cum contrarijs contraria opponuntur
vg. *Belli faces extinxit Paçolo, auro fer-*
rum edomuit.

Commutatio gr. Analysis, est, cum
una sententia nascitur ex alia sibi con-
traria. vg. *Exilio scelera multavit, ut*
innocenti Patria donaret. vel. Tyrannum
coram Civibus exuit, ne Cives sentiret
in se tyrannos.

Ab-

Cum Abscissio gr. Aposiopesis est, cum di-
ctis quibusdam reliquis non præscinditur.
Propterea. *Quæ ex arena beus colligisti ferta, quod
caliginulos Thracibus præcidisti, quantis Arcton
caduffudisti: sudoribus dicamne amplius? sed ho-
libus, por tuus alio facundiam evocat.*

Telephus Acclamatio gr. Epiphonema est cum
probatas res, & enarratas vehementio-
r, hoc affecit exclamat orator. *vg. Tanto
tot carum a spendio servantur Cives.*

Brevitas gr. Bracylogia, est cum res
in mensuris tantum necessarijs verbis expedi-
to Syllogus. *Prudens puer, effeminatus vir, ferus
cumenex.*

Communicatio gr. Anacænosis est,
cum orator alios consulit, aut cum illis
deliberat. *vg. Docete me casta, quæ ma-
nanimus heros laureis implevit, quo ejus
ro ferrius digno exornetur elogio? Docete Se-
natorum curules, quæ sidera Patriæ consilijs
cum accendit? Sed vobiscum mihi maxime res
concessit, Cælestes aræ, dicite, quod xenijs oppressæ
est, ut quisque.* &c.

Commoratio gr. Epinome est cum
eodem loco, quo tota res contine-
tur longius commoratur orator, eoq;
sapientius redit. *vg. Te Phæbus, te Musa
colit,*

colit, te dicta *stagnare laurea*, te Princeps
multum commendat *Aquinas*.

Concessio gr. Epitrote. est cum a
quid licet iniquum, videtur, causa
ducitur, concedere. vg. *Domus*, quod
Barbaries in nos effundatur *Bosphoro*.
Mæotide, *Asiam* extrahat, nihil hæc *Res*
publicam sub *Ajaci* sui *Cypco* tutam per-
cellent.

Conclusio gr. Epilogus quæ bre-
argumentatione exiit, quæ ante dicta
sunt infert id, quod necessario sequitur
vg. *Tolle igitur lite. ac felicitatem regnorum*
sustulisti.

Conformatio gr. Prosopopæia, est
cum aliqua res muta, vel informis in-
ducitur loquens vel habens formam vg.
Vis imagine calamitosi. statûs regni tibi
monstrem? *Exhaustus genas, oculo*
sanguine suffusa ambit corona fronte neglecta
Et ore in querelas compo sito, ita futurum
Nemo est tam bonus qui me eximat malis
at illachrymari saltum ruinis poterit. &c.

Congeries gr. Synarrosismus, est con-
cervatio vocum similium, eruditio-
num. vg. *Quot adamas in coronis, gemæ*
ma in annulis, murex in purpura, sol in
planetas

planetas, luna inter stellas minores aurum
inter metalla &c. hoc in Principibus est
ruditio.

Correctio gr. Epanarthosis, est quæ
verbum vel integram sententiam corri-
git, aut tollit aliam substernens vg. Tro-
phæis illustrasti Europam, emenda lingua,
urbem dicere debueras.

Definitio gr. Ocismos est quæ alicu-
jus rei proprietates breviter absolvit,
seu proprie seu metaphorice. vg. Se-
curitas publica sunt securæ; gemma Corona-
rum, unio populorum; illa Vera Ma-
iestas cui plurimum licet, minimum libet.

Demonstratio, gr. Phantasia, cum
ita res sermone exprimitur quasi geri-
ante oculos videatur. vg. Eo illum fer-
vore animi sic ignescentibus oculis, agili &
exerta manu, projecto in tela peclare, ima-
ginare, ut vitam magis prodigere quam tue-
ri videatur.

Deprecatio gr. Dexis est cum auxi-
lium alicujus implorat orator vel ani-
mum iratum demulcet. vg. Parce
precor Libiabya ferox juvenilibus annis,
intactum patriæ nobile redde jubar.

Descriptio gr. Hipotyposis est, cum

K₃

aliquid

al quid non aliter effertur ac si oculis
 cerneretur. vg. *armata casside cunictus assem-*
ueo ad coronam præludebat calculo fro-s corab-
rugata Marte imperiali sedem firmabat: testis
nie, accens flamma bellica oculi, facies igne-
serenum R gij honoris portendebant.

Dialogismus Latine Colloquium est, cum orator secum, quasi cum aliquo scio
 discurreret, ratiotinatur per interrogatio- Ma
 nes & responsiones. vg. *Arma prius*
referam? civilis gloria præstat. Iustitia eff-
palmas, & larga munera dextra expediam? ali
mansueta vocat mea carmina virtus. mij

Diminutio. gr. Litotis est cum ali-
 quid nobis in industria, fortuna, natura tin
 deesse affirmamus modestiæ gratiâ. vg. ca
Obruor emenso decumana gurgite laudis. da

Disputatio, cum orator disceptat cum it
 aliquo. vg. *Quid id est? calum sceleris-*
bus patet. Negibus? quid illæ aureæ Per
sei stelle? quid minax enses orio? quid Hercu-
les? quos inter sidera posuit superstitio. vi
 du

Dissimilium confictus, cum plura pe
 dissimilia in oratione congerantur. vg. ro
Mutuis ut glidy & sarculi, castrorum &
rastrorum, clypei & vomeris, hasta & lyre. A
balista & ciratri officijs, ut proteguntur, sic
aluatur imperia. m.
 Divi-

oculis Divisio. gr. Dyalima est, quæ re n
ies removens a re, utramq; ratione subjectâ
s corabsolvit. vg. *Erroris nomen, non criminis
at testis videntur.*

igne. Dubitatio. gr. Apolia est, cum ora-
tor ambiguus existens, quid potissimû
n est, dicturos sit, quærit ex aliquo. vg. Ne-
liquo scio quæ tantos par est recitare triumphos
roga Musa? vel unde prius bellaces inchoet estus.

a prim. Effictio. gr. Characterismus, est, cum
stitia effingitur & verbis exprimitur corporis
diam? alicujus forma. vg. *Pingit Flora genas
misto cum sanguine lacte.*

a ali. Enumeratio est cum summa-
tura tim aliquid colligitur, sive ad ampli-
vg. candam orationem, sive ad rem auge n-
udis. dam. vg. *Tecta rnunt, celæq; domus flu-
cum it aureus imbrex, æthereas turres & mæ-
cleri- nia Mulciber ambit.*

Per Ethopæia Latin. Imitatio, est cum
Hercu viva persona sive præsens, sive absens in-
ducitur loquens. vg. *Audire erat Princi-
lura pem in media arma proVectum, hæc tuæ he-
vg. roicæ virtuti præconia dantem; secuta glo-
& rie Majestas pro qua ejusmodi dimicant
lyre Athletæ; non plus Xerxi Zopyrus aut Lysi-
sic machus Alexandro præstiterunt.*

Exclamatio. gr. Ecponosis, est quæ dolor vel indignatio dicentis exprimitur, aut augetur, per hominis loci aut rei al cuius compellationem. vg. *O dolor extremû jam langueat lumen nocte.*

Execratio. gr. Areia est, cum aliquem abominatus orator malum ei imprecatur. vg. *Idem flamma rubens irati fulminis inde, Inde premat. Tytius depascens viscera vultur.*

X Exemplum. gr. Paradigma est alicuius facti, vel dicti præteriti ad rem nostram applicatio. vg. *Liberalius ei opulentior cunas instravit fortuna quam suo Japiter Perseo, cui auream in fascias tempestatem fudit.*

Expeditio gr. Apophasis est, cum rationibus pluribus enumeratis, quibus res aliqua fieri aut non fieri potuit, ceteræ una relicta, cui intendimus, tolluntur. vg. *Belli gerimus non evanida spe lucri, non opulento spoliolum illicio, non regnorum ambitu, unica adipiscendæ gloriæ orexi incitati.*

Expolitio gr. Tautologia est, cum in uno loco subsistens orator, aliud atq; aliud dicere videtur. vg. *Nunquam si-*

qua a stetit longis victoria jeru, transferet
 inc talia, quis tibi donat opes, mox ubi subli-
 i aut mox augeat tetigere triumpho; Ipsa mole sui
 O dum senescere cadunt.

oſte. Frequentatio. gr. Anacephaleſis eſt,
 ali- cum res in tota cauta diſperſæ, ad u-
 i im- num locum coguntur, quo gravior &
 irati acrior fiat oratio. vg. Brevibus per-
 depa- ſtringam, in toga nemo argumentis nervoſi-
 or, in ſago nemo hoſtium detrimentis proli-
 licu- xior, in curijs nemo acuratio, in caſtris
 rem nemo acrior illo.

us ei Imago gr. Icon, eſt forma cum for-
 in ſuo ma per quandam ſimilitudinem colla-
 mpe- tis, convenit cum allegoria. vg. Ceu
 cum Leo magnanimi, gaudet niſi cade cruoris.

ibus Increpatio, eſt, cum orator indigni-
 ait, tate alicujus rei motus perſtringit ad-
 aus, verſarium. vg. Cælum detonet in tuum
 nida ſcelus, inſame caput obruant fulmina, nox
 non atra Erebi omnem tibi prorsus eripiat lucem
 oria O! perditte mortalium.

in Intercluſio gr. Parenteſis, eſt cum
 atq; cæpto ſermoni, aliquis medius ſenſus,
 ſi interponitur. vg. Multa ſago, (quod
 ſi pæſe ſilet contingere rarum) multa toga (quod
 ſi vix fas memorare) tulit.

Inter-

Interpretatio gr. Epexegeſis cum eadem ſententia alijs, atq; alijs verbis effertur, enucleationis gratiâ. vg. *Celeriter Marte plurimas ſubegit acies id eſt Michael innata ſibi agilitate pugnavit.*

Interrogatio gr. Eroteliſ, eſt, quoties non ſciſcitandi gratia, ſed intan- di urget aliquem ad reſponſum ora- tor. vg. *Dic precor haud caſſes, dic, quate vulnera torquent.*

Licentia gr. Panæſia eſt cum aliquid audacius proferat orator favori audi- toris aut cauſæ æquitati conſiliis. vg. *Vindices cæli in te evocabo flammas, per- mittam mordacis ſatyræ acuminifrena; Cur enim ſileam, cui juſ & æquum adſtipulatur.* v. *Exarſit verbo parcite, bardus erat.*

Notatio gr. Mimeſis, eſt, cum alicujus natura certis definitur ſignis, vel cum nominis explicatur ſignificatio. vg. *Tartaros, quid aliud quam Tartaro- rum mancipia dixeris.*

Oſecratio, eſt cum aliquid vel ſuo, vel alterius nomine orator ab auditore ex poſtulat. vg. *Vos bellatrices aquilæ vos caſtra, te enſis te umbo adjuro, ut ſerves a- nime dimidium meæ.*

Obte-

Obtestatio cum alicujus fides confici-
entia religio ad juratur, ut id, quod in-
tendit orator, obtineat. vg. *Musarum*
per suave decus, per sidera posco.

Occupatio gr. Prolepsis, est, cum id
quod obijci possit oratori, ipse præoc-
cupat, & refellit. vg. *Quæ in nos tela*
parantur, novi, Musarum otio omasculare
heroicam indolem, Apollineæ chely asvetas,
ferream belli testudinem abhorrere manus,
assres? At scias Homerice Iliadi Macedo-
nem victorias debuisse.

Optatio, est quæ animi desiderantis
sensum ex primit. vg. *O! mihi Tarpe-*
jos liceat si vincere colles, inde tuas totum
laudes molirer in orbem.

Percontatio est, cum quidpiam ex a-
liquo orator inquirat. vg. *Ediffere bar-*
baro etiam murmure Tlirax Gradive, quo-
ties fulmineam heroum ex horruisti manum!

Permissio gr, Antanagogis est, cum
orator causæ fiducia aliquid auditori
concedit. Eadem est hæc figura cum
concessione, ubi vide exemplum.

Petitio est schema, quo aliquid, à
quopiam expetitur. vg. *Unicum liber-*
tati date, precor, superi patrio veniant de
sanguine Reges.

Postu-

Postulatio eadem est cum petitione.

Præcisio gr. Parasiopolis, cum d. & aliquod vel sensus interrumpitur, & alius sensus subiicitur. Eadem est cum Abscissione. *Quas ego sed motos præstat componere fluctus.*

Prætermissio, cum id maxime inculcat, fingit se nolle dicere orator. vg. *Vt taceam quæ bella foris, quæ serta meretur, officio Patriæ quantos formatur in usus.*

Periōnarum ficta inductio. gr. Idolopœia est cum quispiam mortuus instar vivi, loquens inducitur. vg. *Pallidus, exanguis, canisq; rigentibus algens, ex urna tumultuq; senex hic increpat orbem: Quæ rerum facies? quæ mundum turbat Alecto?*

Rationatio. gr. Erotema, per quam nos ipsi à nobis rationem exigimus, quare quidve dicamus. vg. *Literasne perenni extra orbem mulctabimus exilio? cur ita? quia uni Licinio pestis instar habita? quid illæ noxi? quid metuendi parium? quæ eruditis nomen immortale educant.*

Rejectio. gr. Apodioxis est, cum quid quasi impar aut indignum, aut superfluum rejicitur ab oratore. vg. *Non*

ego Pierides, non dolia nomina caro, te carmen replente meum.

Reticentia est, cum aliquid dicere volens, aut incipiens orator aliquam ob causam subticet. vg. *Dicam quid in armis egeris; sed alia tibi ferta Curia nocet.*

Sententia. gr. Gnome est brevis exornatio, quæ aliquid ad huius anæ utilitatem vitæ, enuntiat, vg. *Hæc est regumconditio facere, non esse felices.*

Sermocinatio est, cum orator alicui personæ attribuit sermonem, & sibi ipsi respondet. vg. *Ivitne bestia, tot imminetibus periculis obviam? imò evolavit.*

Significatio. gr. Emphasis, est cum plus in suspitione relinquitur, quam positum est in oratione. vg. *Te dixisse, sat ampla oratio. v. Credo tibi melior bibliotheca caput.*

Similitudo. gr. Parabola, est oratio aliquid ex re dispari simile inducens. vg. *Umbra solem. honor comitatur virtutem.*

Subsectio. gr. Antiphora, est, cū orator seipsum, aut quempiam alium, non expectato responso ipse sibi respondet; illa egregia est, cum statim ratio responsi datur. vg. *Literarum qua-*

ris

ris pretium? nulla examinari poterit minoris gloria metalla ponderantur, gemmae bilanc. s. judicium non ferant.

Sustentatio. gr. Paradoxon est schema quo auditorum suspenditur animus; vg. Ab unda lachrymarum quid expectaveris? vitiorum cataclismus? stygii Plutonis naufragium, dicam ego mite incendium amoris divini.

Translatio gr. Methartosis, est, quando id, quod dictum est, breviter repetit orator, & paucis, quod dicendum sit proponit. vg. Haecenus hostili perfusos sanguine campos, attigimus, molis temperat arma chelys.

ATHOMUS 5ta.

De Amplificatione Majori

A Tomi minores crescunt, ubi conglobantur; Crescit & nostra amplification; Laconicae brevitati, quae maxime in parvis ejusmodi, de quibus egimus amplificationibus, exercetur, succedit. Tulliana amplitudo, quam orationes majores exigunt. sed quia ad eam eloquentiae majestatem non ita facile perveniri potest praemittendae sunt

sunt præexercitationes, de quibus sit
methodus sequens.

METHODUS. Ima.

De Præexercitationibus a te orationem majorem seu Progimnasmatibus.

Progimnasma est præexercitatio ante orationem majorem,

Ad triplex genus causarum reducuntur, Deliberativum, demonstrativum, & Judiciale.

Genus causarum deliberativum est, quædam rerum indifferentium ventilatio; quinque; habet species, Fabulam, Narrationem, Chriam, sententiam, Thesis.

Fabula est sermo falsus veritatem effingens; Triplex est, Rationalis, cum animalia prædita ratione ut sunt homines fictioni inducuntur. Moralis, cum animalia ratione carentia, mores hominum imitantia fabulam adornant. Mixta, cum rationalia, irrationalibus permiscuntur. Tractatur duobus modis, pressè, & prolixè. *Prolixè* tractata; constat 9. partibus. 1. Laude authoris, unde formatur exordium. 2

Præfa-

Præfabulatione qua intentio Authoris declaratur. 3. Natura animantium in fabulâ contentarum; 4. Sermocinatione mutuâ. 5. Collatione fabulæ, uel alia simili. 6. Re aliqua cum fabula paritatem habente. 7. Auctoritate seu testimonio alicujus authoris. 8. Exemplo. 9. Epilogus in quo hortatur, aut de hortatur Orator auditores ad aliquid amplectendum, vel non *Preſſe*. Constat 2. Partibus. Narratione quæ fictionem edisserit, & affabulatione, quæ elicit doctrinam è narrata fabula.

Narratio, est rei factæ, vel tanquam factæ, expositio. Fit per particulas versu solito expressas, Quis, quid ubi quibus auxilijs, cur, quomodo, quando. Additur exordium breve, erutum ex sensu historiæ. atq; Epilogus adhortationem, aut è contra completens.

Chria est præexercitatio, quæ alicujus personæ factum, aut dictum aut utrumq; humanæ informationis celebratur. Triplex est, Activa quæ factum aliquod exponit. Verbalis, quæ dictum alicujus commendat, Mixta

quæ

horis quæ utrumq; considerat. Tractatur 8.
 m in modis 1. exordio, in quo author dicti
 atio- aut facti, aut utriusq; laudatur. 2. Ex-
 ucm- positione mentis authoris in facto, di-
 a pa- cto, aut utroq; 3. Causâ, id est pro-
 e sed- batione. 4. Contrario. 5. Simili. 6.
 Exē- Exemplo. 7. Sententiâ Authoris. 8.
 , aut Epilogo in quo laudato breviter Au-
 ali- thore, svadetur aliquid imitandum, aut
 refse- fugiendum.

quæ Sententia est alicujus sapientis effa-
 one- tum, quod exhortationis, vel dehor-
 mula- tationis causâ per certos modos ab o-
 quam- ratore ampliatur. Iisdem modis tra-
 culas- ctatur quibus Chria, sed hic melius à
 ubi- laude sententiæ, quàm authoris fiat e-
 uan- xordium.

utū Thesis est alicujus rei investigandæ
 ad- per orationem ventilatio. Oratoribus
 pte- dicitur quæstio infinita. Quadruplex
 ali- est, Civilis quæ actionem habet Rei-
 a aut- publicæ accomadam; Contemplativa,
 cele- quæ ad solam speculationem spectat.
 facti- Moralis, quæ mores concernit. Scho-
 quæ- lastica, ad quam omnes Academicæ
 mixta- quæstiones pertinent. Tractatur 3. Mo-
 dis Pròoémio, quod eruitur ex ipso sen-

1. *Thesis*, 2. *Confirmatio*, quæ fit à legitimo, iusto, utili, possibili. 3. *Epilogo*, in quo aliquid svadetur, vel svadetur.

Genus causarum demonstrativum, est quod circa laudē aut Vituperium personarum, aut rerum versatur. Quinque species habet. *Laudem*, *vituperium*, *Imitationem*, *Comparisonem*, *Descriptionem*.

Laus. gr. *Encomion* est oratio, bona alicujus enumerans. Tractatur modis. 4. *Pròoémio*, quod fit plerumq; laude bene meritorum. 2. *Laude à genere*, natalibus, educatione recte gestis, virtutibus desumptâ. 3. *Comparisonem* historica rei aut personæ. 4. *Epilogo* qui fit vel ab excusatione suæ tenuitatis, quod impar sit tantæ laudi vel gratulando personæ eam dignitatem meritorum.

Vituperium, est sermo exaggerans mala alicujus rei vel personæ, quæ illi sunt insita. Tot modis, & iisdem, sed à contrario tractatur. *Pròoémio*, *vituperio*, *Comparisonem*, *Epilogo*. *Imitatio* est præexercitatio, quâ vel homines

mines tam vivos, quàm mortuos, vel res mutas, ac informes loquentes inducimus, Tres habet species: Protopopæiam, quâ rebus inanimatis, Idopopæiam, quâ mortuis sermonem tribuimus. Ethopeiam, quæ viventis personæ motus & affectus demonstrat; Tractatur 3. modis. Tempore præterito, præfenti, & futuro.

Comparatio est oratio ex collatione rerum comparatarum, aliquid majus, vel minus, vel æquale declarans. Tractatur, 1. brevi exordio quod ex eruditione eruitur. 2. Laude Parentum, Patriæ, educationis, rei gestæ, mortis. 3. Epilogo, in quo sensus moralis ex eruditione erutus laudatur.

Descriptio est sermo, diductus, quo res i.a exprimitur oratione, ut ante oculos esse collocata videatur. Ordo in descriptione observari debet, ut à primo incipiat, & in ultimo desinat.

Genus causarum Judiciale est, in quo accusatur, vel defenditur quispiam. Species Generis Judicialis sunt. 5. Confirmatio, Confutatio, Conciliatio, Locutus communis, Legislatio.

La

Confir-

Confirmatio est, rei positæ probatio. Tractatur. 8. modis. Exordio seu accessu quodam ad rem ex laude facti dicti opinionis. &c. 2. Manifesto, cum res clara & evidens rationibus, testimonijs, autoritatibus demonstratur. 3. Possibili: 4. Probabili, utrumq; per se patet. 5. Cohærenti, id est à circumstantia aliqua necessario rem vel actum concomitante. 6. Decoro. 7. Utili per se patent. 8. Epilogo, qui fieri solet per capitulationem dictorum, cum deprecatione sententiæ affirmativæ.

Confutatio est oratio quæ rem affirmatam debilitat, & infirmat. Tot modis, quot confirmatio tractatur, sed contrarijs. Exordium à vituperio fit, argumenta ab obscuro seu incerto incredibili, impossibili, inconvenienti deducuntur, In Epilogo petitur sententia negativa, seu destructiva affirmativæ.

Conciliatio est oratio, quæ duas sententias invicem pugnantes ita componit, ut ipsam veritatem attingat. Tractatur. 5. modis. Prò émio, quod alludit ad utramq; sententiam. 2. Expositione, quæ rei seriem exponit. 3. Declaratione

claratione, quæ explicat sententias. 4.

Amplificatione, quæ continet rationes, authoritates, testimonia, exempla. 5.

Epilogo qui conciliat sententias.

Locus Communis, est oratio bona vel mala quæ alicui insunt, augmentans.

Tractatur. 6. modis. Legitimo. justo, utili, possibili, honesto, eventuro, quæ omnia per se patent.

Legislatio est oratio qua lex aliqua vel confirmatur, vel infirmatur. Tractatur. 6. modis. Præoëmio, à laude Legislatoris vel vituperio, Legitimo, Justo, Utili, Possibili, & Epilogo, qui svadet, ut bona lex servetur, mala reprobetur.

Exempla Progymnasmatum hic non subiicio, ne prolixitate in præceptis peccem, sed in libro praxium Tomo 7. ea leget; cui animus videndi artificium non deerit.

METHODUS 2da.

De Apparatu Amplificationis Majoris
Seu de natura, & partibus Rhetorices.

Rhetorica est ars benè dicendi. Alia

L₁

est

est docens, quæ dat præcepta, secundum quæ orator lucubrationes suas for-
mat, Alia utens, quæ præcepta in pra-
xim reducit, & sortitur nomen elo-
quentiæ.

Quia verò dixi Rhetoricam esse ar-
tem, sciendum est, quid sit ars? Est er-
go ars, modus, rebus cognitis, perspe-
ctisq; & nunquam fallentibus, proce-
dendi in aliquo opere. Ars aut est li-
beralis, id est scientiarum, quæ trito
hoc versu exprimuntur.

*Sermo tropus, ratio, numerus, tonus, Au-
gulus, Astra.*

Aut Mechanica id est opificum, quos
hoc catametrum comprehendit: *Rus-
acus uina, faber, vulnera, lana, rates.*

Officium Rhetoricæ Docens est, do-
cere, ut Orator appositè & ornate,
moveat & persvadeat. Utentis orna-
re, movere, & persvadere dicendo.

Finis Rhetorices est bonis & suffici-
entibus præceptis suis informare ora-
torem; Finis internus oratoris est benè
dicere, externus, id assequi dictione,
quod intendit mente.

Benedicere, est, verbis selectis, sen-
tentijs

secundum gentijs gravibus, servato dicendi artificio rem exprimere.

Secundo divisio Rhetoricæ est in Naturalem, & Artificialem.

Naturalis cæli clementiâ infunditur, Artificialis studio & labore secundum leges traditas ab Authoribus comparatur. Authores Rhetoricæ, Mercurius, Aristoteles, Cicero.

Eloquentia quæ & Rhetorica Utens, est ipsa ornata, docta, perſuasiua orationis compages.

Comparatur eloquentia his, quos versus exprimit, modis:

Lectio longa, labor, fasti, tum Carmen, & usus.

Objectum seu materia Rhetoricæ doctis, sunt præcepta, Utentis quæstio ad dicendum proposita.

Quatuor igitur Oratori ad benedicendum observanda, Quæstio, Status, Crinomenon, & Causa.

Quæstio est disquisitio duorum alias contrariorum sensuum; semper enim quæstio oritur ex duabus diversis imo & contrarijs propositionibus. vg. An dies sit melior, quam nox; an nox utilior,

lior, quam dies. Quæstio alia est infinita quæ vocatur Thesis, cum generalibus terminis constat propositio, Alia finita seu hypothesis, cū de re certa, & circumstantijs designata sermo est.

Status causæ est, ex conflictu duarum propositionum unius constitutio. Triplex est status, Conjecturalis, cum aliquo signo, aut suspitione, aut ab utroq; determinatur sententia; Definitionis, siue nominis, ubi, quo nomine sit res vocanda decernitur. Qualitatis, dum qualiter sit agendum vel sit aliquid, statuitur.

2. Alius est status absolutus, in quo aliquid absolutè, non sumptis aliunde rationibus, probatur, Alius Assumptivus, cum extrinsecæ rationes adhibentur.

Crinomenon, est id, quod maximè propositionem probat, & ab auditore maximè observandum, ut sententiam ferre possit de re proposita.

Causa est illa ratio, quæ causat conclusionem, propriè est una ex propositionibus contrarijs, quarum ex conflictu quæstio cri-ur.

Inter

Inter causam & crinomenon differentia est, quod causa sensum generalem, Crinomenon, specialem inferat. Jam ad partes Rhetoricæ descendamus, quas communiter Rhetores assignant. 5. Inventio, Dispositio, Elocutio, Memoria, Actio.

Inventio est argumentorum probandæ propositioni deservientium, subtilis indagatio.

Dispositio est inventorum argumentorum coordinatio.

Elocutio est ornata periodorum, troporum, figurarum, sententiarum, in textu orationis combinatio.

Memoria & Actio, naturæ beneficio donatur.

Dispositio partium orationis Majoris fit per Argumentationes, de quibus egimus supra Athomo. 4ta.

Elocutionis supellex petatur itidem ex supradictis de Tropis, periodis, & figuris.

Inventio Argumentorum fit per locos intrinsecos & extrinsecos, de quibus fit.

METHO-

METHODUS 2da.

De Locis Intrinsecis & extrinsecis

*Inveniendorum Argumentorum.**Loci Intrinseci inveniendorum Argumentorum, sunt 17.*

1. **D**efinitio, quæ quidem apud Philosophos genere & differentia constat, explicatq; naturam rei, apud oratores verò pro quavis denominatione, seu propria, seu metaphorica accipitur, quæ proprietates rerum delineat. Ita diceres: *Maria est speculum Virginitatis sine macula, in quo effigiatur Deus.*

2. Notatio. gr. Ethymon, cum ex vi nominis argumentum eruitur. vg. *Quid enim Maria? nisi Domina universi ex Ancilla.*

3. Conjugata, cum verbo generis ejusdem ratio desumitur. vg. *Maria est pignus terre nobilissimum, nihil ex terra Adæ habens.*

4. Genus, quod pluribus rebus specie differentibus propter communio-
nem ejusdem naturæ competit. vg. *Communis ut Angelorum ita hominum Gloria, Maria.*

ecis
n.

men-

Phi-

entia

apud

nati-

a ac-

deli-

Vir-

Deus.

n ex

vg.

versi

is e-

ia est

terra

spe-

nio-

vg.

Glo-

.

5. Species est notio, quæ ad multa individua extenditur. Hinc diceret: *Species Virginitatis supra genus humanum ascendens Maria.*

6. Differentia est, qua res eadem genere, diversæ specie designantur. Hinc *Maria, digito Dei pulsata sanctior chelys, orbi fœninos, Erebo nœnas præ-
ludit.*

7. Similitudo, est, quædam inter res similes affectio. Hinc, *Porta aurea Jubileo, id est annis gratiæ patens, Maria.*

8. Dissimilitudo, est rerum diversarum inter se collatarum dissimilis affectio. Hinc. *Sidus Marianum absq; occasu, quem maxima etiam sidera patiuntur.*

9. Causa quæ suâ vi efficit, cujus est causa; quatrplex est ut jam supra diximus, Efficiens, materialis, formalis & finalis. Hinc: *Fons aquæ vivæ Maria, Causa orbis felicitatum, Mater gratiarum.*

10. Antecedentia, quæ ita sua antecedunt consequentia, ut necessariò sequantur. Hinc. *Aurora serenos beatitudinis dies portendens, Maria.*

11. Consequentia, quæ sic antecedentia

dentia consequuntur, ut ab his, nunquam dirimantur. Hinc: *Maria, Appendix legum gratiae.*

12. Effecta, sunt id, quod, dimanant à causis. Hinc: *Terra sancta nihil cum limo Adæ commune ferens Maria*

13. Comparatio est rerum diversarum inter se collatio; fit tripliciter, imo. ad maiora a minus. Hinc. *Tres Gracie Charites inane vulgus, ad unam hanc gratiarum non sterilem Gratiā. 2. A minori ad maius, Sagittis instructam venatricem Dianam dixerō? plus est Gratiarum Mater. 3. Cum paria paribus conferuntur. Venustior Pandora, Maria, cui cælum in dotes contribuit. 4.*

14. Adjuncta, quæ aliquomodo rei, de qua sermo est, sunt connexa. Hinc. *Corona Judæ, Missis aurea Bethleem, Maria.*

15. Repugnantia, quæ neque; certâ lege, neque; numero inter se dissident, non sunt tamen eadem. Hinc: *E Rubro regij sanguinis candorem calculi ad astrorum imperium auspicata, mundi Domina.*

16. Distributio partium, cum totum in suas dividitur. Hinc. *Promocunda*

concha *Universi Maria, Civibus Cælum, terram muneribus replens.*

17. Contraria quæ inter se ratione & re ipsa dissentiunt; quatruplicia sunt Imo. Adversa, quæ in eodem plurimum differunt. Hinc. *Ex Ancilla Imperatricis mundi Maria.* 2. Privantia, quando præpositio in, privat vocem ea vi quam haberet si ea caruisset, *justus, injustus &c.* Hinc. *Maria. Lux mundi, umbrâ maculæ inviolatas* 3. Relata quæ se mutuo respiciunt. Hinc. *Mater viventium, filiam erebi, peccati, mortem, triumphans.* 4. Negantia quorum unum negat, quod affirmatur ab alio. Hinc. *Non meritur, qui Mariæ laudibus immoritur.*

Loci extrinseci sunt omne id, quod non ex intrinseca causa propositionis, sed aliunde ad probationem assumitur, enumerantur. 7. ab authoribus, scilicet Præjudicium, fama, rumor, tormenta, tabulæ, testes, iusjurandum, sed hæc ad Judiciales tantum & criminales causas spectare videntur, ego per Locos extrinsecos magis designare volo circumstantias loci, temporis, adagia, sententias, auctoritates, apophtegmata,

gmata, exempla, hyrogliphica, emble-
mata, symbola, stemmata, insignia, fa-
bulas, Apologos, nonnunquam & sa-
crum codicem, unde copiosissima erui
possunt argumenta.

METHODUS 3^{tia}.

De Oratione Majori, & Par- tibus ejus.

Hic scopus nostri laboris, hoc pro-
montorium vagæ per scopulos dif-
ficultatum ratis esto. Amplificationis
Athomæ infantia, hîc oratoriam me-
rebitur styli maturitatem; è prætexta
Tullij togam. Quæcunq; enim hæte-
nus egimus, in suffragium Majoris O-
rationis egimus est ergo.

Oratio, contextus eloquentiæ ritè
per suas partes, & argumentationes di-
spositus, tropis, figuris sententijs exor-
natus, ad id, ut doceat, moveat, &
perivadeat quidpiam auditori.

Partibus constat. 5. Exordio, Pro-
positione, Narratione, Confirmatione
Peroratione & Epilogo. Licet enim
pars sexta numeretur Confutatio, sed
ubi

ubi in oratione adhibetur, confirmatio locum non habet, unde confirmatio & confutatio ad unam partem spectant, cum aut hæc aut illa & non simul utraq; ponatur.

Exordium est initium orationis, in quo animus Auditoris ad audiendum disponitur. Varijs fit modis *Imo*. Explicando necessitatem dicendi, quod debita sint sua virtutibus encomia, quod honores publici sint excitamenta Musarum; &c. 2. A Contrarijs, contrarios sensus propositioni exaggerando. 3. Per Comparisonem seu similitudinem, seu eruditionum. 4. A dicto alicujus Authoris. 5. Ab ipso sensu propositionis. 6. A metu dicendi. Plures facunditas ingenij offeret.

Propositio est pars secunda orationis quâ Orator informat auditorem, quid & qualiter sit dicturus. Fiunt per allegoriam, per paradoxa, per adagia, opposita. Habes exempla superius per locos intrinsecos inveniendorum argumentorum data.

Narratio est rerum gestarum, vel quali gestarum expositio; alia est in

qua argumenta totius orationis congeruntur, alia qua per modum digressionis utimur. Exornanda figuris, tropis, eruditionibus, sententijs &c.

Confirmatio, est illa pars orationis, in qua propositionem suam firmis orator corroborat argumentis.

Confutatio est contrariarum rationum dissolutio.

Peroratio est extrema pars orationis, in qua quasi victor Orator affectibus, motibus commiseratione, lachrymis, vehementibus figuris, pro exigentia materiae inculcat amplectendum, auditori, quod ille proposuit, & probavit.

Exordium, narratio, Confirmatio, Confutatio, commodè disponuntur per Argumentationes scilicet syllogismum, collectionem, Inductionem, Exemplum. &c.

In orationibus panegyricis exordium fit plerumq; à modestia oratoris, metum quandam profitendo, ne non par sit oratio aut virtutibus, aut laudibus heroicis; Item à modestia ipsius herois, quod suas ægre laudes ferat. Nilominus & alij modi exordiorum hic

locum

locum habent. Ut, si est propositio allegorica, statim in exordio fiat allusio ad allegoriam. Aliquando à circumstantijs temporis, loci, Festi exordia forantur; aliquando ab affectu congruo, à figura vehementiori, pro diversitate materię.

In confirmatione panegyrica, virtutes, recte gesta, honores, eruditio &c. Mæcenaris est recensenda. Comparatio erudita, seu a majori ad minus, seu a minori ad majus, seu à pari inducendæ; Digressiones genericæ ad virtutes studia, honores passim inpergendæ, quod unius cujusq; ingenij fertilitati relinquimus.

Panegyres majores, quæ solent Mæcenatibus offerri, plerunq; absq; exordio, aut propositione fiunt, sed statim à laude, dignitate personæ, a recte gestorum enumeratone incipit panegyris. Dispositio tamen panegyricorum esse solet varia. Imo. cum ab infantia, usq; ad eam ætatem, in qua tunc reperitur Mæcenas, procedit panegyris, quæ mos maximè Poetarum est.

2. Cùm in certas partes dividitur panegyris, quod ex occasione ritum peroptimè fit; in una vg. parte virtutes, in 2da Armorum studia, in 3ta honores, in 4ta merita in Rempubl. in 5ta. Eruditionem &c. plures, vel pauciores prolubitu partes, ponendo 3tia. Incipi potest panegyris ab actu aliquo heroico, cujus causâ offertur illa panegyris. 4to. Potest & à metu inchoari qui nascitur ex ingenij tenuitate, vel è contra sine metu audaciam sibi Mecænatis benevolentia ad struendo. Plures quisq; pro suo conceptu modos habere poterit. Tropis, figuris, sed non vehementibus, aut nimis prolixis, sententijs, eruditionibus, conceptibus, fragmentis Pòéticis, Paradoxis, hyperbolis, allegorijs &c. vastum hic patet stadiū. Hic & ego desino, exempla tam Orationis majoris, quàm panegyris in libris sequentibus daturus. Pro colophone verò appendo calci hujus Libelli.

*Si qua nostra negat Tethys, tibi, parcior unda,
Fontibus ex alijs equora magna bibe.*

ERRATA

LIBRI PRIMI.

- Pagin. 5. v. 1. Exempou l. exemplū
 p. 6. v. 26. cretium. l. pterium.
 v. ult. preaturæ. l. creaturæ.
 p. 8. v. 17. Triticea. l. a triticea.
 p. 14. v. 1. & l. ex
 v. 18. obole. l. obulo,
 p. 30. v. 6. tibi l. sibi
 v. 12. quæto. l. quæsito
 p. 31. v. 3. Peregrine l. peregrinæ
 v. 5. magui. l. magni.
 v. 9. debet. l. dabit.
 v. 11. ut nos peccatum l. pecca
 tum, ut nos
 v. 13. hac. l. hæc.
 p. 32. v. 2. inqualitas. l. inæqualitas
 p. 33. v. 26. denota. l. denotant.
 p. 34. v. 5. Domino. l. dominio.
 p. 35. v. 13. exililo. l. exilio.
 p. 44. v. 16. adoris l. odoris
 p. 50. v. 12. copiam, l. & copiam
 p. 53. v. 9. parircidas l. parricida
 p. 58. v. 2. fertilas. fertiles
 v. 11. coronas l. coronatas
 p. 62. v. 20. quam l. quem
 p. 64. v. 5. quam l. quem.

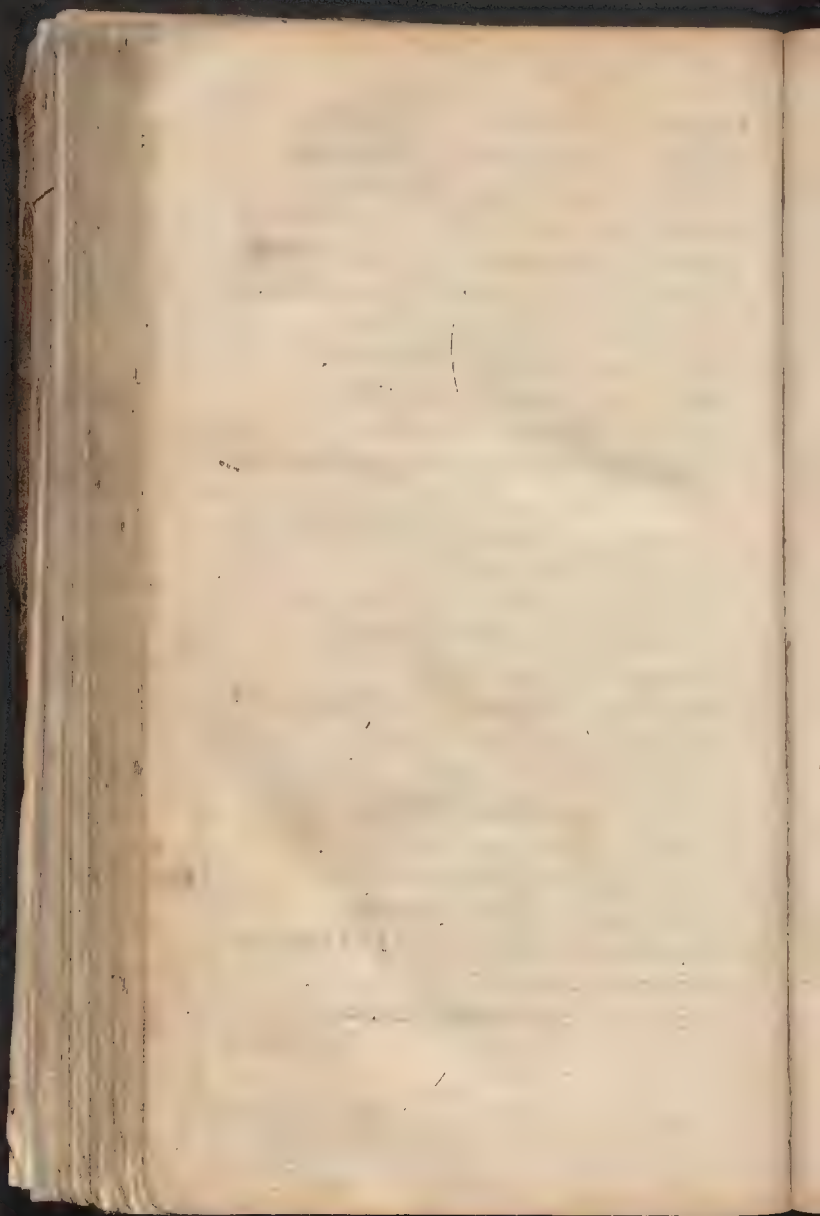
Ms

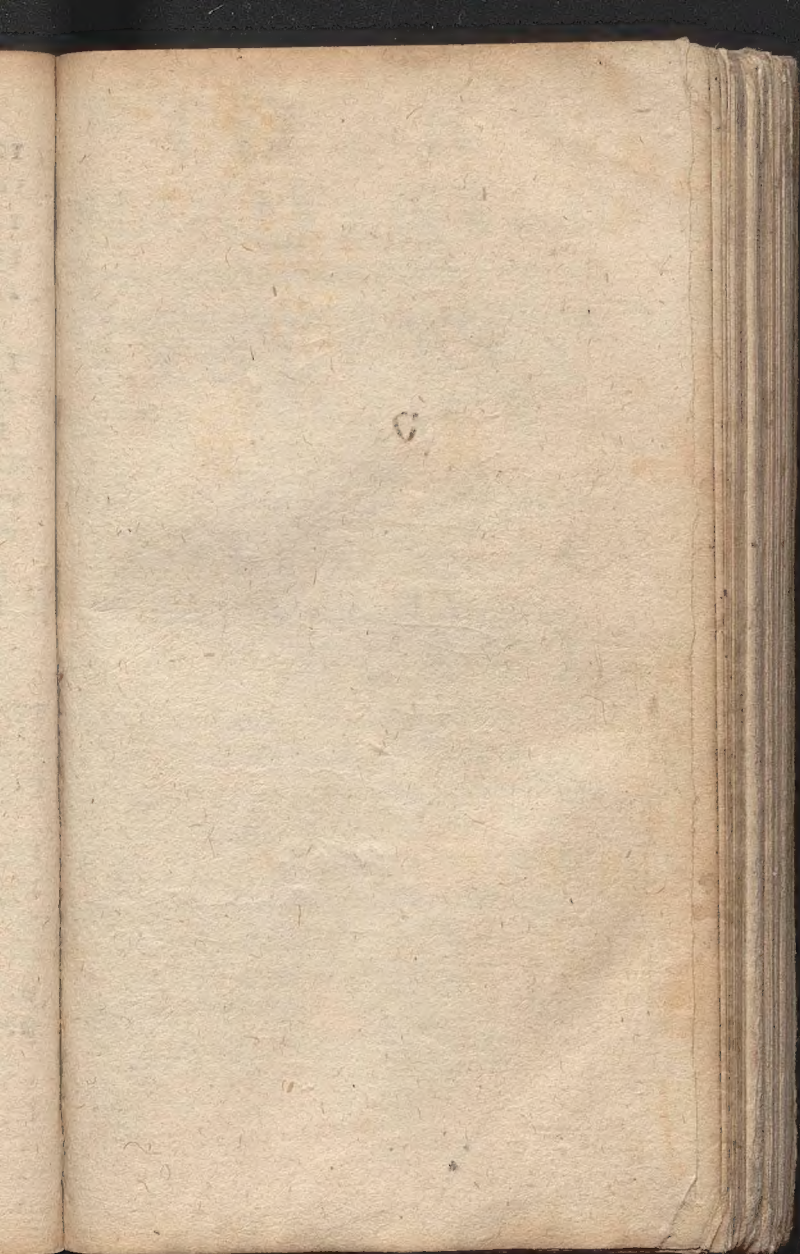
p. 73.

ERRATA.

- p. 72. v. 1. l. librata. l. libratae.
 p. 74. v. 2. itas. l. ita
 p. 78. v. 10. facias. l. felicius
 p. 96. v. 25. Deorum l. Dearum
 p. 97. in Num. 96. 97.
 v. 22. dignitatis l. dignitati
 p. 95. v. 9. proſcribere proſcribere.
 v. 10 prætioſæ l. pretioſis.
 p. 99. v. 6. beatum. l. beatam
 p. 100. v. 7. pingvior. l. pingviori.
 v. 7. Nymphi l. Nymphis
 v. 17. Omiſſum, ac
 p. 101. v. 11. omne l. omne
 v. 17. virtute. l. virtuti
 p. 104. v. 1. Galatia l. Galaxia
 v. 15. Lydus. l. Lydius.
 v. 17. chalbe l. chalybe
 p. 107. v. 12. augmenta l. augmentat
 108. v. 3. Ducem l. Ducum
 v. pen. vadit. l. evadit.
 p. 113. v. 1. infeſus l. infeſus.
 v. 13. cerber. l. Cerberi
 p. 114. v. 14. veſtigijſ l. veſtigium
 v. 15. ſpectrorum l. ſceptrorum
 p. 118. v. 8 hebes l. habes.
 p. 122. v. 14. navigam l. navigat.

- p. 123. v. 13. ad 1. l. apud.
p. 125. v. 9. Ita pene l. in pane.
p. 126. v. quæ. l. quia.
p. 137. v. 12. in larmis l. in armis
p. 140. v. 2. tempesta. l. tempestate
v. 18. Gorgonem l. Geryonem.
ere. p. 141. v. 22. omiffum. Vox,
p. 147. v. 5. Domus l. Demus.
ori. p. 149. v. 5. accens l. accensi
v. 7. Enfes. l. ense.
v. 24. congerantur l. congeruntur.
v. 77. ciratri l. aratri
p. 150. v. 7. dicturos l. dicturus.
p. 152. v. 2. talis l. alijs
v. 13 forma l. formæ
v. 15. collatis l. collatio.
153. v. 9. casses l. cesses
ntat p. 154. v. 3. omascalare l. emasculari
p. 156. v. 1. dolia l. Delia
ibid. caro l. curo.
157. v. 1. omiffum. libra.
159. v. 4. ucm l. cum.
v. 20. constra l. contra
v. 24. omiffum. gratiâ
p. 164. v. 19. Tomo 7. l. Tomo 8.
p. 171. v. 9. ad l. a
v. ult. omiffum, partes.

9

B
E
P

II

R
Ca
fis
cis

P

72

1600. War. das de. Regim
C. H. M. H. emp. das in Hen
C. H. M. H. emp. das in Hen
C. H. M. H. emp. das in Hen
C. H. M. H. emp. das in Hen

Apr

